

TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKOND
Karistusõiguse osakond

Siima Tiitus

KANEPI KASVATAMISE REGULATSIOONID JA KARISTUSPRAKTIKA

Magistritöö

Juhendaja
PhD Marianne Paimre

Tallinn
2019

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1 KANEP JA KARISTATAVUS SELLE KASVATAMISE EEST MAAILMAS JA EESTIS	6
1.1 LÜHIDALT KANEPI TAIMEST JA SELLE KASUTAMISEST LÄBI AJALOO	6
1.2 KANEPI RAHVUSVAHELINE REGULATSIOON.....	9
1.3 KANEPI KASUTAMINE MEDITSIINIS.....	12
1.4 KANEPI KASVATAMISE REGULATSIOONID EUROOPA RIIKIDES, KANADAS JA USA-S..	15
1.5 KANEPI KASVATAMINE EESTIS	23
2 EESTI KOHTULAHENDITE ANALÜÜS	27
2.1 KOHTULAHENDITE ANALÜÜSI METOODIKAST.....	27
2.2 KOHTULAHENDID AASTAL 2016	29
2.3 KOHTULAHENDID AASTAL 2017	34
2.4 KOHTULAHENDID AASTAL 2018	38
2.5 KOKKUVÕTE KOHTULAHENDITEST AASTATEL 2016–2018.....	43
2.6 AASTATE 2016–2018 KOHTULAHENDITE VÕRDLUS AASTAGA 2013	52
2.7 KRIMINAALMENETLUSE LÕPETAMINE OTSTARBEKUSEST VÕI ALAEALISE TOIMEPANIJA KORRAL	56
KOKKUVÕTE	59
SUMMARY	63
KASUTATUD ALLIKAD.....	69
KIRJANDUS.....	69
NORMATIIVAKTID.....	73
KOHTUPRAKTIKA	74
LISAD	76
LISA 1. AASTA 2016 KATSEAJAD JA KARISTUSMÄÄRAD KUDES	76
LISA 2. AASTA 2017 KATSEAJAD JA KARISTUSMÄÄRAD KUDES	76
LISA 3. AASTA 2018 KATSEAJAD JA KARISTUSMÄÄRAD KUDES	77

SISSEJUHATUS

Eestis nagu mujalgi Euroopas on kanepi tarbimine saanud trendiks, seda eriti noorte seas. Aasta 2018 narkootikumide kasutamise raportist selgub, et 2016. aastal oli Eestis 15–34-aastaste vanusegrupis kanepit tarvitanud noori 13,6%.¹ Selge on, et kanepi tarvitamiseks tuleb see kõigepealt hankida. Iseenesest ei ole kanepi kättesaadavus probleem, seda loetakse väga kergesti kättesaadavaks narkootikumiks.² Ometi kaalub osa kanepitarvitajaid soovitud toote tänavalt ostmise asemel hoopis võimalust seemned hankida ja kanep oma tarbeks ise kasvatada. Halvemal juhul võib viimane valik viia otsuseni hakata kanepit kasvatama müügiks. Halvemal juhul võib viimane valik viia otsuseni hakata kanepit kasvatama müügiks. Turgu leidub kindlasti, ent küsima peaks ka, kas sellist riski on mõistlik võtta. Magistritöö kirjutamise ajal avaldati Postimehes uudis, et kinni on peetud kaks isikut, keda kahtlustatakse kanepi suures koguses käitlemisel.³ Seda peetakse suurimaks viimaste aastate jooksul Virumaal avastatud kanepikasvatuseks.⁴

Kogu maailmas käib aina enam debatte kanepi mõnuainena legaliseerimise teemal. Uruguay ja mõned USA osariigid on selle sammu juba teinud,⁵ hiljuti tegi ka Kanada.⁶ Lisaks on riike, kus kanepi omamine on küll keelatud, kuid kus väikse koguse oma tarbeks omamisele politsei ei reageeri.⁷ Euroopas on kindlasti kuulsaim Holland oma kanepikohvikutega. Kanepi kasvatamine aga on enamuses riikidest siiski jätkuvalt keelatud. Eestis on kanepi kasvatamine kuritegu ja karistatav karistusseadustiku § 188 alusel.⁸

---

¹ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (edaspidi EMCDDA). Estonia Drug Report 2018, lk 22. Arvutivõrgus: <http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/8892/estonia-cdr-2018-with-numbers.pdf> (29.04.2019).

² Tervise Arengu Instituut. Uimastite tarvitamine koolinoorte seas: 15-16-aastaste õpilaste legaalsete ja illegaalsete narkootikumide kasutamine Eestis. Tallinn: 2016. Arvutivõrgus: https://intra.tai.ee/images/prints/documents/147436247968_Uimastite_tarvitamine_koolinoorte_seas_uuringu_raport_2016.pdf (29.04.2019).

³ L.-E. Lomp. Lääne-Virumaal avastati viimaste aastate suurim kanepikasvatus. – Postimees 08.04.2019. Arvutivõrgus: <https://www.postimees.ee/6564439/laane-virumaal-avastati-viimaste-aastate-suurim-kanepikasvatus> (29.04.2019).

⁴ *Ibid.*

⁵ EMCDDA. Cannabis policy: status and recent developments. Arvutivõrgust: http://www.emcdda.europa.eu/publications/topic-overviews/cannabis-policy/html_en (29.04.2019).

⁶ EMCDDA. Canada's cannabis legalisation enters into force. Lisbon 2018. Arvutivõrgust: http://www.emcdda.europa.eu/news/2018/canada-cannabis-legislation-enters-into-force_en (29.04.2019).

⁷ EMCDDA. Cannabis legislation in Europe: An overview. Luxemburg 2018. Arvutivõrgust: <http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/4135/TD0217210ENN.pdf> (21.04.2019).

⁸ Karistusseadustik (edaspidi KarS) – RT I, 13.03.2019, 77.

Eestis avaldatud magistritöödes on seni uuritud nii narkopoliitikat üldiselt⁹ kui ka selle spetsiifilisemaid aspekte. Nende seas on töid, kus on keskendutud narkopoliitika uurimisel kanepile,¹⁰ kanepi kasutamisele noorte seas¹¹, narkootikumide käitlemisele ja kanepi oma tarbeks omamisega seonduvale, aga kanepi ebaseadusliku kasvatamise karistuspraktikat pole siiani täpsemalt vaadeldud. Kanepi kasvatamist puudutab põgusalt Justiitsministeeriumi koostatud 2013. aastal tehtud narkokuritegude karistuspraktika kokkuvõte, mille ühes osas kirjeldatakse ka karistuspraktikat kanepi kasvatamise eest.¹²

Antud magistritöö keskendub kanepi kasvatamise karistuslikule reguleerimisele ja eelkõige karistuspraktikale Eesti kohtutes. Autor on vaadelnud Eesti ja teiste riikide kanepi kasvatamist puudutavaid regulatsioone ning analüüsinud Eesti kohtupraktikat aastatel 2013–2018.

Magistritöö põhieesmärgiks on välja selgitada, millised on Eestis kanepi kasvatamisega seonduvad regulatsioonid ja milline on reaalne karistuspraktika. Eesti karistusseadustikus ei ole kanepi kasvatamise eest sätestatud karistumäärad alates 2004.¹³ aastast muutunud, küll aga on vahepeal toimunud nihe ühiskonna suhtumises kanepisse. Sellest tulenevalt on püstitatud järgmised hüpoteesid:

- kanepi kasvatamise eest mõistetav karistus sõltub taimede arvust ja kanepi kasvatamise eesmärgist;
- viimaste aastate jooksul pole karistuspraktika kanepi kasvatamisega seotud kuritegudes oluliselt muutunud.

Magistritöö esimeses osas tutvustatakse kanepi ajalugu ning taime kasutamist tööstuslikult ja meditsiinis. Põhiliselt keskendub peatükk aga narkootilisele kanepile ja uurib millised on rahvusvahelised regulatsioonid ning kuidas on reguleeritud kanepi tarbimine ja valdamine üldiselt Euroopas riikides, USA-s ja Eestis. Seejärel keskendutakse spetsiifilisemalt kanepi kasvatamise eest saadavatele karistustele. Kirjeldatud on erinevaid kanepi kasvatamisega seotud lähenemisi täielikust keelust kuni oma tarbeks kasvatamise lubamiseni. Toodud on

---

⁹ Magistritöö näiteks: E. Alba. Millist uimastipoliitikat vajaks Eesti? Euroopa riikide kogemused ja Eesti uimastiekspertide soovitusel. 2016. Arvutivõrgust: <https://dspace.ut.ee/handle/10062/53083> (29.04.2019); K. Vahar. Liberaalse ja karmi uimastipoliitika edukuse analüüs. 2014. Arvutivõrgust: <https://dspace.ut.ee/handle/10062/42104> (29.04.2019).

¹⁰ L. Heinsalu. Eesti narkopoliitika muude Euroopa riikide ja USA narkopoliitika suundumuste taustal keskendudes kanepile. 2014. Arvutivõrgust: <https://dspace.ut.ee/handle/10062/42665> (29.04.2019).

¹¹ K. Klooster. Kanepi tarvitamine Eesti koolinoorte seas. 2017. Arvutivõrgust kättesaadav: <https://dspace.ut.ee/handle/10062/57115> (29.04.2019).

¹² Justiitsministeerium. Narkokuritegude karistuspraktika 2013. aastal jõustunud otsuste põhjal. Detsember 2014. Justiitsministeerium, kriminaalpoliitika osakond. (Justiitsministeeriumi valduses.)

¹³ KarS – RT I, 13.03.2019, 77.

näiteid erinevate riikide karistusmääradest ja oma tarbeks kasvatamise regulatsioonidest. Peatüki lõpetab ülevaade kanepi kasvatamise karistustest Eestis.

Magistritöö teine peatükk keskendub Eesti karistuspraktikale kanepi kasvatamise eest aastatel 2013 ja 2016–2018. Eraldi analüüsitakse aastatel 2016, 2017 ja 2018 jõustunud kohtuotsuseid. Peatükis uuritakse, kuidas jagunevad kohtuotsused piirkonniti ja kirjeldatakse süüdimõistetud isikuid. Seejärel uuritakse, millist liiki karistusi on kanepi kasvatamise eest määratud ja millised on nende keskmised pikkused. Samuti analüüsitakse kanepi kasvatamise eesmärke: kas kanepit kasvatati oma tarbeks või müügiks või mõlemaks ja kuidas see on mõjutanud karistust. Lisaks uuritakse, kui palju taimi üks isik kasvatas ja kas taimede kogus on mõjutanud karistust. Lõpuks võrreldakse aastaid 2013 ja 2016–2018 omavahel ning vaadatakse, kas karistuspraktikas on näha muutusi.

Käesoleva magistritöö kirjutamisel on kasutatud võrdlevat, ajaloolist ja analüütilist uurimismeetodit ning kohtulahendite analüüsi. Kirjandusest on kasutatud eesti- ja ingliskeelseid teadusartikleid, teaduslikke uuringuid, riikide infoportaale, seaduste kommentaare, kohtupraktikat ja Justiitsministeeriumist saadud statistikat.

Soovin eriliselt tänada oma magistritöö valmimisel hr Andri Ahvenat Justiitsministeeriumi kriminaalpoliitika osakonnast, kes aitas mind Eesti kohtupraktika analüüsimiseks vajalike andmete kogumisel ja andis head nõu andmete selgemaks esitlemiseks.

Magistritöö juurde kuulub kolm lisa:

- Lisa 1. Katseajad ja karistusmäärad aastal 2016
- Lisa 2. Katseajad ja karistusmäärad aastal 2017
- Lisa 3. Katseajad ja karistusmäärad aastal 2018

Märksõnad: kanep (mõnuaine), kannabinooidid, karistused, narkopoliitika, narkosüüteod.

1 Kanep ja karistatavus selle kasvatamise eest maailmas ja Eestis

1.1 Lühidalt kanepi taimest ja selle kasutamisest läbi ajaloo

Harilik kanep (*Cannabis sativa*) kuulub nõgeselaadsete seltsi kanepiliste sugukonda ja on levinud nii Euroopas, Aasias kui ka Aafrikas. Kanepi süstemaatika on keeruline, aga lisaks harilikule kanepile on eri autorite järgi kirjeldatud ka india kanepi (*Cannabis indica*) ja metsiku kanepi (*Cannabis ruderalis*) alamliiki.¹⁴ Ludvig Raudsepa raamatus „Eesti õistaimi“ on harilikku kanepit tutvustatud kui üheaastast kultuurtaime, mis kasvab mõnikord umbrohuna teeservadel ja elamute ümbruses.¹⁵ Uuemas, Toomas Kuke koostatud taimede määrajas „Eesti taimede kukeaabits“ peatutakse harilikul kanepil põgusalt humala kohta käivas artiklis ja märgitakse, et tegemist on kultuurtaimega, mis harva kasvab metsistunult.¹⁶ Lisaks harilikule kanepile kasvab Eestis ka väiksemakasvuline metsik kanep.¹⁷

Kanep on üks tõenäoliselt Aasiast pärit iidsemaid kultuurtaimi, mida on sajandeid kasvatatud nii kiu kui ka seemnete saamiseks. Hiinas on kanep juba kiviajast peale olnud ainuke kiutaim ning selle seemned olid kasutusel nii toiduviljana kui ka rahvameditsiinis. Euroopa arheoloogilised leiud kinnitavad kanepi kasutamist kahel viisil: selle kiust tehti kudumeid ja nõöri ning seemneid tarvitati toiduks. Seejuures pärinevad kanepikiu leiud 800.–400. aastat enne Kristust ja kanepiseemnete leiud esimese aastatuhande esimesest poolest. Keskaegsetes leidudes on kanepiseemned tavalised juba ka Eesti linnades.¹⁸

Kanepitoidud olid Eestis väga levinud. Neist kõige tuntum on temp, mida tehti puhastatud ja öösel ahjul kuivatatud kanepiseemnetest. Seemned küpsetati paja põhjas kuni praksumiseni ja seejärel uhmerdati kleepuvaks jahuks. Tempa söödi koos küpsekartulitega, vahel lisati tembile herne ja oajahu ning tehti kärke, mis olid laste lemmikud.¹⁹

Kanepi suitsetamisele viitavaid arheoloogilisi leide on juba esimesest aastatuhandest enne Kristust. Leiud viitavad näiteks sküütide rituaalsele kanepisuitsetamisele. Samas Euroopas ei ole kanepi suitsetamise kohta andmeid kuni 18. sajandi lõpuni, mil kirjanduses mainiti, et

---

¹⁴ Ü. Sillasoo, T. Kukk. Kanepi ajalugu ja tänapäev. – Eesti Loodus 10/2003. Arvutivõrgust: <http://www.eestiloodus.ee/index.php?artikkel=484> (29.04.2019).

¹⁵ L. Rausepp. Eesti õistaimi. Tallinn: Valgus 1981, lk 174.

¹⁶ T. Kukk. Eesti taimede kukeaabits. 3. tr. Tallinn: Varrak 2005, lk 80.

¹⁷ Ü. Sillasoo, T. Kukk.

¹⁸ *Ibid.*

¹⁹ *Ibid.*

idamaalased kasutavat kanepit kui „opiaatset toitu“ ja aasialased meeldivate unenägede saamiseks. Kuigi 19. sajandil on kanepilehtede mahla peetud uimastavaks ja hullumeelsust põhjustavaks, oli kanep siiski Kesk- ja Põhja-Euroopas üks tähtsamaid õli- ja kiutaimi. 20. sajandil oli endine Nõukogude Liit üks suuremaid kanepikasvatajaid.²⁰ Nii tutvustati selle ajastu kirjanduses kanepit taimehuvilistele kui head kiu- ning õlitaime, mille saadust võib kasutada nii tööstuses kui ka koduses majapidamises ja mille seemned sobivad suurepäraselt linnu- ja loomasöödaks.²¹

Tänapäeval nimetatakse mittenarkootilist kanepit tööstuslikuks kanepiks. Kanepi taim võib sisaldada mitutsada farmakoloogiliselt aktiivset ühendit, nende hulgas umbes 60 kannabinoidi.²² Kannabinoididest tuntuim on tetrahüdrokannabinool,²³ mille protsent taimes määrab ära, kas tegemist on tööstusliku või narkootilise kanepiga. Tööstusliku kanepi sordid on kantud Euroopa Liidu ühtsesse põllukultuuride sordilehte ja nende tetrahüdrokannabinooli (THC) sisaldus ei ületa 0,2%.²⁴ USA-s on tööstusliku kanepi THC-sisaldus kuni 0,3%, seega kõrgem kui Euroopas.²⁵ Tööstuslikku kanepit ja narkootilist kanepit nimetatakse inglise keeleruumis erinevalt. Kui eesti keeles kasutatakse mõlemas tähenduses sõna „kanep“ ja narkootikumile viidates ka sõna „marihuana“, siis inglise keeleruumis on kasutusel sõnad „cannabis“, „hemp“ ja „marijuana“. Kui „cannabis“ on kanepi taimede perekonna nimi ja ka üldnimetus kanepile, siis „marijuana“ ja „hemp“ on erinevad kanepi alamliigid, kusjuures viimast kasutatakse oma madala THC-sisalduse tõttu just tööstuses.²⁶ Seega kui müüakse tööstuslikust kanepist tooteid, siis seisab nende toodete nimetuses „hemp“, mitte „cannabis“ või „marijuana“. Eesti keelde on sõna „hemp“ tõlgitud kui „harilik kanep“ (*Cannabis sativa*), mis on eelkõige kiu- ja õlitaime ning mõni teisend ka ilutaim.²⁷ „Cannabis“ on tõlgitud kui „kanep“, definitsioon viitab taime perekonnale; samuti öeldakse, et tegemist on kiu- ja õlirikka

---

²⁰ *Ibid.*

²¹ L. Rausepp, lk 174.

²² Ravimiamet. Narkootilised ja psühhotroopsed ained ning neid sisaldavad ravimid. Ravimiamet, 10.01.2017. Arvutivõrgust: <https://www.ravimiamet.ee/narkootilised-ja-psuhhotroopsed-ained-ning-neid-sisaldavad-ravimid> (29.04.2019).

²³ Tervise Arengu Instituut. Kanep, hašiš. Arvutivõrgust: https://www.narko.ee/ained/kanep_marihuana_hasis/ (29.04.2019).

²⁴ Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ja ainerühmade nimekirjad I-IV. Sotsiaalministri 18. mai 2005. a määrus nr 73 lisa I – RT I, 13.07.2018, 12.

²⁵ House of Representatives 5485 - Hemp Farming Act of 2018. 115th Congress, 04.12.2018. Arvutivõrgust: <https://www.congress.gov/bill/115th-congress/house-bill/5485/text> (29.04.2019).

²⁶ A. Cadena. Hemp vs Marijuana: The Difference Explained. A Medium Corporation [US] 10.09.2018. Arvutivõrgust: <https://medium.com/cbd-origin/hemp-vs-marijuana-the-difference-explained-a837c51aa8f7> (29.04.2019).

²⁷ Esterm. Eesti Keele Instituut. Arvutivõrgust: <http://termin.eki.ee/esterm/> (29.04.2019).

kultuurtaimega (*Cannabis sativa*). Täpsustatud on, et uimastina kasvatatakse eri liiki – india kanepit (*Cannabis indica*).²⁸

Kanepit kasvatatakse tööstuslikul eesmärgil paljudes riikides, näiteks Prantsusmaal, Saksamaal, Hollandis, Poolas, Egiptuses, Koreas ja mujal.²⁹ USA-s seadustati tööstusliku kanepi kasvatamine uuesti alates 1999. aastast, mil tunnistati marihuaana ja hariliku kanepi erinevusi ning võeti vastu seadused tööstusliku kanepi legaalseks kasvatamiseks. Tööstuslik kanep on populaarne, sest selle kasvatamisel ei pea kasutama ei herbi-, fungi- ega pestitsiide. Kanepikiudu saab taimedest palju. Seda kasutatakse erineva kvaliteediga paberi ja biolaguneva plasti tootmiseks ning samuti saab kanepist toota bioenergial rajaneva kütuse tootmiseks.³⁰

Eestis ei ole tööstusliku kanepi kasvatamiseks otseselt luba vaja, kuid riik kontrollib taimede THC-sisaldust ja jälgib kasvatamist siis, kui kasvataja taotleb EL-i ühtse põllumajanduspoliitika raames toetust.³¹ Toetuse saamiseks tuleb taotlusele lisada seemnepaki ametlikud etiketid ja deklareerida kasvatusalad. Kanepi õitsemise alguses tuleb sellest viivitamatult teavitada PRIA-t ning kindlustada, et pärast õitsemise lõppu kasvab kanep veel vähemalt kümme päeva.³² Maaeluministeeriumi andmetel kasvatatakse Eestis kanepit peale kiutootmise ka sertifitseeritud seemne saamiseks ning energia- ja õlikultuurina.³³ Kanepitaimi soovitatakse põllukultuurina kasvatada ka enne põhikülvi umbrohu tõrjeks.³⁴ Enamasti puutuvad eestlased kanepiga kokku poes leiva-, tervise- ja kuivainete riiulite ees, kus on müügil nii seemneid, jahu ja õli kui ka neist valmistatud tooteid.

---

²⁸ Esterm.

²⁹ Ü. Sillasoo, T. Kukk.

³⁰ Ü. Sillasoo, T. Kukk.

³¹ J. Sootak, P. Pikamäe. Karistusseadustik: kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura, 2002, lk 507.

³² Maaeluministeerium. Lina ja kanep. Uuendatud 23.05.2014. Arvutivõrgust: <https://www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/pollumajandus-ja-toiduturg/turukorraldus/lina-ja-kanep> (29.04.2019).

³³ *Ibid.*

³⁴ M. Sander-Sõrmus. Kuidas kasvatada kanepit? – Äripäev: [pollumajandus.ee](https://www.pollumajandus.ee/uudised/2016/07/15/kuidas-kasvatada-kanepit) 15.07.2016. Arvutivõrgust: <https://www.pollumajandus.ee/uudised/2016/07/15/kuidas-kasvatada-kanepit> (29.04.2019).

1.2 Kanepi rahvusvaheline regulatsioon

Narkootiliseks kanepiks loetakse üle 0,2% THC-sisaldusega kanepit.³⁵ Sellist kanepit kasutatakse erinevate töötlemisproduktidena: hašiš, marihuaana, vaik, ekstraktid, tinktuurid jne.³⁶ Kõige levinum on marihuaana, mida suitsetatakse, millest tehakse jooke ja mida lisatakse toitudesse, näiteks küpsistesse ja kookidesse.³⁷ Marihuaana saadakse kanepi taime kuivatatud lehtede, varte ja õispeade peenestamisel ja segamisel.³⁸ Enim on THC-d ja ka kannabinooli taimede õiekobara piirkonnas asuvates näärmekarvades, kus need on tekkiva kanepivaigu tähtsamad toimeained.³⁹ Hašišit ehk kanepivaiku saadakse kanepi emastaimede õisikute töötlemisel, saadud toodet suitsetatakse enamasti piibus või sigaretis segatuna näiteks tubakaga.⁴⁰

ÜRO 1961., 1971. ja 1988. aasta konventsioonidega on võetud kontrolli alla narkootilised ja psühhotroopsed ained ja antud õigus konventsiooniga ühinenud riikidele võtta kasutusele kõik vajalikud meetmed I ja II nimekirja kantud ainete valmistamise ja levitamise järelevalveks oma territooriumil.⁴¹ ÜRO 1961. aasta konventsioon nimetab kanepiks kõiki taimi *Cannabise* perekonnast. Sama konventsiooni alusel on narkootiline aine mistahes looduslik või sünteetiline aine, mis on kantud sama konventsiooni I või II nimekirja. Kanep ning selle töötlemisproduktid on kantud konventsiooni I ja IV nimekirja.⁴² ÜRO 1988. aasta konventsioonis nimetati narkootiliste ainetega seotud õigusrikkumised, mille alusel peab iga konventsiooniga ühinenud riik tunnistama nimetatud tahtlikult toime pandud teod vastavalt siseriiklikule õigusele kuritegudeks.⁴³ Selliseks õigusrikkumiseks loeti ka kanepitaimede kasvatamine narkootilise aine tootmiseks.⁴⁴ Samas on kirjas, et riigil on vastavalt oma põhiseaduslikele põhimõtetele ja õigussüsteemi printsiipidele võimalik tunnistada kanepi kasvatamine isiklikuks otstarbeks karistatavaks õigusrikkumiseks.⁴⁵ Seega on konventsiooni alusel eristatud kanepi tootmine ja

---

³⁵ Ravimiamet. Narkootilised ja psühhotroopsed ained ning nende seaduslik käitlemine. 21.03.2017.

Arvutivõrgust: <https://www.ravimiamet.ee/narkootilised-ja-psuhhotroopsed-ained-ning-nende-seaduslik-kaitlemine> (29.04.2019).

³⁶ Ravimiamet. Narkootilised ja psühhotroopsed ained ning neid sisaldavad ravimid.

³⁷ Tervise Arengu Instituut. Kanep, hašiš.

³⁸ Ravimiamet. Kanepi ja kannabinoidide meditsiiniline kasutamine. 11.02.2014 (ajakohastatud 05.11.2015).

Arvutivõrgust: <https://www.ravimiamet.ee/kanepi-ja-kannabinoidide-meditsiiniline-kasutamine> (29.04.2019).

³⁹ Ü. Sillasoo, T. Kukk.

⁴⁰ Tervise Arengu Instituut. Kanep, hašiš.

⁴¹ Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ebaseadusliku ringluse vastane Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsioon (edaspidi ÜRO 1988. aasta konventsioon) – RT II 2000, 15, 92.

⁴² ÜRO 1961. aasta narkootiliste ainete ühtne konventsioon (edaspidi ÜRO 1961. aasta konventsioon) – RT II 1996, 19, 84.

⁴³ ÜRO 1988. aasta konventsioon – RT II 2000, 15, 92.

⁴⁴ *Ibid.*

⁴⁵ *Ibid.*

kasvatamine oma tarbeks, üks kuriteona ja teine õigusrikkumisena. Samas konventsioonis nõuti liikmesriikidelt meetmete rakendamist, et lõpetada narkootilist ainet sisaldavate taimede ebaseaduslik kasvatamine, nt selle alusel tuleb ebaseaduslikult kasvatatud taimed hävitada.⁴⁶

Maailma Tervise Organisatsioon (WHO) tegi 24.11.2019 ÜRO peasekretärile kirjaliku ettepaneku muuta osa neist konventsiooni punktidest, mis käsitlevad kanepit ja selle regulatsiooni.⁴⁷ Esiteks soovitati kanep ja kanepi vaik eemaldada 1961. aasta konventsioonist IV nimekirjast ja jätta need alles vaid I nimekirja, põhjendades seda kanepi vähese ohtlikkusega. Näiteks ei ole kanepi kasutamine seostatav olulise suremusriskiga. Teiseks soovitati mõistete keerukuse ja tähenduste paljususe tõttu konventsioonist eemaldada „ekstraktid ja tinktuurid“ ning need üle viia III nimekirja. Lisaks soovitati 1971. aasta konventsiooni II nimekirjast kustutada THC ja selle isomeerid ning viia need üle 1961. aasta konventsiooni I nimekirja, kus asuvad ka kanep ja kanepi vaik. Lõpetuseks paluti kannabidiooli (CBD) juurde lisada märkus, et rahvusvahelist kontrolli ei rakendata toodetele, mis sisaldavad peamiselt CBD-d ja mille THC-sisaldus ei ületa 0,2%. Sellised tooted on konventsiooni mõjualast selgesõnaliselt välja arvatud, kuna nad ei kujuta rahvatervisele arvestatavat ohtu. Need ettepanekud pidid 2019. aasta märtsis hääletusele minema, kuid kuna ettepanekud esitati liiga hilja, lükati hääletus edasi.⁴⁸ Seega võib ÜRO konventsioonide kanepi regulatsioonides edaspidi muudatusi oodata.

Euroopas puudub kanepiga seoses ühtne seadusandlus. Iga liikmesriik vastutab ise, et uimastite vastased õigusrikkumised oleksid siseriiklikult kriminaal- või halduskorras reguleeritud.⁴⁹ Et seadusandlust mingilgi määral ühtlustada, selleks võeti aastal 2004 vastu Euroopa Liidu Nõukogu raamotsus 2004/757/JSK, millega sätestati uimastitega seotud ebaseadusliku kaubitsemise vastu võitlemise miinimumeeskirjad. Liikmesriikidele pandi kohustus võtta kasutusele sanktsioonid, mis oleksid tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad ning hõlmaksid vabadusekaotust.⁵⁰ Uimastitega seotud õiguspäratud kuriteod, mida tuleb tahtliku toimepanemise korral karistada, on järgmised: tootmine, valmistamine, ekstraheerimine, ettevalmistamine, pakkumine, müügiks pakkumine, turustamine, müük, kättetoimetamine mis

---

⁴⁶ *Ibid.*

⁴⁷ EMCDDA. Cannabis policy: status and recent developments: WHO recommends rescheduling of cannabis. 25.03.2019. Arvutivõrgust: http://www.emcdda.europa.eu/publications/topic-overviews/cannabis-policy/html_en (29.04.2019).

⁴⁸ EMCDDA. Cannabis policy: status and recent developments: WHO recommends rescheduling of cannabis.

⁴⁹ EMCDDA. Cannabis legislation in Europe: An overview.

⁵⁰ Nõukogu raamotsus 2004/757/JSK, 25.10.2004, millega kehtestatakse miinimumeeskirjad ebaseadusliku uimastiäri kuriteokoosseisu ja karistuste kohta. L 335/8, Euroopa Liidu Teataja, 11.11.2004. Arvutivõrgust: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:335:0008:0011:ET:PDF> (29.04.2019)

tahes tingimustel, vahendamine, edasisaatmine, transiit, vedu, import või eksport ning lisaks sellele unimaguna, kokapõõsa ja kanepi kasvatamine.⁵¹ Eespool sai juba mainitud, et ÜRO konventsioonidega jäeti võimalus määrata kanepi oma tarbeks kasvatamise eest leebem karistus kui tootmise eesmärgil kasvatamisel, näiteks halduskorras õigusrikkumisena.⁵² EL-i Nõukogu raamleping aga sätestas nõutavaks karistuseks vähemalt 1–3 aastat vabadusekaotust ja raskendavatel asjaoludel 5–10 aastat vabadusekaotust. Raamotsuse järgi ei ole hõlmatud eranditult isiklikuks tarbimiseks ebaseaduslikku käitlemist vastavalt siseriiklikes õigusaktides sätestatule.⁵³

ÜRO konventsioonidest ja EL-i raamotsustest tulenevalt on kanepi käitlemine keelatud, isiklikuks tarbeks käitlemist karistatakse haldus- või kriminaalkorras ning vahendamist ainult kriminaalkorras.⁵⁴

Kanepiga seotud seadusrikkumiste eest määratavate karistuste järgi on Euroopa riigid jagunenud kahte gruppi. Esimese grupis käsitletakse kanepiga seonduvaid karistusi teistest narkootikumidest erinevalt – tavaliselt seetõttu, et karistused sõltuvad narkootikumi kasutamisel võimalikust tekkivast kahjust. Muude narkootiliste ainete seonduvate rikkumistega võrreldes karistatakse kanepiga seotud rikkumisi kergemalt näiteks Hollandis, Itaalias ja Portugalis, ent Bulgaarias ja Rumeenias järgneb raskem karistus.⁵⁵ Teise gruppi kuuluvad need riigid, kus seaduses on karistused nii kanepi kui ka teiste narkootikumide eest küll samad, ent praktikas võimaldavad politseile, prokuratuurile ja kohtule antavad juhised karistuse määramisel vastavalt tekitatud kahjule paindlikud olla. Erinevates riikides rakendatakse vahetegemist nii oma tarbeks kasutamisel, vahendamisel või mõlemal juhul.⁵⁶

Olenemata sellest, et EL-i raamotsus ei kohaldu isiklikuks otstarbeks kanepi omamisele ja kanepi tarvitamisele, siis paljudes Euroopa riikides – näiteks Prantsusmaal, Rootsis, Soomes ja Kreekas – on kanepi tarbimine kuritegu, mille eest võib saada ka vanglakaristuse. Süüteona karistatakse kanepi tarbimise eest rahaträhvi või muu väiksema karistusega Eestis, Lätis ja

---

⁵¹ Nõukogu raamotsus 2004/757/JSK, 25.10.2004, millega kehtestatakse miinimumeeskirjad ebaseadusliku uimastiiri kuriteokoosseisu ja karistuste kohta. L 335/8, Euroopa Liidu Teataja, 11.11.2004. Arvutivõrgust: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:335:0008:0011:ET:PDF> (29.04.2019).

⁵² ÜRO 1988. aasta konventsioon. – RT II 2000, 15, 92.

⁵³ Nõukogu raamotsus 2004/757/JSK.

⁵⁴ A. Ahven, V. Kommusaar. Narkootiliste ainete liigi alusel karistuste diferentseerimise otstarbekusest. Justiitsministeerium 2009, lk 9. Arvutivõrgust: <https://www.kriminaalpoliitika.ee/et/narkootiliste-ainete-liigi-alusel-karistuste-diferentseerimise-otstarbekusest> (29.04.2019).

⁵⁵ EMCDDA. Cannabis legislation in Europe: An overview.

⁵⁶ *Ibid.*

Leedus, ka Hispaanias, kui tarbimine on toimunud avalikus kohas. Muudes riikides kanepi tarbimise eest ei karistata, välja arvatud erandjuhtudel, näiteks kui isik on tabatud sõiduki juhtimisel narkojoobes.⁵⁷ Kanepi omamine oma tarbeks on ebaseaduslik kõigis EL-i riikides.⁵⁸ Vanglakaristuse võib aga saada näiteks Rootsis, Poolas, Soomes, Saksamaal Prantsusmaal ja Suurbritannias.⁵⁹ Teisalt ei saa vanglakaristust väikese koguse oma tarbeks omamise eest Iirimaal, Belgias, Hispaanias, Portugalis, Maltal ja veel mõnedes riikides.⁶⁰

Lääne-Euroopaga võrreldes on Eesti narkopoliitika väga karm. Kui Lääne-Euroopas reeglina narkosõltlast tema enda tarbeks mõeldud ja konfiskeeritud narkootikumide eest ei karistata, siis Eestis aga küll. Riigiti loetakse „mõistlikuks määraks“ keskmiselt 30–40 grammi kanepiprodukte.⁶¹ Eestis ei eristata pehmeid ja tugevaid narkootikume, kus kanep ja selle saadused liigituksid pehmeteks ja kõik ülejäänud narkootikumid tugevateks.⁶² Kanepi teeb n-õ pehmeks narkootikumiks tema vähene toime sõltuvuse tekitajana. Toime poolest on kanepit kõrvutatud legaalse uimastitega nagu tubakas ja alkohol. Võrreldes nende ja ka teiste illegaalsete uimastitega, võib olla kanepi kasutamise tagajärjeks ehk nõrk psüühiline sõltuvus, füüsilist sõltuvust kanep ei tekita. Samas loetakse tubaka ja alkoholi puhul nii psüühilise kui ka füüsilise sõltuvuse tekkimise tõenäosust kõrgeks. Nii nagu ka tubaka puhul, nii on ka kanepi suitsetamise kahjulik mõju hingamisele suur.⁶³ Siinkohal tekib küsimus, kas isikuid peab kanepi tarbimise või väikese koguse oma tarbeks omamise eest täie karmusega karistama ja kas korduval vahelejäämisel oleks mõttekam pakkuda sõltlastele mõeldud nõustamist ja abiprogramme.

1.3 Kanepi kasutamine meditsiinis

Kanepi kasutamisest ravimina Hiina meditsiinis on teateid juba teisest sajandist. On andmeid arstist, kes oskas mürgiseid seemneümbriseid ohututest seemnetest eristada ja oli teadlik kanepisuitsu hallutsinogeensest mõjust. Oma patsientidele andis ta enne operatsiooni kanepi seemneümbriste leotisest ja veinist valmistatud jooki.⁶⁴ Võib arvata, et see leevendas patsiendi

---

⁵⁷ *Ibid.*

⁵⁸ A. Ahven, V. Kommusaar, lk 19.

⁵⁹ EMCDDA. Cannabis legislation in Europe: An overview.

⁶⁰ EMCDDA. Cannabis legislation in Europe: An overview.

⁶¹ J. Ginter, P. Randma, J. Sootak. Narkosüüteod Eestis. Tallinn: Juura 2007, lk 16.

⁶² J. Sootak, P. Randma. Narkokriminaalpoliitika või narkopoliitika? – Akadeemia, 6 (207), 1325–1364.

Arvutivõrgust: <https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:104104/162103/page/76> (29.04.2019).

⁶³ J. Ginter, P. Randma, J. Sootak, lk 19.

⁶⁴ Ü. Sillasoo, T. Kukk.

üleelamisi operatsiooni ajal. Tänapäeval on uuringutes kinnitust leidnud, et kanepi toime koos alkoholiga on tugevam, kui neid kahte eraldi tarbides.⁶⁵

Samuti oli kanepi tarvitamine meditsiinis laialdaselt levinud 19. sajandi lõpul ja 20. sajandi alguses Euroopas ja USA-s. Seda kasutati näiteks valuvaigistina ja unetuse raviks. Kanepi raviotstarbel kasutamise tähtsus vähenes uute ja efektiivsemate ravimite väljatöötamisega. Samuti said takistuseks maailmasõjad ja kanepi üha raskem kättesaadavus Indiast seoses seal kehtestatud piirangutega.⁶⁶

Kuigi meedias räägitakse palju ravikanepist, siis sellist kanepiliiki siiski olemas ei ole.⁶⁷ Meditsiinis saab kanepit kasutada kahel viisil: esimesel juhul toodetakse tööstuslikult kas looduslikke või sünteetilisi kannabinoide sisaldavaid ravimeid ja teisel juhul kasutatakse spetsiaalselt meditsiiniliseks kasutamiseks toodetud standardiseeritud kanepidroogi, mille kannabinoide kontsentratsioon on teada.⁶⁸

Kanepi meditsiiniliseks kasutamiseks annab õiguse ÜRO 1961. aasta narkootiliste ainete ühtne konventsioon, mille järgi peab iga konventsiooniga liitunud riik piirama narkootiliste ainete tootmist, valmistamist, ekspordi ja importi, jaotamist, kauplemist, kasutamist ja valdamist eranditult meditsiiniliste ja teaduslike eesmärkidega.⁶⁹ Kui riik otsustab kanepit kasutada meditsiinilistel eesmärkidel, siis rakendatakse selleks vastav kontrollsüsteem ja ennetatakse kanepi sattumist ebaseaduslikku ringlusesse.⁷⁰ ÜRO 1971. aasta psühhotroopsete ainete konventsioon karmistas veelgi kanepi meditsiinilistel ja teaduslikel eesmärkidel kasutamise nõudeid. Artiklis 7 on toodud erisätted I nimekirja kuuluvate narkootikumide kasutamisele meditsiinis, kuhu kuulub ka kanep. Kanepi meditsiinis kasutamine peab olema kas valitsuse otsese kontrolli all või olema valitsuse poolt eraldi lubatud. Selleks tuleb omakorda luua spetsiaalsete lubade või litsentside süsteem. Samuti sätestati kanepi kui narkootilise aine meditsiiniline kasutamine üksikisikule retsepti alusel.⁷¹ Näiteks Hollandis on riiklikult litsentseeritud kanepi kasvatajad, kes peavad kogu toodangu müüma valitsuse asutusele Office

---

⁶⁵ A. Ahven, V. Kommusaar, lk 14.

⁶⁶ A. Ahven, V. Kommusaar, lk 23.

⁶⁷ Ravimiamet. Kanepi ja kannabinoide meditsiiniline kasutamine.

⁶⁸ Ravimiamet. Narkootilised ja psühhotroopsed ained ning nende seaduslik käitlemine.

⁶⁹ ÜRO 1961. aasta konventsioon – RT II 1996, 19, 84.

⁷⁰ Ravimiamet. Kanepi ja kannabinoide meditsiiniline kasutamine.

⁷¹ ÜRO 1971. aasta psühhotroopsete ainete konventsioon (edaspidi ÜRO 1971. aasta konventsioon) – RT II 1996, 19, 84.

of Medicinal Cannabis (MOC). Sellel asutusel on ainuõigus varustada apteeke meditsiinilise kanepiga, mida saavad patsiendid osta retsepti alusel teatud kindlate haiguste korral.⁷²

Saksamaal andis kohus esimest korda loa hulgiskleroosi põdeval mehel endale ise oma kodu vannitoas meditsiinilistel eesmärkidel kanepit kasvatada, aastas kuni 130 kanepitaime. Mees oli kohtu poole korduvalt pöördunud põhjendusega, et ei jaksaks iga kuu tasuda summat, mis kulub kanepi ostmisele. Nimelt on Saksamaal rohkem kui 900 inimest, kellel on küll lubatud kanepit meditsiinilistel eesmärkidel kasutada, aga ostma peavad nad kanepit apteegist ja tasuma selle eest ise.⁷³

Euroopas on tunnustatud mõnede ravimite kasutamine: ravimid, mis sisaldavad THC-d või sünteetilist THC-d, kanepiekstraktist tehtud suukaudne pihusti ja kuivatatud kanepiõisikud tee tegemiseks. Näiteks on hulgiskleroosi puhul näidustatud pihustatav ravim Sativex lubatud ravimina 17-s Euroopa Liidu riigis ja Norras.⁷⁴

Siiski ei ole ükski Euroopa riik lubanud kanepit meditsiinilistel eesmärkidel suitsetada. Selle peamine põhjus on, et iga kanepisort ja isegi iga taim võib sisaldada täiesti erineva koguse keemilisi ühendeid, mistõttu ei ole arstidel võimalik patsiendile soovitatud täpseid annuseid kontrollida. Teiseks loetakse suitsetamist kui meetodit üleüldiselt ebatervislikuks.⁷⁵

Eestis on kanepi meditsiiniline kasutamine reguleeritud ÜRO 1961., 1971. ja 1988. aasta konventsioonide alusel kehtestatud narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seadusega ja selle seaduse alusel väljaantud sotsiaalministri määrusega nr 73 „Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete meditsiinilisel ja teaduslikul eesmärgil käitlemise ning sellealase arvestuse ja aruandluse tingimused ja kord ning narkootiliste ja psühhotroopsete ainete nimekirjad“.⁷⁶ Ravimite väljakirjutamisele ja apteegist väljastamisele on seatud koguselised piirangud Sotsiaalministri määruse nr 30 „Ravimite väljakirjutamise ja apteekidest väljastamise tingimused ja kord ning retsepti vorm“ lisa 4.⁷⁷ Eesti patsiendi jaoks teeb ravimi saamise keerukamaks asjaolu, et ühelgi kannabinoide sisaldaval ravimil ei ole Eestis

---

⁷² EMCDDA. Cannabis legislation in Europe: An overview.

⁷³ T. Ärm. Saksamaal lubati esimest korda raske haiguse korral kanepit kasvatada. – Postimees 03.10.2016. Arvutivõrgust: <https://tervis.postimees.ee/3858603/saksamaal-lubati-esimest-korda-raske-haiguse-korral-kanepit-kasvatada> (29.04.2019).

⁷⁴ EMCDDA. Cannabis legislation in Europe: An overview.

⁷⁵ *Ibid.*

⁷⁶ Ravimiamet. Narkootilised ja psühhotroopsed ained ning neid sisaldavad ravimid.

⁷⁷ Ravimiamet. Narkootilised ja psühhotroopsed ained ning nende seaduslik käitlemine.

müügiluba, sest ükski tootja ei ole seda taotlenud. Seega peab ravimi saamiseks selle raviarsti taotlusega Eestisse tellima nagu muugi müügiiloata ravimi.⁷⁸ Seda süsteemi peetakse aga ikkagi liiga kohmakaks ja aeganõudvaks. Kuna kanepit sisaldavaid ravimeid loetakse viimase valiku ravimiteks, siis tihti nende proovimiseni ei jõutagi.⁷⁹

1.4 Kanepi kasvatamise regulatsioonid Euroopa riikides, Kanadas ja USA-s

Euroopa Liidu riikides on kanepi kasvatamine keelatud ja karistatav kriminaalkorras ÜRO 1961., 1971. ja 1988. aasta konventsioonide ja EL-i Nõukogu raamotsuse alusel.⁸⁰ Euroopas tegeleb narkootikumidega seotud regulatsioonide ja statistika kogumise ja avaldamisega ning sellel teemal soovitude andmisega Euroopa Narkootikumide ja Narkomaania Seirekeskus (edaspidi EMCDDA).⁸¹ Aastal 2018 välja antud kogumikus kanepi regulatsioonide kohta on eraldi peatükk kanepi kasvatamise kohta Euroopa riikides, eelkõige teemal, kas riikides on kanepi kasvatamisele oma tarbeks erinevad lähenemised.⁸² Nimelt on mõnedes riikides määratud täpne taimede arv, millest oleneb kas isik saab süüdistuse või kriminaalkorras karistuse, teistes riikides ei ole taimede arvul tähtsust. Nii on näiteks Belgias kuni ühe taime kasvatamine kerge süütegu, mille eest saab rahatrahvi.⁸³ Veel on kergemad karistused sõltuvalt taimede arvust ette nähtud Küprosel, Hollandis, Suurbritannias ja Hispaanias. Küprosel eeldatakse, et isik, kes kasvatab kolme või enam taime, ei tee seda oma tarbeks kasutamise eesmärgil ja seega on tegu karistatav. Suurbritannias on alates aastast 2012 kuni üheksa taime kasvatamise eest oma tarbeks soovitus karistada rahatrahviga või üldkasuliku tööga, aga mitte vabaduse kaotusega.⁸⁴ O Osas riikidest on aga kanepi kasvatamine karistatav vanglakaristusega, samas kui kanepi tarvitamine ja oma tarbeks omamine on dekriminaliseeritud – nii on näiteks Portugalis ja ka Horvaatias. Horvaatias on seaduses lausa eraldi välja toodud kanepi kasvatamise kriminaalsus: ühe taime omamise eest on karistusmääraks kuus kuud kuni viis aastat vanglakaristust.⁸⁵ Hispaanias on alates aastast 2015 kanepi kasvatamine oma tarbeks avalikult nähtavas kohas karistatav väärteona rahatrahviga.⁸⁶ Seega tõepoolest ei ole Euroopa maades kanepi kasvatamise osas ühtset regulatsiooni. Ehk

---

⁷⁸ Ravimiamet. Kanepi ja kannabinoidide meditsiiniline kasutamine.

⁷⁹ *Ibid.*

⁸⁰ J. Sootak, P. Pikamäe, lk 483.

⁸¹ EMCDDA. EMCDDA, your reference point on drugs in Europe. Arvutivõrgust: <http://www.emcdda.europa.eu/about> (29.04.209).

⁸² EMCDDA. Cannabis legislation in Europe: an overview.

⁸³ *Ibid.*

⁸⁴ *Ibid.*

⁸⁵ *Ibid.*

⁸⁶ *Ibid.*

peaks ka Eesti muutma oma täielikku keelupoliitikat ja võtma eeskujuks mõne riigi, kus arvestatakse taimede arvuga ja sellega, kas kanepi kasvatamine toimub oma tarbeks või müügiks. Praegu küll kohtupraktikat analüüsid võib öelda, et väiksema karistuse saab üldjuhul kuni viie taime kasvatamisel ja seda juhul, kui ei ole tuvastatud edasiandmise eesmärki. Seejuures on karistus alati kriminaalkorras: enamasti tingimisi vangistus, harva rahaline karistus või üldkasulik töö.

Kanepi oma tarbeks kasvatamise legaliseerimise hõlbustamiseks on pakutud nn kanepi sotsiaalklubide ideed. Eeldusel, et ühe taime omale kasvatamise eest karistada ei saa, võiksid klubisse kuuluvad isikud koos kasvatada liikmete arvu jagu kanepitaimi, näiteks 20 liikme peale kokku 20 taime. Need klubid oleksid kinnised ja liituda saaks nendega vaid ise kanepitarbivad isikud ja sedagi vaid isiklikul kutsel. Kanepi kasvatamine toimuks kollektiivlepingu alusel. Liikmed oleksid registreeritud ja kanepi hinnad arvutatakse tarbimise järgi, samuti oleks piiratud isikule ette nähtud kanepikogus. Kuigi seda mudelit on kanepiaktivistid propageerinud näiteks Belgias, Prantsusmaal, Saksamaal, Sloveenias ja Hispaanias, ei ole ükski Euroopa riik seda ideed aktsepteerinud. See tähendab, et kui mõni selline klubi leitakse, siis oleks võimalik seda õiguslikul alusel sanktsioneerida.⁸⁷ Ei ole teada, kui palju selliseid klubisid Euroopas eksisteerib, aga pigem on neid väga vähe. Hispaania Riigikohus on teinud kolm otsust, millega tunnistatakse organiseeritult ja püsivalt kanepi kasvatamine ning levitamine uutele liikmetele narkootikumide käitlemiseks edasiandmise eesmärgil.⁸⁸ Ilmselt tooks sellisel kujul kanepi kasvatamise legaliseerimine kaasa rohkem õiguslikke probleeme, rikkumisi ja organiseeritud kuritegevust, kui Hollandis kasutusel olevad kanepikohvikud, millest on juttu edaspidi.

Hollandis on kanepi kasvatamine, ostmine ja oma tarbeks omamine kõik kuriteod, mille eest seadus näeb ette vanglakaristuse.⁸⁹

Siiski on Holland kuulus kanepimaa ja seda *coffeshop*'ide ehk kanepikohvikute pärast. Kanepikohvikutest saab täisealine Hollandi resident osta oma tarbeks väikese koguse marihuaanat, kuni viis grammi. Sellised kohvikud on lubatud vaid ühes kolmandikus Hollandi omavalitsustest ja mitte kogu Hollandis. Kanepikohvikutele on kehtestatud ranged reeglid, mille rikkumisel jäävad nad litsentsist ilma ja suletakse. Näiteks on keelatud reklaami tegemine ja kangete narkootikumide ning alkoholi müümine.⁹⁰ Kanepikohvikute suurimaks probleemiks

---

⁸⁷ *Ibid.*

⁸⁸ *Ibid.*

⁸⁹ *Ibid.*

⁹⁰ *Ibid.*

on müüdava kanepi hankimine, sest seaduse järgi on kanepi kasvatamine ja vahendamine keelatud ja seetõttu tuleb kanep hankida illegaalselt. Nii on politseil õigus konfiskeerida väikseid kanepikoguseid ja oma tarbeks kasvatatavaid kanepitaimi, aga nende omanikku ei karistata, kui ta loovutab kanepi ja taimed vabatahtlikult.⁹¹ Oma tarbeks kasvatamist eeldatakse kuni viie taime puhul, suurema koguse eest esitatakse süüdistus.⁹² Ehk võiks just Hollandi lahendus sobida Eestile, aga seda vaid juhul, kui leitakse seaduslik viis müügiks mõeldud kanepitaimede hankimiseks. Näiteks võiks riigiasutus anda poodidele taimede kohapeal kasvatamise ja teatud koguse kanepi müügi litsentsi või võiks luua hoopis riikliku kanepikasvatamise monopoli.

Suurbritannias on kanepi käitlemine mõnuainena keelatud. Kanep kuulub narkootiliste ainete klassi B ja kanepi omamise eest on ettenähtud kas trahv, kuni viie aastane vanglakaristus või mõlemad. Kuigi karistuse raskus sõltub aine kogustest, siis võib politsei anda ka hoiatuse või teha kohapeal trahvi 90 naela. Kanepi vahendamise ja tootmise eest on ettenähtud kuni 14 aastat vangla karistust, rahaline trahv või mõlemad.⁹³ Samas on kanepi seemnete omamine lubatud, lihtsalt kasvama tohib need panna vaid siis, kui on olemas vastav litsents.⁹⁴ Süüdistada saab isikut kas kasvatamise või tootmise, aga mitte mõlema eest. Eeldatakse, et tootmise eesmärk on edasiandmine ja seetõttu saab seaduse alusel kohaldada ka kuritegeliku tulu konfiskeerimist. Kasvatamise korral on eesmärgiks omale kanepit saada ja konfiskeerimist ei saa kohaldada.⁹⁵

USA föderaalseadus keelab nii kanepi omamise, kasutamise kui ka kasvatamise ja seetõttu võib föderaalametnik arestida iga seadust rikkuva isiku ka nendes piirkondades.⁹⁶

USA-s on kanepi kasvatamine lubatud Colorado, Oregoni ja Alaska osariikides ning Columbia ringkonnas vastavate kohalike seadustega. Kõigis neis kehtib vanusepiirang ja üldine keeld kanepit kasutada avalikes kohtades.⁹⁷ Kanepi kasvatamisele on kehtestatud spetsiaalne

---

⁹¹ *Ibid.*

⁹² Government of Netherlands. Drugs: Am I committing a criminal offence if I possess, produce or deal in drugs? Arvutivõrgus: <https://www.government.nl/topics/drugs/am-i-committing-a-criminal-offence-if-i-possess-produce-or-deal-in-drugs> (29.04.2019).

⁹³ GOV.UK. Drugs penalties. Arvutivõrgust: <https://www.gov.uk/penalties-drug-possession-dealing> (29.04.2019).

⁹⁴ T. Green. A guide to UK cannabis laws in 2018. ISMOKE, 04.03.2016. Arvutivõrgust: <https://ismokemag.co.uk/uk-cannabis-laws-2018/> (29.04.2019).

⁹⁵ *Ibid.*

⁹⁶ Metropolitan Police Department. Marijuana Enforcement. Arvutivõrgus: <https://mpdc.dc.gov/page/marijuana-enforcement> (29.04.2019).

⁹⁷ EMCDDA. Models for the legal supply of cannabis: recent developments, lk 2. Luxembourg, uuendatud 31.05.2016. Arvutivõrgus:

regulatsioon, millega määratakse, kes ja millistel tingimustel ning mis koguses võib kanepit kasvatada – näiteks mitu taime on lubatud ühel isikul või ühes majapidamises kasvatada. Nagu alkoholi ja tubaka tarbimisel, nii on ka kanepi valdamine ja kasvatamine alaealistele keelatud.⁹⁸ Washingtoni osariigis on lubatud kanepit tarvitada ja omada, aga kasvatamine on keelatud.⁹⁹ Kanepit saab osta müügilitsentsi omavatest poodidest pildiga isikut tõendava dokumendi ettenäitamisel.¹⁰⁰ Osariikides ja ringkonnas on kohalikel omavalitsustel õigus kehtestada oma piirangud, nii et kanepi kasvatamisel oma tarbeks ja kanepi tarbimisel peab tutvuma alati oma piirkonna regulatsioonidega.¹⁰¹

Tabel 1. Ülevaade kanepi kasvatamise regulatsioonidest USA erinevates piirkondades.

	Columbia ringkond	Oregoni osariik	Colorado osariik	Alaska osariik
Lubatud taimede arv	Kuni 6 taime isiku kohta, millest õitseda võib korraga 3 taime. Maksimaalselt 12 taime eramaja või korteri kohta, millest 6 võib korraga õitseda	Kuni 4 taime majapidamise kohta olenemata majas elavate täisealiste arvust	Kuni 6 taime isiku kohta, millest õitseda võib korraga 3 taime. Maksimaalselt 12 taime majapidamise kohta, olenemata majas elavate täisealiste arvust	Kuni 6 taime, millest õitseda võib korraga 3
Nõuded kasvatamise kohale	Kasvatada tohib ainult siseruumides, kinnisvara omaniku loal	Kasvatada tohib nii siseruumides kui ka õues	Kasvatada tohib nii siseruumides kui ka õues	Kasvatada tohib nii siseruumides kui ka õues

http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/2720/Legal%20supply%20cannabis_update%202016.pdf (29.04.2019).

⁹⁸ EMCDDA. Models for the legal supply of cannabis: recent developments, lk 3.

⁹⁹ *Ibid.*

¹⁰⁰ Washington State: Liquor and Cannabis Board. Know the Law. Arvutivõrgus: <https://lcb.wa.gov/mj-education/know-the-law> (29.04.2019).

¹⁰¹ Alaska Department of Health and Social Services: Division of Public Health. What You Need To Know About Using Marijuana In Alaska. 21.12.2018. Arvutivõrgus: <http://dhss.alaska.gov/dph/Director/Documents/marijuana/ResponsibleConsumerFactBook.pdf> (29.04.2019).

Allikas: Health Canada: A framework for the legalization and regulation of cannabis in Canada, lk 36.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et üldiselt on regulatsioonid taimede arvudes ja nõuetes kasvukohale sarnased.

Kanadas on kanepi kasutamine mõnuainena legaliseeritud alates 17.10.2018. Nii tohib kanepit isiklikuks tarbeks omada ning ka kasvatada iga üle 18-aastane isik, piiratud on erinevate tooteliikide kogused.¹⁰² Samas on valitsus jätnud võimaluse igal provintsil ja territooriumil kanepiga seonduvat regulatsiooni täiendada, sealhulgas vähendada lubatavate taimede kodus kasvatamise arvu ja tõsta tarvitamise vanusepiirangut.¹⁰³

Enne legaliseerimist koostati kanepi mõnuainena legaliseerimiseks ja reguleerimiseks põhjalik, 106-leheküljeline raport koos riskianalüüsi ja nende maandamiseks mõeldud tegevuste ja nõuannetega.¹⁰⁴

Kanepi legaalse ja ohutuma kättesaadavuse tagamiseks pakuti regulatsiooni kanepi oma tarbeks kasvatamisel. Uuringuga saadi palju tagasisidet üle Kanada. Argumendid kanepi kodus kasvatamise vastu olid tugevasti mõjutatud kogemustest Kanada kogukondades levinud salajaste suurkasvandustega. Samuti saadi ohtude kohta infot Colorado osariigist, kus suurenes organiseeritud kuritegevus kanepi tootmise eesmärgil.¹⁰⁵

Üldiselt loeti kanepi kodus kasvatamise legaliseerimise riskideks järgnevat:

- oht lastele: kanepit on alaealistel kergem kätte saada;
- oht kinnisvarale:
  - taimede hooldamisel vale tehnika kasutamisel tekkivad õnnetused, sh põlengud;
  - hallitus;
  - vale väetiste ja pestitsiidide kasutamisel kaasnevad ohud;
- oht naabruskonnale: sissemurdmiste arvu kasv eesmärgiga varastada kanepit;

---

¹⁰² Government of Canada: Department of Justice. Cannabis Legalization and Regulation. 17.10.2018. Arvutivõrgus: <https://www.justice.gc.ca/eng/cj-jp/cannabis/> (29.04.2019).

¹⁰³ *Ibid.*

¹⁰⁴ Health Canada. A Framework For The Legalization And Regulation Of Cannabis In Canada. The Final Report Of The Task Force On Cannabis Legalization And Regulation. 30.11.2016. Arvutivõrgus: <https://www.canada.ca/content/dam/hc-sc/healthy-canadians/migration/task-force-marijuana-groupe-etude/framework-cadre/alt/framework-cadre-eng.pdf> (29.04.2019).

¹⁰⁵ *Ibid.*

- oht piirkonnale: kuritegelike organisatsioonide juurdekasv kanepi kasvatamise eesmärgil.¹⁰⁶

Kanepi kodus kasvatamise legaliseerimise pooltargumendid olid järgmised:

- väheneb nõudlus ebaseaduslikult toodetud kanepi järele kuni kaob üldse;
- kasvatajaid on vähe ja suurem osa ostab kanepit seaduslikult turult;
- kasvatajad on üldiselt seaduskuulekad täiskasvanud, kes kasvatavad piiratud hulgataimi vaid oma tarbeks kasutamiseks;
- kanepi odavam hind;
- parem kättesaadavus äärealadel elavatele inimestele;
- isiklikud eelistused.¹⁰⁷

Oli arusaadav, et kanepi oma tarbeks kasvatamise legaliseerimisel, tuleb kehtestada kindlad ranged reeglid, mis tõkestavad kanepi kättesaadavuse alaealistele ning keelavad igasuguse litsentseerimata ärilise tootmise ja müügi. Legaliseerimisel tuleb arvesse võtta USA Colorado ja Washingtoni osariikide kogemused kanepi kättesaadavaks tegemisel ja oma tarbeks kasvatamisel. Sellest tulenevalt pakuti välja järgmine raamistik koos vajalike meetmetega:

- lubatud on kasvatada kuni neli taime majapidamise kohta, kõrgusega kuni 100 cm;
- tagada tuleb reeglid kasvatamisele, et takistada kanepi taimede nähtavus ja kättesaadavus alaealistele;
- keelatud on kanepitaimede litsentsita müük;
- keelatud on valmistada kanepist kontsentraate, milles kasutatakse lenduvaid lahuseid ja kemikaale;
- julgustada kohalikke omavalitsusi kehtestama järelevalve- ja tunnustamise raamistikke, mille alusel nõutakse isikutelt kanepi oma tarbeks kasvatamise kavatsusest teavitamist;
- luua tururegulatsioonid kanepi seemnete, istikute ja pistikute legaalseks hankimiseks.¹⁰⁸

Sellest uurimusest ja esitatud ettepanekutest sündis seadus, mille alusel legaliseeriti kanepi kasvatamine Kanadas. Kui Eesti otsustaks ühel päeval kanepi legaliseerida, siis on Kanadalt palju õppida. Esiteks, kuidas jõuda õigete reegliteni Eestis ja millised peaksid olema vajalikud kaitsemeetmed. Teiseks, kui Eestis selline samm üldse tehakse, siis eelduslikult kulub sinnani

---

¹⁰⁶ *Ibid.*

¹⁰⁷ *Ibid.*

¹⁰⁸ *Ibid.*

piisavalt aega, et Kanadas tekkivad probleemid välja tuleksid, millest saavad teised riigid õppust võtta.

Kanepi kasvatamise eest karistused on reguleeritud väga erinevalt. On lihtsamaid regulatsioone, mille puhul on üsna kerge aru saada, milline karistus millistel asjaoludel järgneb ja ka kohtul ei ole otsuse tegemisel väga suuri valikuid. Nende kõrval on ka väga keerulisi regulatsioone, mis püüavad reguleerida kõikvõimalike erijuhtumeid. Järgnev tabel pakub näiteid erinevatest karistustest. Nende USA osariikide puhul, kus kanepi oma tarbeks kasvatamine on lubatud, on näites toodud need karistused, mis saadakse lubatust rohkem taimi kasvatades.

Tabel 2. Näited kanepi kasvatamise eest saadavatest karistustest.

Poola	Kanepi kasvatamise eest on karistuseks kuni 3 aastat vangistust. Suures koguses kasvatamise eest on karistus 6 kuud kuni 8 aastat vangistust, eriti suure koguse või kasu saamise eesmärgil kasvatades minimaalselt 3 aastat ¹⁰⁹
Suurbritannia	Karistus sõltub sellest, millise klassi ja kategooria kuriteoga on tegemist. Kuni 9 taime puhul on karistuseks rahatrahv või üldkasulik töö olenevalt rikkujate taustast. Muul juhul sõltub karistus taimede arvust, tekitatud kahjust ja konkreetse isiku rollist kuriteos osalemisel. Rollideks on juhtroll, tähtis roll ja vähetähtis roll. Näiteks kui sooritatakse kuritegu 1. kategoorias, siis juhtivas rollis isik saaks karistuseks 8 aastat, tähtsas rollis isik 5,5 aastat ja vähetähtsas rollis isik 3 aastat vangistust ¹¹⁰
Hispaania	Kasvatamine edasi andmise eesmärgil on karistatav 1–3 aastase vangistuse või rahatrahviga. Kasvatamine oma tarbeks avalikkusele nähtavas kohas on karistatav rahatrahviga ¹¹¹
Austraalia, Victoria osariik	Igasuguse taime koguse eest oma tarbeks kasvatamisel määratakse karistuseks 20 trahviühikut või 12 kuud vangistust, muul juhul

¹⁰⁹ EMCDDA. Penalties for drug law offences in Europe at a glance. 22.09.2015. Arvutivõrgust: http://www.emcdda.europa.eu/publications/topic-overviews/content/drug-law-penalties-at-a-glance_en (29.04.2019).

¹¹⁰ Stuart Miller Solicitors. Cannabis Cultivation. Arvutivõrgust: <https://www.stuartmillersolicitors.co.uk/cannabis-cultivation> (29.04.2019).

¹¹¹ M. C. Azzopardi. Is the Cultivation of Marijuana Legal for Personal Consumption?. Citizens advice bureau, 08.07.2018. Arvutivõrgust: <https://www.citizensadvice.org.es/is-the-cultivation-of-marijuana-legal-for-personal-consumption/> (29.04.2019).

	maksimaalselt 15 aastat vanglakaristust. Rohkem kui 100 taime kasvatamisel müügiks on karistuseks maksimaalselt 25 aastat vangistust, rohkem kui 1000 taime müügiks kasvatamise eest on maksimum eluaegne vangistus ¹¹²
USA föderaalseadus	Kanepi kasvatamine on kuritegu. Kuni 50 taime kasvatamisel on karistuseks vangistus kuni 5 aastat, 50–99 taime puhul 20 aastat, 100–999 taime puhul 5-40 aastat, 1000 või enama taime puhul 10 aastat kuni eluaegne vangistus ¹¹³
USA, New York	Igasugune kogus on väärtegu, mida karistatakse kuni üheaastase vangistuse ja/või trahviga kuni 1000 \$. Kuna osariigi seaduse kohaselt on kasvatamisega seotud alati ka kanepi valdamine, siis tuleneb lõplik karistus kasvatatud taimedest saadava marihuaana kogusest ¹¹⁴
USA, Alaska osariik	Lubatud 6 taime eest ei karistata. 25 taime ja rohkem toovad kaasa kuni 5-aastase vangistuse ja/või trahvi kuni 50 000 \$ ¹¹⁵
USA, Colorado osariik	Lubatud 6 taime eest või 12 taime eest majapidamises ei karistata. Alla 21-aastase isiku puhul on 1–6 taime eest karistus 6–18 kuud vangistust või trahv 500–5000 \$. 7–30 taime eest järgneb vangistus 6 kuud kuni 2 aastat ja enama kui 30 taime eest vangistus 2–6 aastat ¹¹⁶
USA, Oregoni osariik	Lubatud kuni 4 taime eest ei karistata, 5–8 taime omamine on väärtegu ja selle eest saab 6 kuud vangistust ja/või 2 500 \$ trahvi. Rohkem kui 8 taime kodus või mistahes arvu taimede mujal ilma litsentsita kasvatamisele järgneb 5 aastat vangistust. Koolile lähemal kui 1000 jalga, väljaarvatud kodus või litsentsiga kasvatamisele järgneb kuni 20 aastat vangistust ¹¹⁷
USA, Columbia ringkond	Lubatud 6 taime eest või 12 taime eest majapidamises ei karistata. Kasvatamise eest müügi eesmärgil saab karistada kuni 5-aastase vangistusega ja /või trahviga kuni 50 000 \$. Esmakordne rikkuja saab

¹¹² Go To Court Pty Ltd. Cultivating Cannabis (Vic).Arvutivõrgust: <https://www.gotocourt.com.au/criminal-law/vic/cultivating-cannabis/> (29.04.2019).

¹¹³ NORML and the NORML Foundation. FEDERAL Laws & Penalties. 2019. Arvutivõrgust: <https://norml.org/laws/item/federal-penalties-2> (29.04.2019).

¹¹⁴ NORML and the NORML Foundation. New York Laws & Penalties. 2019. Arvutivõrgust: https://norml.org/states/item/new-york-penalties-2?category_id=876 (29.04.2019).

¹¹⁵ NORML and the NORML Foundation. Alaska Laws & Penalties. 2019. Arvutivõrgust: https://norml.org/states/item/alaska-penalties?category_id=844 (29.04.2019).

¹¹⁶ NORML and the NORML Foundation. Colorado Laws & Penalties. 2019. Arvutivõrgust: https://norml.org/states/item/colorado-penalties?category_id=848 (29.04.2019).

¹¹⁷ NORML and the NORML Foundation. Oregon Laws & Penalties. 2019. Arvutivõrgust: <https://norml.org/laws/item/oregon-penalties-2> (29.04.2019).

	väiksema kui poole naelase marihuaana koguse eest kuni 6 kuud vangistust ja/või kuni 1000\$ trahvi ¹¹⁸
--	---

Allikas: allikatele on viited tabelis.

1.5 Kanepi kasvatamine Eestis

Eestis kuuluvad kanep ja selle töötlemisproduktid narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduse¹¹⁹ alusel kehtestatud ja sotsiaalministri 18. mai 2005 määrusega nr 73 vastu võetud „Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete meditsiinilisel ja teaduslikul eesmärgil käitlemise ning sellealase arvestuse ja aruandluse tingimused ja kord ning narkootiliste ja psühhotroopsete ainete nimekirjad“¹²⁰ esimesse nimekirja.¹²¹ NPALS alusel on kanepi kui narkootilise aine käitlemine keelatud, välja arvatud meditsiinilisel või teaduslikul eesmärgil ning narkootiliste ainete seotud kuritegude ennetamiseks, avastamiseks ning tõkestamiseks või nimetatud seaduses ettenähtud õppeotstarbel kasutamise eesmärgil.¹²² Seega on kanepi kasvatamine lubatud vaid väga piiratud juhtudel ja erilubadega.

Eestis on kanepi ebaseadusliku käitlemise, sh kasvatamise kriminaliseerimisel arvestatud ÜRO 1961., 1971. ja 1988. aasta konventsioonide ja EL-i Nõukogu raamotsusega, millega kehtestatakse miinimumeeskirjad kuriteokoosseisu ja karistuste kohta.¹²³

Kanepi kasvatamise kuriteokoosseis kuulub karistusseadustiku 12. peatükki ehk rahvatervisevastaste süütegude alla. Rahva tervis on kollektiivne õigushüve, millega püütakse kaitsta määratlemata hulka isikute tervist ja ühiskonna toimimisvõimet laiemalt.¹²⁴ Rahvatervise mõiste ise on karistusseadustikus määratlemata.¹²⁵ Selle mõiste tunnusteks seoses narkootikumidega võiks olla narkosõltlase elukvaliteet ja narkootikumide tarbimisest tulenevad kahjulikud mõjud ühiskonnale tervikuna.¹²⁶ Kanepi tarvitajate puhul ei ole märgata üldjuhul

¹¹⁸ NORML and the NORML Foundation. District of Columbia Laws & Penalties. 2019. Arvutivõrgust: https://norml.org/states/item/district-of-columbia-penalties?category_id=851 (29.04.2019).

¹¹⁹ Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seadus (edaspidi NPALS) – RT I, 13.03.2019, 102.

¹²⁰ Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete meditsiinilisel ja teaduslikul eesmärgil käitlemise ning sellealase arvestuse ja aruandluse tingimused ja kord ning narkootiliste ja psühhotroopsete ainete nimekirjad – RT I, 13.07.2018, 12.

¹²¹ Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ja ainerühmade nimekirjad I-IV. Sotsiaalministri 18. mai 2005. a määrus nr 73 lisa 1 – RT I, 13.07.2018, 12.

¹²² NPALS – RT I, 13.03.2019, 102.

¹²³ J. Sootak, P. Pikamäe, lk 483.

¹²⁴ J. Sootak, P. Pikamäe, lk 481.

¹²⁵ J. Ginter. P. Randmaa. J. Sootak, lk 22.

¹²⁶ J. Ginter. P. Randmaa. J. Sootak, lk 23.

muude kuriteo liikide kasvu, aga pikaajalisel tarbimisel muutub inimene väsinuks, kaob huvi ümbritseva vastu, tekivad keskendumisraskused, mäluhäired ja nõrgeneb tähelepanu.¹²⁷ Kui nüüd arvestada, et kanepit tarvitavad eelkõige noored, siis võib küll väita, et rahvatervis on ohustatud. Huvitava asjaoluna võib siin välja tuua artikli, mille järgi kanepi kultuuriga maades nagu Indias ei ole kanepi noorte hulgas moes, sest see tapab püüdlused ja viib välja argireaalusest, mis aga kaotab võimaluse karjääri teha ning edukas olla.¹²⁸ Selline oli vähemalt ühe Indias resideeruva eestlanna hinnang kanepi staatusele kohapeal.

Kanepi tarvitamine ja väikeses koguses ebaseaduslik käitlemine ehk valmistamine, omandamine ja valdamine on karistatav üksnes halduskorras rahatrahvi või arestiga.¹²⁹ Kui käitlemise eesmärgiks on edasiandmine, siis järgneb juba kriminaalkorras karistus.¹³⁰

Kanepi ebaseadusliku kasvatamise eest karistatakse alati kriminaalkorras olenemata sellest, kas kanepit kasvatatakse oma tarbeks või edasi andmiseks. Karistused füüsilisele isikule kanepi kasvatamise eest on olnud muutumatud juba aastast 2004. Kanepi kasvatamise eest karistatakse füüsilist isikut KarS § 188 lg 1 alusel rahalise karistuse või maksimaalselt kuni viieaastase vangistusega. Kui sama teo paneb toime grupp või isik, kes on varem toime pannud narkootikumidega seotud süüteo, siis järgneb juba ühe- kuni kümneaastane vangistus.¹³¹ Karistada ei saa mitte igasuguse kanepi kasvatamise, vaid ainult ebaseadusliku kasvatamise eest. Seetõttu tuleb isiku süüdi tunnistamiseks alati süüdistuses ära näidata, millise õigusakti ja sätte alusel oli antud konkreetsel juhul keelatud seda konkreetset taime kasvatada.¹³² Kanepi kasvatamiseks loetakse juba ühe taime kasvatamist, kui sellel on näha maapealne osa.¹³³ Nii sai aastal 2016 karistada vanapaar, kes kodus enda tarbeks kanepitaimi kasvatas. Sellest kohtuotsusest sündis meedias hulga kära, nii kirjutati kanepi kasvatamise teemal mitmeid artikleid, sh Eesti Ekspressis.¹³⁴ Antud artiklis rõhutab Põhja Ringkonnaprokuratuuri pressinõunik Kaarel Kallas, et juba ainuüksi seemnete külvmine on karistatav kui koosseisupärane kuritegu.¹³⁵ Seemnete külvamisel neid kastetakse ja hoitakse soojas, seega on

---

¹²⁷ Tervise Arengu Instituut. Kanep, hašiš.

¹²⁸ L. Unt. Miks India noored savu ei tee. – Eesti Ekspress 06.02.2019. <https://ekspress.delfi.ee/kohver/miks-india-noored-savu-ei-tee?id=85229971> (29.04.2019).

¹²⁹ NPALS – RT I, 13.03.2019, 102.

¹³⁰ KarS – RT I, 13.03.2019, 77.

¹³¹ KarS – RT I, 13.03.2019, 77.

¹³² J. Sootak, P. Pikamäe, lk 507.

¹³³ Politsei- ja piirivalveamet. Sõltuvuse kujunemine. Arvutivõrgus: <https://www2.politsei.ee/et/nouanded/narko/soltuvuse-kujunemine/index.dot> (29.04.2019).

¹³⁴ Krister Kivi. Mullast võrsuvad kuriteod: taimekasvatajad on saanud karistusi 320 eurost kuue vangla-aastani. – Eesti Ekspress 12.05.2016. Arvutivõrgus: <https://ekspress.delfi.ee/lisalood/mullast-vorsuvad-kuriteod-taimekasvatajad-on-saanud-karistusi-320-eurost-kuue-vangla-aastani?id=74488339> (29.04.2019).

¹³⁵ *Ibid.*

ootus, et taimed tärkavad. Kohtuotsustes on tihti ära toodud taimede eest hoolitsemise kirjeldus viidates eesmärgile saada narkootilist ainet. Näiteks Pärnu Maakohtu otsuses nr 1-18-8562 kirjeldatakse asjaoludes: „Kasvatamine seisnes kanepitaimede seemnete mulda panemises, nende kastmises ja muus hooldamises, eesmärgiga saada narkootilist ainet.“¹³⁶ Pärnu Maakohus on taimede eest hoolitsemist kirjeldanud veel järgmiselt: „Kasvatamine seisnes taimedele sobilike kasvamistingimuste loomises (magamistoa kappi päevavalguslambi paigaldamises ning kapi sisu hõbepaberiga voorderdamises) ning nende kastmises ja muus hooldamises, eesmärgiga saada narkootilist ainet.“¹³⁷ Kohtulahenditest tuleb selgelt välja ka asjaolu, et kanepit kasvatanud isikud on olnud täiesti teadlikud oma keelatud tegevusest, sest enamasti on taimi kasvatatud peidetuna kappi, keldrisse, õue teiste taimede vahele või on neid kasvatatud hoopis rabas ja metsas.¹³⁸ Kui kanepitaim kasvab looduslikult kellegi kinnisasjal, siis karistusõiguslikus mõttes see seda ei ole. Vaieldav on seisukoht, kas NPALS § 7 lg-st 1 tulenev valdaja kohustus narkootikum viivitamatult üle anda laieneb kinnisasja omanikule, kes oma maa pealt keelatud kanepitaimet avastab.¹³⁹

Kanepi kasvatamine on karistatav ainuüksi kõlbmatu katse eest KarS § 26 järgi. Katse eest karistamine tuleb Eesti karistusseadustiku EL-i Nõukogu raamotsusest, mis ütleb, et liikmesriigil tuleb vastu võtta vajalikud meetmed, et tunnistada kuriteoks ka katse.¹⁴⁰ Nii karistati aastal 2016 kanepi ebaseadusliku kasvatamise kõlbmatu süüteokate eest kahte noormeest, kes kasvasid koos ühte kanepitaimet, mille THC-sisaldus jäi alla 0,2%. Karistuseks määrati neile kolm kuud vangistust.¹⁴¹ Kui isiku eesmärk on kasvatada kanepit narkootilise aine saamise eesmärgil ja isegi kui see taim ei sisalda THC-d rohkem kui 0,2%, kuid ei ole kantud EL-i ühtsele põllukultuuride sordilehele, siis kvalifitseerub tegu KarS § 188 koosseisu. Samas kui sellist taimet kasvatatakse teaduslikul eesmärgil ja puudub Raviameti luba, siis on täidetud ka kanepi ebaseadusliku valdamise koosseis.¹⁴² Leitud on, et kohtul on kohustus arvesse võtta isiku tahtlust kõigi koosseisu objektiivsete tunnuste suhtes. Tahtlus peab olema vähemalt kaudne, et koosseis oleks täidetud. Seetõttu tuleb hinnata isiku eesmärki taimet

---

¹³⁶ PMKo 1-18-8562.

¹³⁷ PMKo 1-18-8234.

¹³⁸ Näiteid, kus kanepit kasvatati: kapis PMKo 1-18-8234, keldris TMKo 1-16-1286, rabas PMKo 1-18-8562, metsas VMKo 1-16-6042.

¹³⁹ J. Sootak, P. Pikamäe, lk 507.

¹⁴⁰ Nõukogu raamotsus 2004/757/JSK.

¹⁴¹ TMKo 1-16-812. Kuigi neid süüdistati ka teistes narkootikumidega seotud süütegudes said nad liitkaristuse tingimisi 3 aastase katseajaga.

¹⁴² J. Sootak, P. Pikamäe, lk 483.

kasvatamisel, tema teadlikkust kasvatamise keelus osas, nt kas taime kasvatamist püüti varjata, taime THC-sisaldust ja seda, kas taime seemned on sertifitseeritud.¹⁴³

Kuigi praegu on Eestis kanepi kasvatamine, tarvitamine ja omamine karistatavad, siis tulevikus võib see muutuda – vähemalt nii loodavad paljud kanepi aktivistid. Üks osa neist rõhub kanepi, kui ravimi kättesaadavusele ja teine osa ütleb otse välja, et kanepi tarvitamine peaks olema tänapäeval legaalne, ka Eestis. Nii kandis Tartu Maakohus hiljuti registrisse MTÜ Eesti 420, mille põhikirjaline eesmärk on kanepi legaliseerimise toetamine. MTÜ juhatuse liige on öelnud, et inimestel peaks olema vaba voli ise oma elu ja tervisega seotud küsimuste üle otsustada, ilma et riik sekkuks, ja seetõttu on nende püüd ühiskonna poole, kus kanepi tarvitamine meditsiinilistel, rekreatsioonilistel ja muudel eesmärkidel ei ole karistatav.¹⁴⁴ Kanepi legaliseerimist nii mõnuainena kui ka meditsiinis toetab Eestis ka üks erakondadest – Eestimaa Rohelised¹⁴⁵ –, kes küll selle aasta valimistel Riigikokku ei pääsenud. Lisaks tegutseb juba aastaid aktiivselt MTÜ Ravikanep, mille missiooniks on meditsiinilist kanepit puudutava teabe kogumine ja levitamine ning patsientide eestkostega tegelemine. MTÜ on kinnitanud, et nende eesmärk ei ole kanepi legaliseerimine mõnuainena, vaid üksnes meditsiinilise kanepi kergemini kättesaadavaks tegemine patsientidele ja patsientide teadlikkuse tõstmine.¹⁴⁶ Tegu on maailmavaatelse suhtumise küsimusega. Narkootikumide tarvitamisele liberaalsemalt lähenedes võiks lähtuda inimõiguslikust aspektist, mille järgi on igaühel õigus oma tervist rikkuda, keelupoliitikat kasutades tunnistasime aga, et inimene on liiga nõrk oma riskikäitumise kontrollimiseks ja seetõttu peab riik sekkuma, ohtlikud ained keelu all hoidma ning rikkujaid karistama.¹⁴⁷ Milline lähenemine on Eestis õigem, selle üle arutletakse ilmselt veel mõnda aega.

---

¹⁴³ J. Sootak, P. Pikamäe, lk 509.

¹⁴⁴ ERR. Registreeriti kanepi legaliseerimist taotlev MTÜ. – ERR 14.02.2019. Arvutivõrgust: <https://www.err.ee/910403/registreeriti-kanepi-legaliseerimist-taotlev-mtu> (29.04.2019).

¹⁴⁵ Eestimaa Rohelised. Resolutsioonid 16.12.2017 (Est-For, Rail Baltic, Glüfosaadid, narkopoliitika, GMO-d, kooseluseadus). Eestimaa Roheliste volikogu 16.02.2019. Arvutivõrgust: <https://erakond.ee/meie/resolutsioonid/> (29.04.2019).

¹⁴⁶ MTÜ Ravikanep. Arvutivõrgust: <https://ravikanep.ee/mtu-ravikanep/> (29.04.2019).

¹⁴⁷ M. Paimre. Muutused eesti kanepiväitluses ja selle mõju uimastipoliitikale. – Akadeemia 4/2017, 713. Arvutivõrgust: <https://dea.digar.ee/cgi-bin/dea?a=d&d=AKakadeemia201704.2.13> (29.04.2019).

2 Eesti kohtulahendite analüüs

2.1 Kohtulahendite analüüsi metoodikast

Käesoleva magistritöö uurimisobjektiks olid kõik ajavahemikus 2016–2018 KarS § 188 alusel jõustunud esimese astme kohtuotsused, mis on Riigi Teataja kohtulahendite otsingumootori abil leitavad. Osa leitud kohtuotsuste sisu ei olnud avalik, sel juhul sai autor vajaliku info Justiitsministeeriumist.¹⁴⁸ Lisaks kasutas autor 2013. aasta kohta koostatud narkokuritegude karistuspraktika statistilist analüüsi, milles on eraldi kirjeldatud kanepiga seotud kohtuotsuseid.¹⁴⁹

Analüüsis käsitletakse kõigepealt aasta kaupa 2016–2018 jõustunud kohtuotsuseid, seejärel esitatakse nende aastate kokkuvõttev võrdlus ja viimaks võrreldakse aastate 2016–2018 andmeid 2013. aasta kohta saadud andmetega.

Aastate 2016–2018 andmete analüüsis tuuakse iga aasta kohta välja nii juhtumite koguarv kui ka juhtumite arv kohtumajade kaupa. Selliselt kujuneb kanepi kasvatamises tehtud kohtuotsustest piirkondlik ülevaate.

Seejärel kirjeldatakse kanepi kasvatamises süüdimõistetud isikuid: nende sugu, vanust, haridustaset, tööhõivet ja varasemat karistatust. Mitmetes kohtuotsustes olid isikuandmed kas osaliselt või täielikult peidetud¹⁵⁰, nende andmete puhul on tabelisse märgitud staatus „Teadmata“. Eriti palju oli selliseid otsuseid 2018. aastal Pärnu Maakohtus. Süüdimõistetute vanus on märgitud kohtuotsuse jõustumise kuupäeva seisuga. Isikukirjelduse lõpetavad andmed selle kohta, kas kanepi kasvatamisel tegutseti üksi või grupis. Süüdimõistetute varasema karistatuse kohta ei võetud arvesse neid, mille juures oli märges, et karistus on kustutatud. Eraldi arvestati kuritegusid, kuritegusid narkootikumidega seoses ja väärtegusid. Kuritegude ja väärtegude arvu üle eraldi arvestust ei peetud, märgitud on vaid kas nende puudumine või esinemine.

---

¹⁴⁸ Kohtuotsused: HMKo 1-16-2204, HMKo 1-16-485, HMKo 1-16-7071, TMKo 1-16-491, TMKo 1-16-5427, TMKo 1-17-10008 (Justiitsministeeriumi valduses).

¹⁴⁹ Justiitsministeerium. Narkokuritegude karistuspraktika 2013. aastal jõustunud otsuste põhjal.

¹⁵⁰ Näiteks TMKo 1-16-2074, PMKo 1-18-7810.

Samuti on välja toodud andmed selle kohta, kas kanepit kasvatati müügiks, oma tarbeks või mõlemaks. Oma tarbeks kasvatamisele viidati kohtulahendites asjaolude kirjelduses. Nii näiteks on Viru Maakohtu otsuses kirjas, et süüdistatav valdas valmistatud marihuaanat samas toas [kus seda kasvatas] ning tarvitas igapäevaselt ise¹⁵¹, ja ühes teises otsuses märgitakse, et osa enda poolt valmistatud narkootilisest ainekannest kanepist tarvitas süüdistatav ise ära ja ülejäänut hoiustati ning anti teistele isikutele edasi.¹⁵²

Kahjuks ei ole kohtulahendites alati oma tarbeks kasvatamise kohta otsesõnu midagi öeldud. Seetõttu liigitas autor oma tarbeks kasutamise alla ka need juhud, kus süüdistus oli ainult KarS § 188 lg 1 alusel ja kohtuotsuse tekstist ei tulenenud soovi kanepit edasi anda. Kanepi müügiks kasvatamise eesmärgi sai tuvastada edasiandmist kirjeldatavate asjaolude järgi. Näiteks Tartu Maakohtu otsuses kirjeldatakse, kuidas süüdistatav andis üle 0,5 g marihuaanat tuvastatud isikule,¹⁵³ ja Tartu Maakohtu otsuses süüdistatakse isikut selles, et süüdistatav käitles ja andis erinevates kohtades erinevatele isikutele edasi oma kasvatatud kanepist saadud vähemalt 13,1 kg marihuaanat.¹⁵⁴ Seega on analüüsis müügiks nimetatud mis tahes viisil või asjaoludel kanepi teisele isikule edasiandmist, sest tihti ei ole teada, kas ja mida selle eest vastu saadi.

Edasine analüüs käsitleb kohtuotsustes määratud karistusi. Välja on toodud karistuste jagunemine liigiti: rahaline karistus, tingimisi vangistus, osaliselt reaalne vangistus, reaalne vangistus ja üldkasulik töö. Tingimisi vangistuse ja osaliselt reaalse vangistuse korral on eraldi andmed KarS § 73 ja 74 järgi. Esitatud on reaalse vangistuse keskmine pikkus ja tingimisi mõistetud vangistuse keskmine pikkus. Liitkaristuste puhul on analüüsis välja toodud liitkaristuse määr ja paragrahvid, mille alusel isik lisaks kanepi kasvatamisele süüdi mõisteti. Kõrvutatud on liitkaristusena saadud karistust süüdistuses olnud kanepi kasvatamise eest saadud karistusega. Järgmisena tuuakse andmed selle kohta, millised olid kasvatatud taimede kogused ja kuidas jagunesid karistused taimede arvust tulenevalt. Antud võrdluse juures tuleb eraldi arvestada KarS § 188 lõike 1 ja 2 eest saadud karistusi, sest lõike 2 eest saadavad karistused on juba olemuselt üldjuhul pikemad.

Tingimisi vangistuse korral tuleneb määratav katseaeg KarS §-st 73 lg 3 ja §-st 74 lg 3. KarS § 73 lg 3 lubab katseajaks määrata 1 kuni 5 aastat, KarS § 74 lg 3 lubab katseajaks määrata 6

---

¹⁵¹ VMKo 1-16-6106.

¹⁵² VMKo 1-16-1777.

¹⁵³ TMKo 1-17-1709.

¹⁵⁴ TMKo 1-17-8732.

kuud kuni 5 aastat.¹⁵⁵ Analüüsis on välja toodud iga aasta keskmine katseaeg, mediaan ja samuti võrdlustabel karistuse ja katseaja pikkuse illustreerimiseks.

Iga aasta kirjelduse lõpetab antud aasta kohta leitud eripära võrreldes teiste aastatega.

2.2 Kohtulahendid aastal 2016

Aastal 2016 jõustus 34 kanepi kasvatamise koosseisuga 34 otsust ja nendega karistati kokku 39 isikut. Kohtuotsused jagunesid järgnevalt:

- Harju Maakohus: 11 otsust;
- Pärnu Maakohus: 4 otsust, neist Haapsalu kohtumaja 1, Pärnu kohtumaja 2, Rapla kohtumaja 1;
- Tartu Maakohus: 12 otsust, neist Jõgeva kohtumaja 3, Tartu kohtumaja 4, Valga kohtumaja 2, Viljandi kohtumaja 1, Võru kohtumaja 2 otsust;
- Viru Maakohus: 6 otsust, neist Jõhvi kohtumaja 3, Narva kohtumaja 1, Rakvere kohtumaja 2.

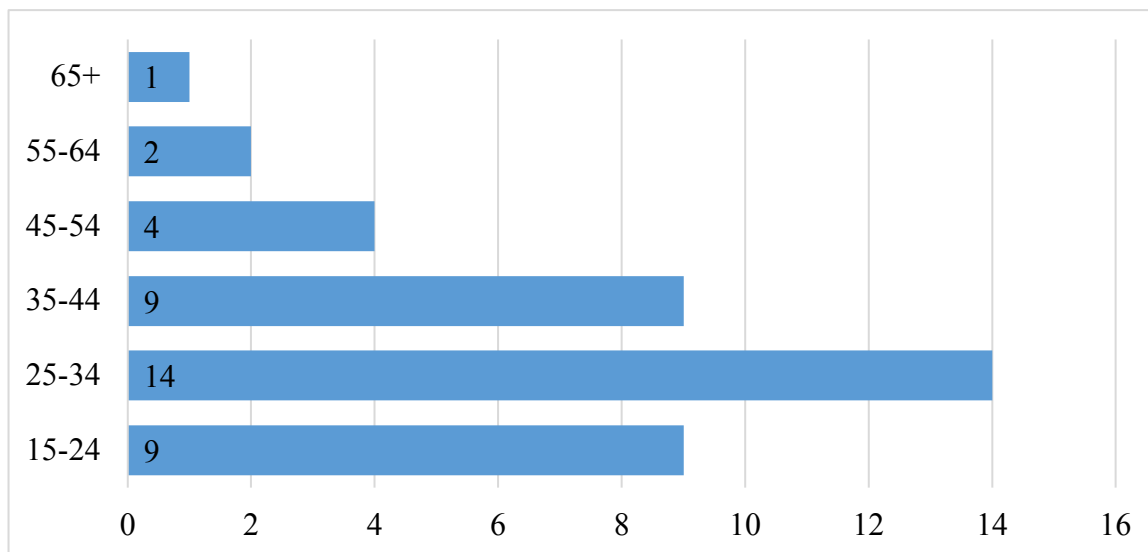
Kõige enam kohtuotsuseid oli Tartu Maakohtu erinevates kohtumajades. Samas oli ühe võrra vähem otsuseid Harju Maakohtus. Seega võib öelda, et aastal 2016 on kanepi kasvatamisega enim süüdi jäädud Harju- ja Tartumaa piirkondades.

Süüdimõistetutest 92% olid mehed, vastavalt 36 meest ja 3 naist. Kõige rohkem oli kanepi kasvatamise eest karistatuid vanuserühmas 25–34 aastat. Süüdimõistetute aritmeetiline keskmine vanus oli ümardatult 35 aastat ja mediaan 32 aastat.

---

¹⁵⁵ KarS – RT I, 13.03.2019, 77.

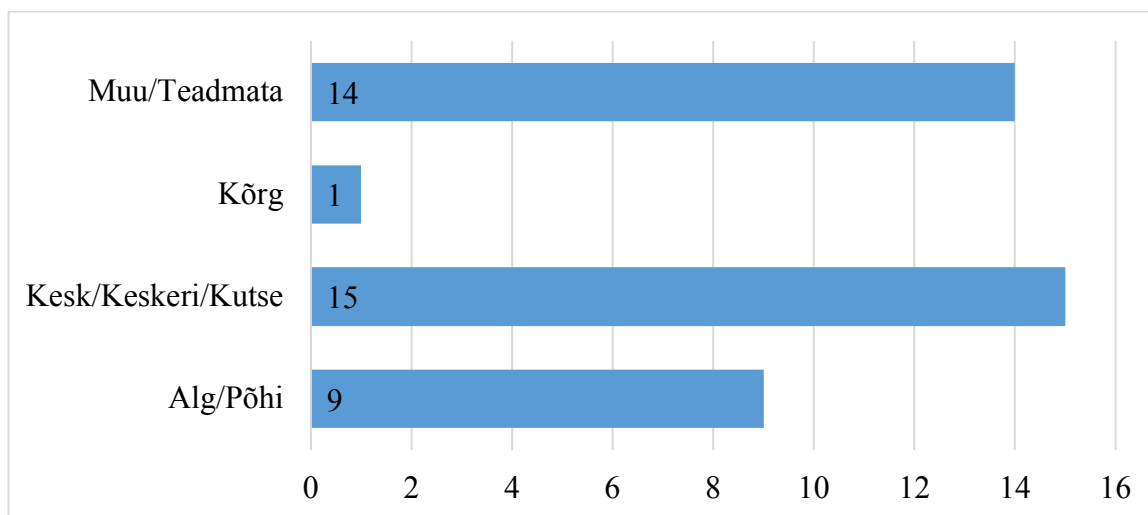
Joonis 1. Aastal 2016 süüdimõistetute jagunemine vanuseklassidesse.

Allikas: autori joonis.

Vähem kui poolele kohtuotsustest oli süüdimõistetute haridustase märkimata jäetud ja seega nende kohta on andmed teadmata. Teada oleva haridusega süüdimõistetutest enam kui pool oli aga kas kesk- või keskeriharidusega – 15 isikut, põhiharidusega oli 8 isikut ja algharidusega 1 isik. Ühel süüdimõistetul oli hariduseks märgitud 8 klassi, see on tabelis märgitud kui „Muu“.

Joonis 2. Aastal 2016 süüdimõistetute haridustase.

Allikas: autori joonis.

Süüdimõistetutest, kelle puhul sai kohtuotsusest andmed töötamise või õppimise kohta, oli töötavaid isikuid 21 ja töötuid 4. Kahel isikul oli märgitud töövõimetus 80%. Andmed puudusid 12 isiku kohta.

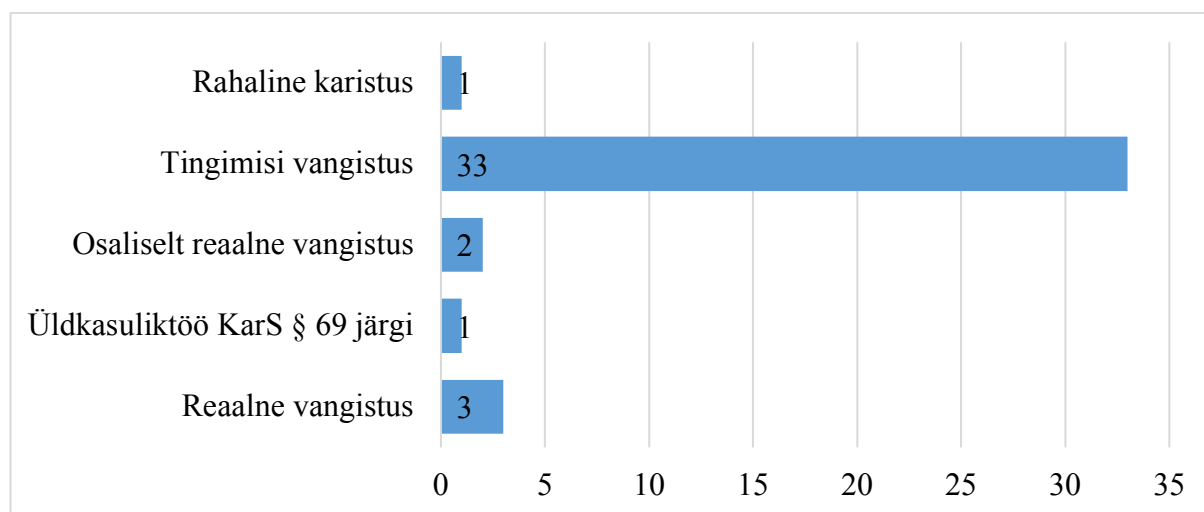
Süüdimõistetutest oli varasemalt kriminaalkorras karistatud vaid 3 isikut, neist ühte narkootikumidega seotud süütegudes. Väärteokorras oli varem karistatud 5 isikut. Varasemat kehtivat karistust ei olnud 23 isikul. Teadmata on 8 isiku varasem karistus.

Kanepi ebaseadusliku kasvatamise eest grupis sai karistada süüdimõistetutest 26% ehk 10 isikut.

Kohtuotsustest võib järeldada, et üle poole süüdimõistetutest kasvatas kanepit oma tarbeks – 23 isikut. Ainult müügiks kasvatas kanepit 9 kohtualust, lisaks kasvatas 7 isikut kanepit nii müügiks kui ka oma tarbeks. Neist kolme isiku puhul oli keeruline järeldada, kas kanepit kasvatati oma tarbeks või müügiks. Need kolm isikut mõisteti koos süüdi sama Tartu Maakohtu otsusega. Kaks neist said karistada grupis kanepi kasvatamise eest, sest kasvatasid koos 14–15 taime, üks neist kasvatas eraldi 4 taime. Ühe puhul oli tõendatud, et ta tegeles muude narkootiliste ainete müügiga.¹⁵⁶ Autor tegi järelduse, et nad tegutsesid kanepi müügiks ette valmistamisega, aga samas tarbisid ka ise kanepit, lisaks muudele narkootikumidele.

Aastal 2016 jagunesid karistused liigiti järgmiselt: reaalne vangistus mõisteti välja kolmel korral, millest ühele lisati ka 596 tundi üldkasulikkude tööd; KarS § 73 järgi mõisteti osaliselt realselt vangi 1 isik ja KarS § 74 järgi samuti 1 isik; KarS § 73 järgi mõisteti tingimisi vangistus 22 juhul ja KarS § 74 järgi 11 juhul. Seega kokku mõisteti tingimisi vangi enamus süüdimõistetuid – 33 isikut. Rahalise karistuse summas 800 eurot sai üks süüdimõistetav.

Joonis 3. Aastal 2016 karistuste liigiti jagunemine.

Allikas: autori joonis.

¹⁵⁶ TMKo 1-16-2074.

Reaalse vangistuse aritmeetiline keskmine pikkus oli 53 kuud, mediaan 72 kuud. Osaliselt reaalse vangistuse keskmine pikkus oli 6 kuud ja tingimisi mõistetud vangistuse aritmeetiline keskmine pikkus oli 27 kuud, mediaan 36 kuud.

Kanepi kasvatamise eest mõisteti KarS § 188 alusel vangistuse määraks keskmiselt 13 kuud, mediaaniks kujunes 12 kuud. Sealjuures KarS § 188 lg 1 alusel määratud vangistuste oli aritmeetiline keskmine oli 12 kuud, mediaan 11 kuud ja KarS § 188 lg 2 alusel määratud vangistuste aritmeetiline keskmine 16 kuud, mediaan 12 kuud.

Liitkaristus mõisteti süüdimõistetule 30 juhul. Liitkaristuse moodustasid enamus juhtudel KarS § 188 koos KarS § 184 – 26 juhul, neist 7 juhul lisandus veel teisi paragrahve. Enamasti lisandusid muud narkootikumidega seotud süüteod, aga ka kehaline väärkohtlemine, varavastased süüteod ja lõhkeaine ning tulirelva ebaseaduslik käitlemine.

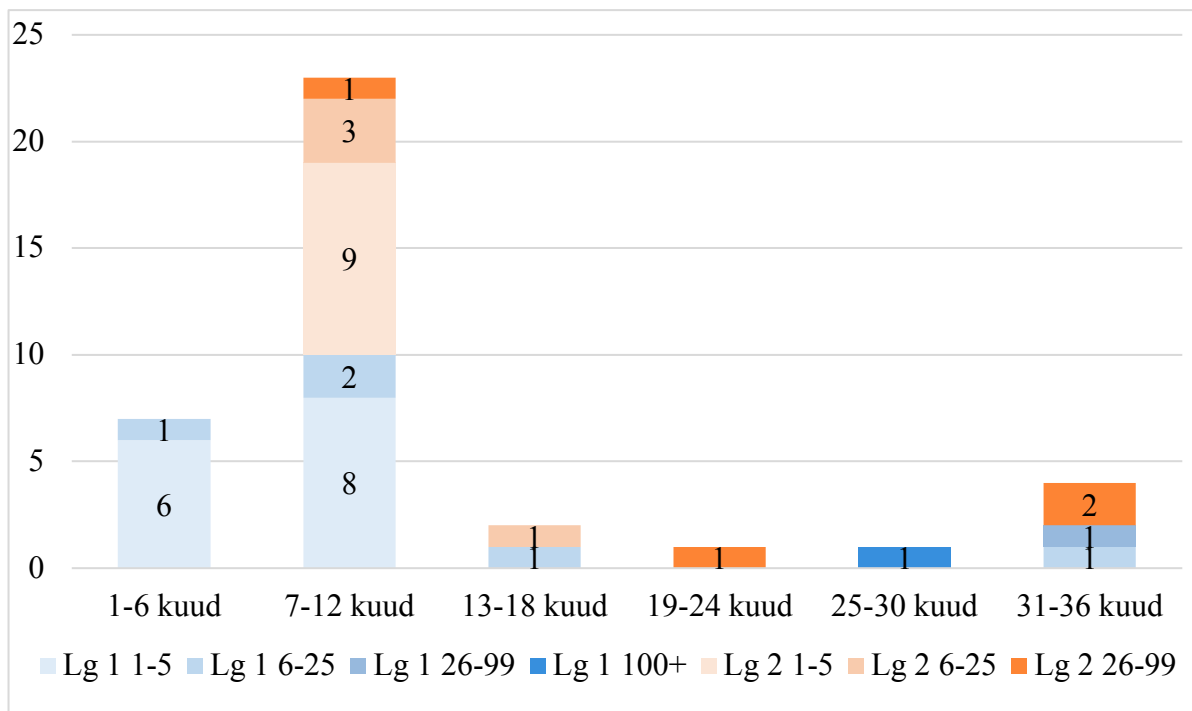
Kasvatatavate taimede hulk jagunes järgmiselt:

- 1–5 taime 24 juhul,
- 6–25 taime 9 juhul,
- 26–99 taime 5 juhul,
- üle 100 taime 1 juhul, täpsemalt 157.

Vangistuste pikkused ei olnud otseses sõltuvuses mitte ainult taimede arvust, vaid oluline oli ka kanepi kasvatamise eesmärk. Üldiselt oli oma tarbeks kasvatamisel süüdistus KarS § 188 lõike 1 alusel ja võrreldes karistuste pikkuseid kasvatamise eesmärkidega antud lõike piires, siis müügiks kasvatades olid karistused pikemad.

Joonis 4. Aastal 2016 vangistuse määrad taimede arvu ja KarS § 188 lõigete 1 ja 2 järgi.

Allikas: autori joonis.

Aastal 2016 oli katseaja pikkus keskmiselt 33 kuud, mediaan 36 kuud. Väiksema karistumäära korral oli katseaeg võrreldes karistumääraga üldjuhul pikem, suurema karistumäära korral oli katseaeg enamasti kas sama pikk või veidi pikem. Näiteks määrati kuni kaheaastase tingimisi vangistuse puhul enamuskordadel katseaeg kuni kaks aastat, aga kolmeaastase karistuse puhul oli katseaeg kõigil juhtudel peale ühe kolm aastat.¹⁵⁷

Aasta 2016 oli päris mitme asjaolu poolest eriline. Kogu vaatlusaluse perioodi lõikes oli just sellel aastal palju kohtuotsuseid Harju Maakohtust, järgnevatel aastatel see arv langes oluliselt. Ka oli kolm süüdimõistetud isikut üle 55-aastased, järgmistel aastatel olid kõik nooremad. Suurem osa 2016. aastal süüdi mõistetud isikutest töötas, samuti oli kõige rohkem varasemalt karistamata isikuid. Ainsana vaatlusalusel perioodil oli sel aastal müügiks kasvatamise osakaal oma tarbeks kasvatamise omast suurem. Sel aastal mõisteti välja ainus rahaline karistus. Üle poole süüdimõistetutest said tingimisi vangistuse KarS § 73 alusel, järgnevatel aastatel oli jagunemine karistusliikide vahel võrdsem. Võrreldes järgnevate aastatega olid kõige pikemad nii tingimisi mõistetud vangistuse keskmine pikkus kui ka reaalse vangistuse keskmine pikkus. Aastal 2016 kasvatati võrreldes teiste kogustega selgelt rohkem 1–5 taime, samas oli see ainus

¹⁵⁷ Vaata Lisa 1.

üle 100 taime leiuga aasta. Sellel aastal olid väga väikesed erinevused KarS § 188 lõige 1 ja lõige 2 alusel välja mõistetud karistuste keskmiste pikkuste vahel.

2.3 Kohtulahendid aastal 2017

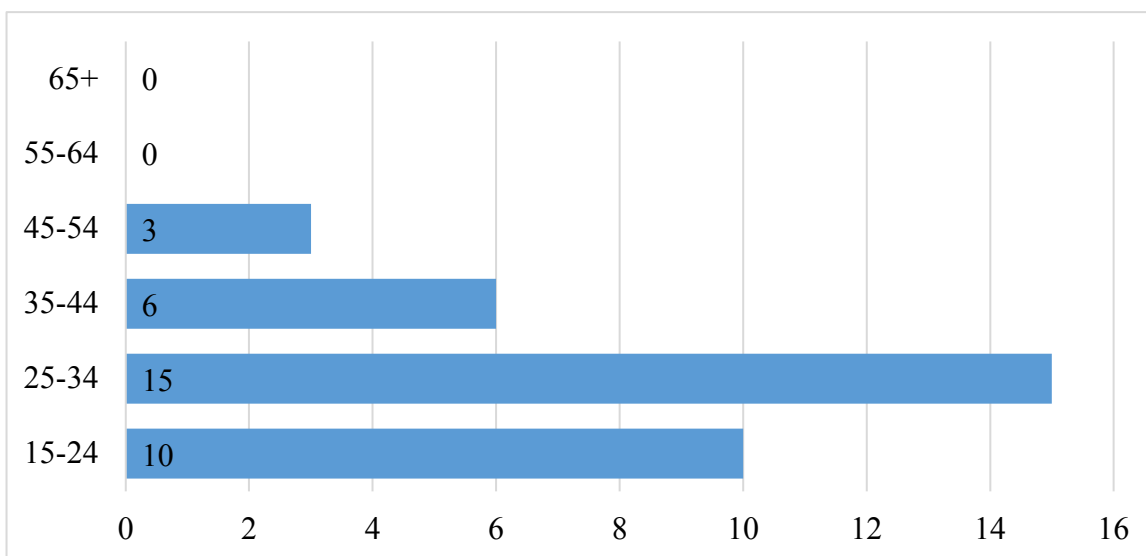
Aastal 2017 jõustus KarS § 188 alusel süüdimõistvaid otsuseid kokku 29, millega mõisteti süüdi 34 isikut. Kohtuotsused jagunesid järgnevalt:

- Harju Maakohus: 5 otsust;
- Pärnu Maakohus: 4 otsust, neist Pärnu kohtumaja 2, Rapla kohtumaja 2;
- Tartu Maakohus: 13 otsust, neist Jõgeva kohtumaja 1, Tartu kohtumaja 10, Valga kohtumaja 1, Võru kohtumaja 1 otsust;
- Viru Maakohus: 7 otsust, neist Jõhvi kohtumaja 1, Narva kohtumaja 5, Rakvere kohtumaja 1.

Nagu 2016. aastal, nii oli ka 2017. aastal enim otsuseid Tartu Maakohtu kohtumajades, enamus neist just Tartu kohtumajas, kus otsuste arv võrreldes eelnenud aastaga oluliselt kasvas. Harju Maakohtus aga oli võrreldes 2016. aastaga poole vähem otsuseid. Teistes kohtutes ei toimunud olulisi muudatusi, otsuste arv jäi 2016. aastaga võrreldes enam-vähem samaks.

Aastal 2017 oli KarS § 188 alusel süüdimõistetutest naisi 12% ehk 4 naist ja mehi 88% ehk 30 meest. Suurim arv süüdimõistetuid oli vanuserühmas 25–34 – kokku 15 isikut. Nii aritmeetiline keskmine kui ka mediaanvanus oli süüdimõistetutel ümardatult 31 aastat. Huvitav on asjaolu, et naistest 3 olid noorimas vanuserühmas 15–24 ja neist üks oli üldse kõige noorem süüdimõistetu.

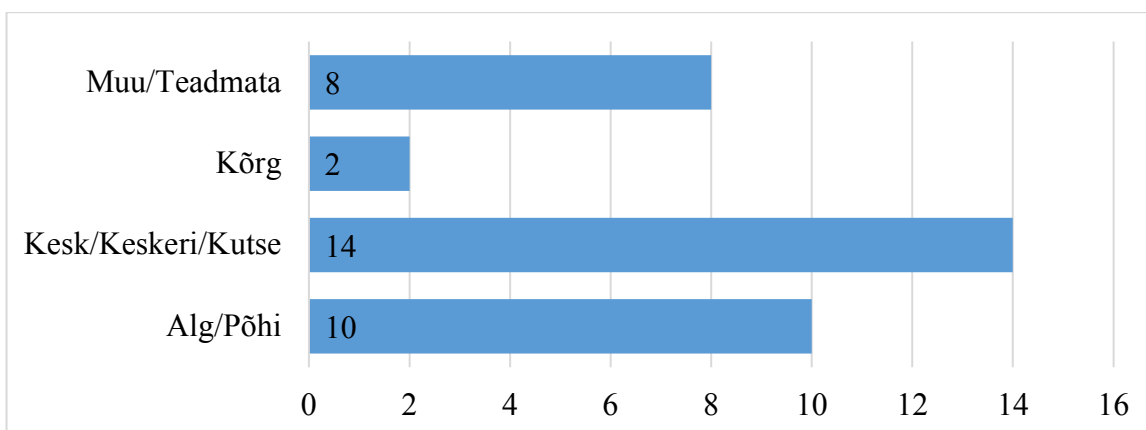
Joonis 5. Aastal 2017 süüdimõistetute jagunemine vanuseklassidesse.

Allikas: autori joonis.

Süüdimõistetutest pool oli kesk- ja keskeriharidusega, 14 isikut. Põhiharidusega isikud oli natuke vähem, 10 isikut. Kahel süüdimõistetul oli kohtuotsusel märgud haridustasemeks kõrgharidus. Ühel süüdimõistetul oli hariduseks märgitud 7 ja ühel 10 klassi, nemad läksid kategooriasse „Muu“. Teadmata haridustasemega oli 6 süüdimõistetut.

Joonis 6. Aastal 2017 süüdimõistetute haridustase.

Allikas: autori joonis.

Süüdimõistetutest olid aastal 2017 ülekaalus mittetöötavad isikud, nimelt 15. Töoga hõivatud süüdimõistetuid oli 12. Ühe isiku kohta oli märged, et ta õpib ja ühele oli märgitud töövõimetus 80%. Andmed on avalikustamata 5 isiku kohta.

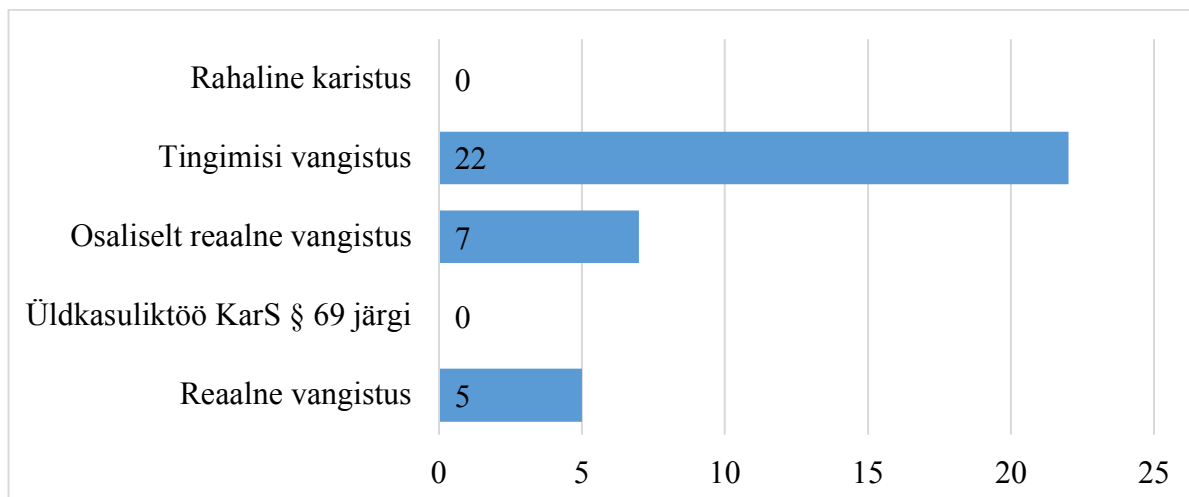
Varasemalt oli kriminaalkorras karistatud 8 süüdimõistetut, neist ühte narkootikumidega seoses ja väärteokorras 3 süüdimõistetut. Kehtivad varasemad karistused puudusid 18-l isikul. Kohtuotsustel puudus varasema karistatuse kohta 5 isiku info.

KarS § 188 lg 2 p 1 ehk kanepi kasvatamine grupi poolt koosseisuga karistuse sai 11 süüdimõistetut, mis teeb 32% süüdimõistetutest.

Ka aastal 2017 kasvatati kanepit põhiliselt oma tarbeks, so 17-l juhul. Edasi andmise eesmärgil kasvatati kanepit 4-l juhul. Nii oma tarbeks kui ka edasi andmiseks kasvatati kanepit 12-l korral. Kanepi kasvatamise eesmärk jäi selgusetuks ühel juhul.

Reaalne vangistus mõisteti aastal 2017 välja viiele süüdimõistetule. Lisaks mõisteti osaliselt reaalselt vangi KarS § 73 järgi 1 isik ja KarS § 74 järgi lausa 6 isikut. Tingimisi vangistus mõisteti KarS § 73 alusel 12 isikule ja KarS § 74 alusel 10 isikule. Kokku oli tingimisi vangi mõistetud isikuid 22. Üldkasulikku tööd ja rahalist karistust aastal 2017 KarS 188 paragrahvide alusel välja ei mõistetud.

Joonis 7. Aastal 2017 karistuste liigiti jagunemine.

Allikas: autori joonis.

Keskmiised vangistuste pikkused olid aastal 2017 järgmised: reaalse vangistuse aritmeetiline keskmine pikkus oli 35 kuud, mediaan 36, osaliselt reaalse vangistuse aritmeetiline keskmine pikkus oli 5 kuud, mediaan 6 kuud ja tingimisi mõistetud vangistuse aritmeetiline keskmine pikkus oli 25 kuud, mediaan 30 kuud.

Kanepi kasvatamise eest KarS § 188 alusel mõistetud aritmeetilise keskmise vangistuse määr oli 20 kuud, mediaan 14 kuud. Lõigete keskmisi eraldi vaadates oli KarS § 188 lg 1 alusel vangistuse aritmeetiliseks keskmiseks 12 kuud, mediaan 11 kuud ja KarS § 188 lg 2 alusel aritmeetiliseks keskmiseks 25 kuud, mediaan 24 kuud.

Liitkaristused mõisteti 29 süüdimõistetule. Nendest 23 juhul moodustus liitkaristus koos KarS § 184, millest oli 12 juhtu ainult koos KarS § 184. Muud lisandunud paragrahvid olid seotud eelkõige teiste narkootikumidega seotud süütegudega, eriti rohkelt esines KarS § 189 – 9 juhul. Muudest süütegudest esines kolmel korral kehalist väärkohtlemist, vargus, arvutisüsteemide vastased kuriteod, tegevusloata majandustegevust ja sõiduki süstemaatilist juhtimist juhtimisõiguseeta isiku poolt.

Kasvatatavate taimede hulk jagunes järgmiselt:

- 1–5 taime 9 juhul,
- 6–25 taime 16 juhul,
- 26–99 taime 8 juhul,
- üle 100 taime ei leitud.

Ühes otsuses ei olnud nimetatud mitte taimede arv, vaid kanepist saadud marihuaana kogus – 13,1 kg.¹⁵⁸

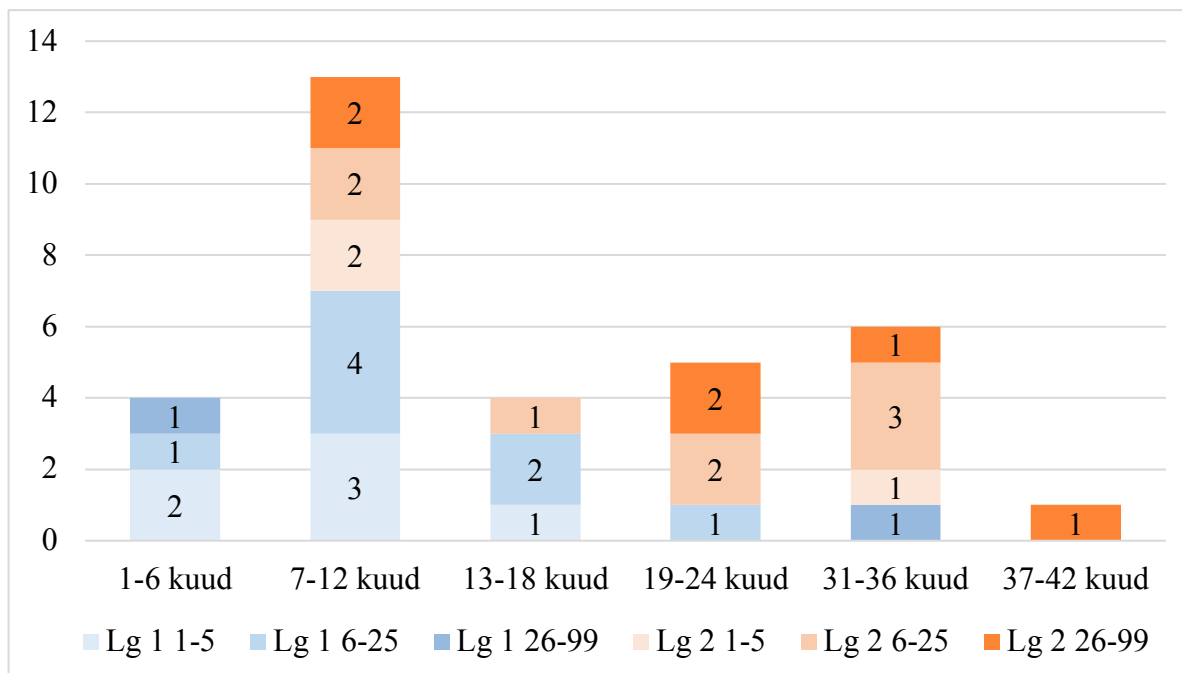
Vangistuste pikkused kanepi kasvatamise eest olid mõjutatud nii taimede arvust kui ka kasvatamise eesmärgist. Oma tarbeks kasvatamisel olid karistused üldiselt lühemad. Nii oma tarbeks kui ka müügiks kasvatades oli väiksem taimede arv enamasti seotud väiksema karistusega. Sellel aastal esines üks huvitav juhtum, kus ühe taime kasvatamise eest saadi kolme aasta pikkune karistus. On väga erandlik, kui karistus ühe taime kasvatamise eest on kolm aastat, aga selle tingis ilmselt asjaolu, et antud isikut süüdistati lisaks kanepi kasvatamisele ka narkootilise aine suures koguses käitlemises. Mis oli kanepitaime kasvatamise eesmärgiks, see kohtuotsusest täpselt ei selgu.¹⁵⁹

---

¹⁵⁸ TMKo 1-17-8732.

¹⁵⁹ TMKo 1-17-834.

Joonis 8. Aastal 2017 vangistuse määrad taimede arvu ja KarS § 188 lõigete 1 ja 2 järgi.

Allikas: autori joonis.

Aastal 2017 oli katseaja keskmine pikkus 27 kuud, mediaan 36 kuud. Karistusega kuni 1 aasta määrati katseajaks 1–2 aastat. Kõige sagedamini määrati katseajaks 3 aastat, seda nii kolme- kui ka nelja-aastase karistumäära puhul. Ühel juhul oli liitkaristuseks määratud 5 aastat ja 1 kuu, millest kohe kandmisele läks 1 kuu ja ülejäänud 5 aastat jäid tingimisi maksimaalse katseajaga 5 aastat.¹⁶⁰

Aastal 2017 jõustus kõige rohkem otsuseid Tartu Maakohtus. Võrreldes teiste aastatega oli seda poole rohkem ja peaaegu kõik Tartu kohtumajas. Sellel aastal oli kõrgharidusega isikuid kaks. Samas oli aastal 2017 kõige rohkem varasemalt kriminaalkorras karistatud isikuid ja kõige rohkem isikuid mõisteti ka realselt vangi. Kanepi kasvatamise eesmärk omale ja müügiks oli vaid veidi väiksem kui ainult oma tarbeks kasvatamine. Kõige sagedamini kasvatati 6–25 taime, samuti oli võrreldes teiste aastatega kõrgem 26–99 taimega juhtude arv.

2.4 Kohtulahendid aastal 2018

Aastal 2018 jõustus kanepi kasvatamise koosseisuga kokku 27 otsust, millega karistati 31 isikut. Kohtuotsused jagunesid järgnevalt:

- Harju Maakohus: 7 otsust;

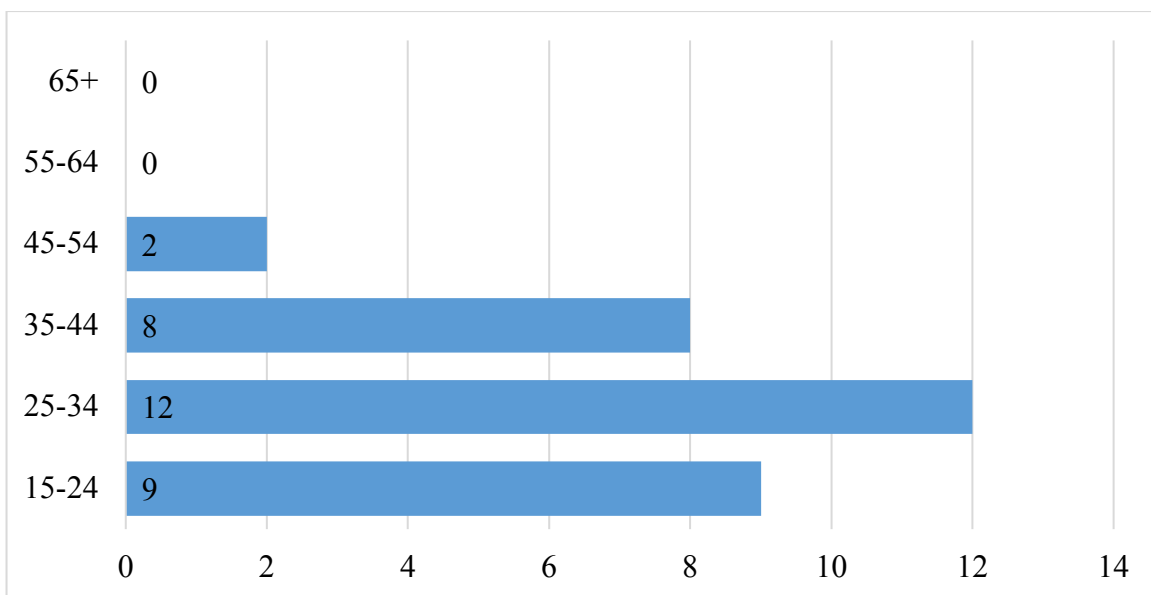
¹⁶⁰ Vaata Lisa 2.

- Pärnu Maakohus: 10 otsust, neist Haapsalu kohtumaja 2, Pärnu kohtumaja 6, Rapla kohtumaja 1 ja Kuressaare 1 otsus;
- Tartu Maakohus: 7 otsust, neist Jõgeva kohtumaja 2, Tartu kohtumaja 4, Võru kohtumaja 1 otsus;
- Viru Maakohus: 3 otsust, neist Jõhvi kohtumaja 2, Narva kohtumaja 1 otsus.

Sellel aastal oli kõige enam otsuseid Pärnu Maakohtu kohtumajades. Vähenes üle poole Tartu Maakohtu otsuste arv. Mitmes varasemal aastal esinenud kohtumajas ei olnud KarS § 188 alusel ühtegi otsust.

Ka sel aastal olid süüdimõistetutest enamus mehed 87%, naisi oli 13% – vastavalt siis 27 meest ja 4 naist. Kanepi kasvatamise eest karistati kõige rohkem vanuserühma 25–34 jäävaid isikuid. Süüdimõistetute aritmeetiline keskmine vanus oli ümardatult 32 aastat ja mediaan 31 aastat.

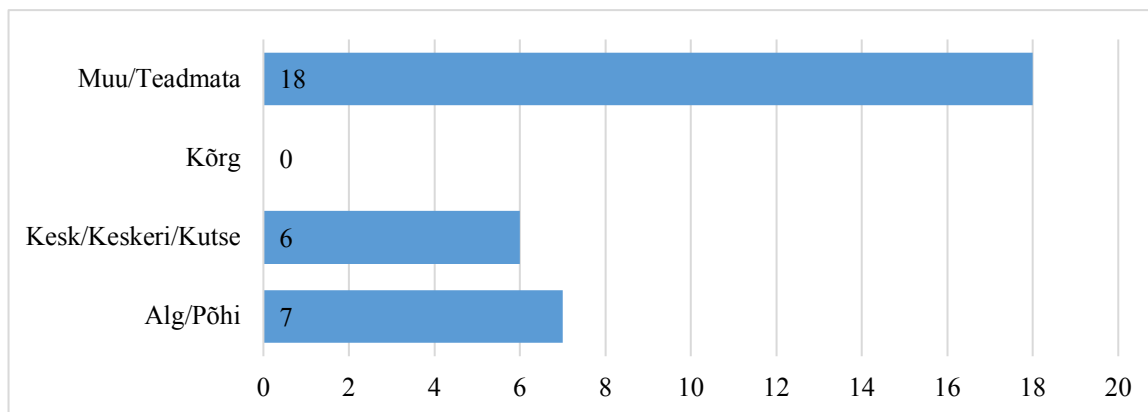
Joonis 9. Aastal 2018 süüdimõistetute jagunemine vanuseklassidesse.

Allikas: autori joonis.

Aastal 2018 oli eriti palju kohtuotsuseid, kus kohtualuse haridustase ei olnud märgitud, nii on haridus teadmata 18 isikul. Teadaoleva haridusetasemega süüdimõistetutest moodustasid poole põhiharidusega isikud ja poole kesk- ning keskeriharidusega isikud. Teadaolevalt alg- ja kutseharidusega süüdimõistetuid ei olnud.

Joonis 10. Aastal 2018 süüdimõistetute haridustase.

Allikas: autori joonis.

Nagu ka hariduse kohta, nii puudusid ka tööhõive andmed 18 isikul. Tööta oli 5 isikut ja töötavaid isikuid oli 7. Ühe isiku kohta oli märgitud, et ta töötab või õpib.

Süüdimõistetutest ei olnud varasemalt karistatud 19 isikut. Kriminaalkorras oli karistatud 6 isikut, sh kahte isikut narkootikumidega seotud süütegudes. Väärteokorras karistatud isikuid oli kolm. Teadmata on kolme isiku varasem karistatus.

Ebaseadusliku kanepi kasvatamise eest grupis sai karistada 19% ehk 6 süüdimõistetut.

Kohtuotsustest võib järeldada, et pool süüdimõistetutest kasvatas kanepit oma tarbeks – 18 isikut. Oma tarbeks ja müügiks kasvatas kanepit 7 isikut ja edasiandmiseks kasvatas kanepit 3 isikut. Ühel juhul ei ole kohtuotsuse asjaoludest aru saada kas kanepit kasvatati oma tarbeks või edasiandmiseks. Selle kohtulahendiga mõisteti süüdi kolm isikut, kellest üks mõisteti süüdi lisaks kanepi kasvatamisele ka suures koguses narkootiliste ainete käitlemises. Tema kasvatas kanepi taimi üksi. Ülejäänud kahte isikut süüdistati ainult kanepi kasvatamises grupis. Asitõendite hulgas olid küll nii kanepiveski, digitaalne kaal ja klaasist kanepipiip, aga selle põhjal ei olnud autori arvates võimalik järeldusi teha.¹⁶¹

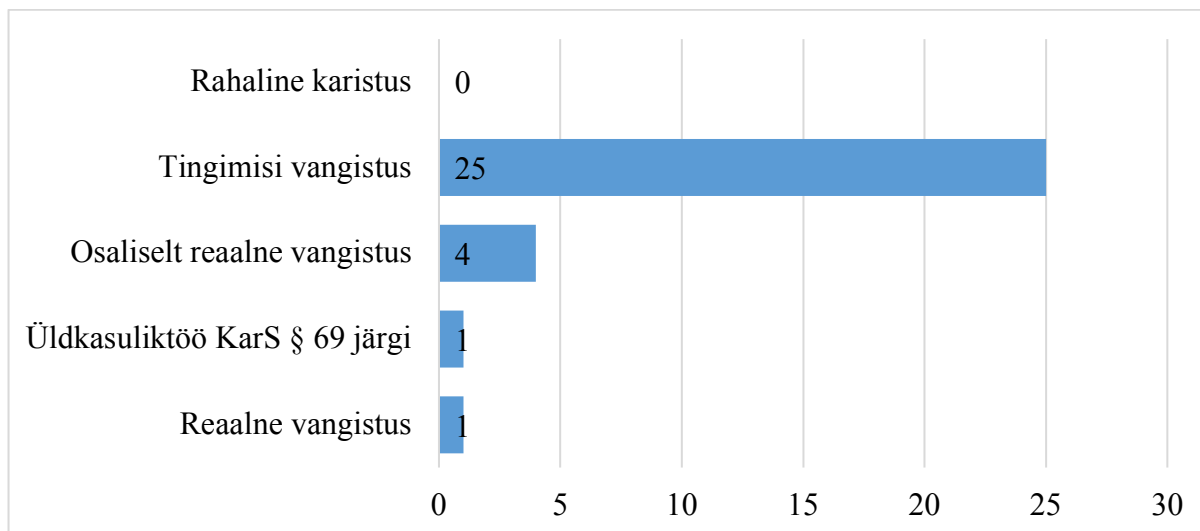
Aastal 2018 mõisteti reaalne vangistus välja ühel korral. Osaliselt realselt vangi mõisteti KarS § 73 järgi 1 isik ja KarS § 74 järgi 3 isikut. Kõik realselt ja osaliselt realselt vangi mõistetud isikud olid mehed. Tingimisi vangistus KarS § 73 järgi mõisteti 13 juhul ja KarS § 74 järgi 12

¹⁶¹ PMKo 1-18-8562.

juhul, kokku sai tingimis vangistuse 25 isikut. Ühel korral asendati vangla karistus 1 aasta ja 6 kuud üldkasuliku tööga ulatuses 540 tundi.¹⁶²

Joonis 11. Aastal 2018 karistuste liigiti jagunemine

Allikas: autori joonis.

Reaalselt mõisteti süüdimõistetud vangid ühel korral ja vangistuse pikkuseks oli 44 kuud. Osaliselt reaalse vangistuse aritmeetiline keskmine pikkus oli 8 kuud, mediaan 9 kuud. Tingimisi mõistetud vangistuse aritmeetiline keskmine pikkus oli 26 kuud, mediaan 30 kuud.

Kanepi kasvatamise eest määratud karistusi eraldi arvestades olid vangistuse pikkused järgmised: aritmeetiliseks keskmiseks oli vangistus määruga 14 kuud, mediaan 12 kuud. Sealhulgas KarS § 188 lg 1 alusel oli aritmeetiliseks keskmiseks vangistuseks 10 kuud, mediaan 6 kuud ja KarS § 188 lg 2 alusel aritmeetiliseks keskmiseks 21 kuud, mediaan 18 kuud.

Liitkaristus mõisteti süüdimõistetule 20 juhul, neist 12 juhul moodustus liitkaristus ainult koos paragrahviga KarS § 184. Liitkaristuse mitmest erinevast narkootikumidega seotud kuritegudest moodustas viiel juhul KarS § 188 koos KarS §-ga 184 ja KarS §-ga 189 ja ühel juhul KarS § 188 koos KarS §-ga 185. Lisaks moodustus liitkaristus koos ähvardamise, varguse, asja rikkumise ja hävitamise, omavolilise sissetungi, võltsitud maksevahendi käitlemise ja tähtsa isiku dokumendi võltsimisega.

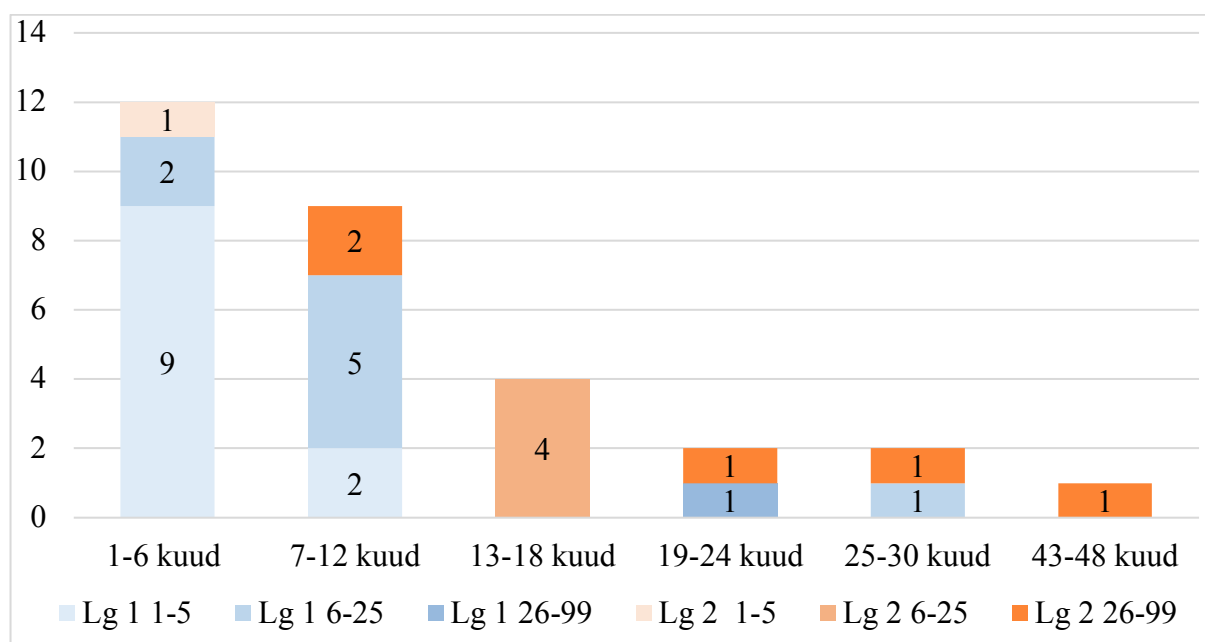
Kasvatatavate taimede hulk jagunes järgmiselt:

¹⁶² VMKo 1-18-2728.

- 1–5 taime 13 juhul,
- 6–25 taime 12 juhul,
- 26–99 taime 6 juhul.

Karistusi mõjutas see, kas kasvatati taimi oma tarbeks või ka edasiandmiseks, viimasel juhul olid karistused üldiselt pikemad. Kuni 10 taime kasvatamisel olid karistused üldiselt lühemad kui suurema taime arvu korral.

Joonis 12. Aastal 2018 vangistuse määrad taime arvu ja KarS § 188 lõigete 1 ja 2 järgi.

Allikas: autori joonis.

Aastal 2018 oli katseaja keskmine pikkus 30 kuud, mediaan 33 kuud. Ka sellel aastal oli karistustel määraga kuni 6 kuud katseajaks peaaegu kõigil kordadel 1 aasta. Karistusmäärade puhul 13–18 kuud oli kõigil kordadel katseajaks 19–24 kuud. Suuremate karistusmäärade puhul oli katseaja pikkuseks sama, mis karistus määr või natuke suurem.¹⁶³

Aastal 2018 tehti KarS § 188 koosseisuga kõige vähem otsuseid. Hüppeliselt tõusis Pärnu Maakohtus jõustunud otsuste arv ja samas langes see Viru Maakohtus poole võrra. Sellel aastal olid kõige sagedamini puudu isikuandmed hariduse ja tööhõive kohta käivaid isikuandmeid. Aastal 2018 mõisteti realselt vangi ainult üks isik. Kanepi kasvatamise eest saadud

¹⁶³ Vaata Lisa 3.

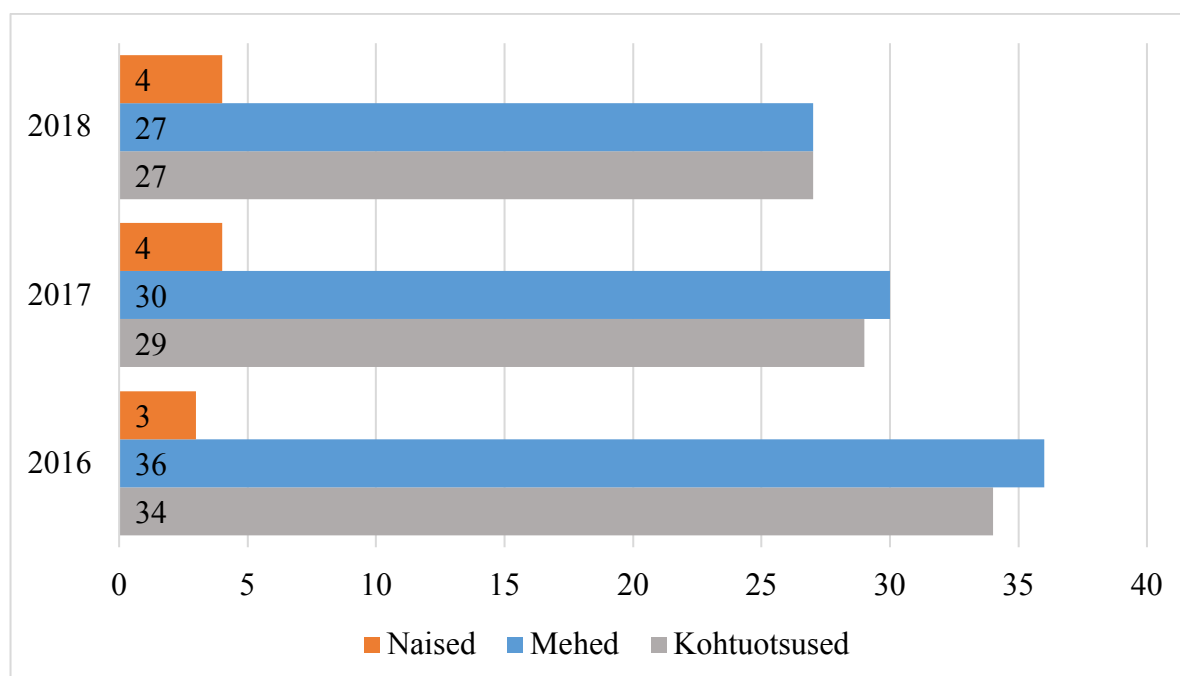
vangistusemäär oli kõige sagedamini 1–6 kuud ehk väiksem kui eelmistel aastatel. Samas just aastal 2018 saadi kanepi kasvatamise eest KarS § 188 alusel kõige pikem karistus – 48 kuud.

2.5 Kokkuvõtte kohtulahenditest aastatel 2016–2018

Aastatel 2016–2018 jõustus KarS § 188 koosseisuga kokku 90 otsust, millega karistati 104 süüdimõistetut. Igal aastal langes veidi nii kohtuotsuste kui ka karistatavate isikute arv. Enamus süüdimõistetutest olid mehed, naiste arv püsis väike, igal aastal 3–4 isikut.

Peaaegu kõik kohtuotsused tehti kokkuleppe menetluses. Vaid neljal juhul oli menetluse liigiks muu menetlusliik: 1 lühimenetlus ja 1 üldmenetlus ja 2 kiirmenetlust.¹⁶⁴

Joonis 13. Aastatel 2016–2018 jõustunud kohtuotsused ja süüdistatavate arv.

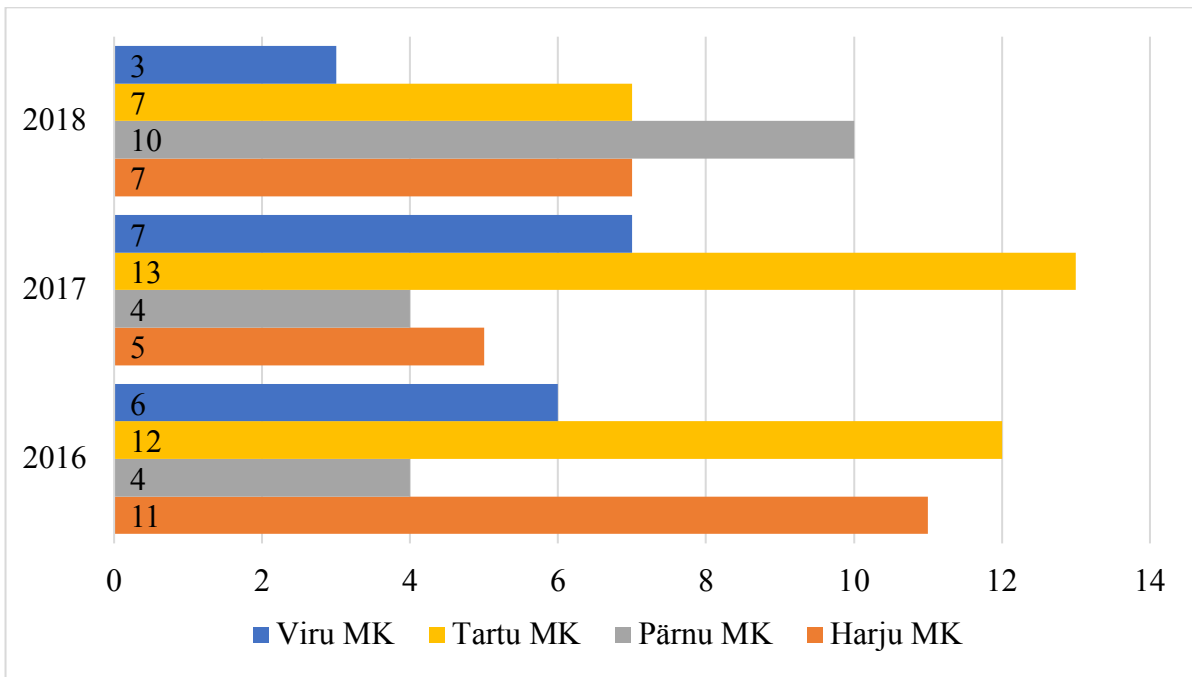

Allikas: autori joonis.

Maakohtutesse jagunemine oli aastate kaupa erinev. Kui aastal 2016 oli kõige rohkem otsuseid Harju ja Tartu Maakohtutes, siis aastal 2018 oli kõige rohkem otsuseid Pärnu Maakohtus. Tartu Maakohus püsis otsuste arvult kõige ees ka aastal 2017, siis oli enim otsuseid Tartu Maakohtu Tartu kohtumajas. Samal aastal langes Harju Maakohtu otsuste arv võrreldes aastaga 2016 poole võrra. Viru Maakohtus püsis otsuste arv aastal 2016 ja 2017 stabiilsena ja langes aastal 2018 poole võrra.

¹⁶⁴ Lühimenetlus HMKo 1-17-8384, üldmenetlus VMKo 1-16-1777 ja kiirmenetlus PMKo 1-16-3145, PMKo 1-16-1915.

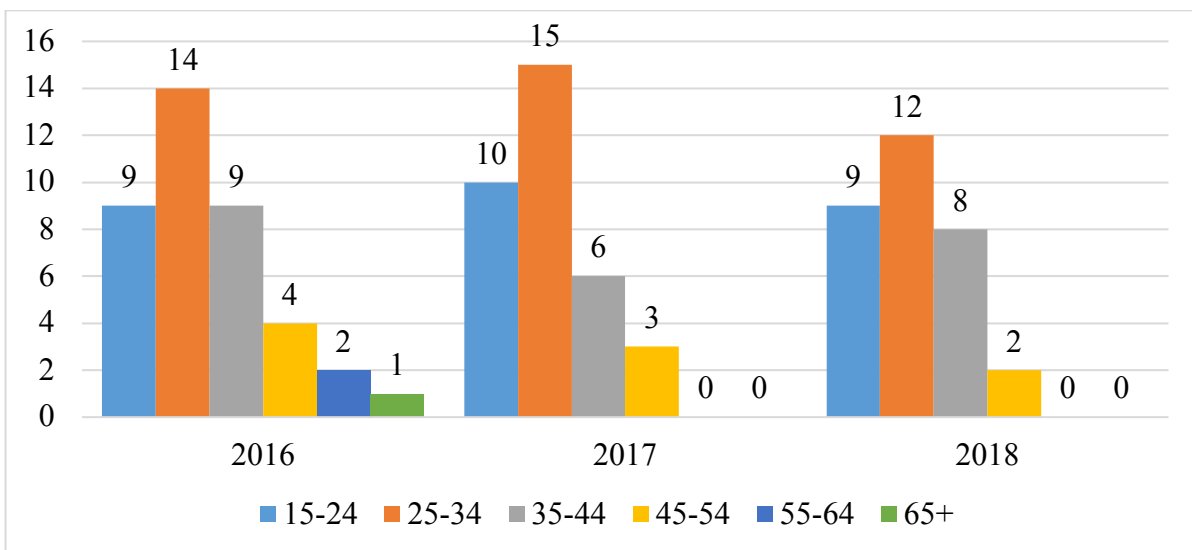
Joonis 14. Aastatel 2016–2018 kohtuotsuste jagunemine kohtutesse.

Allikas: autori joonis.

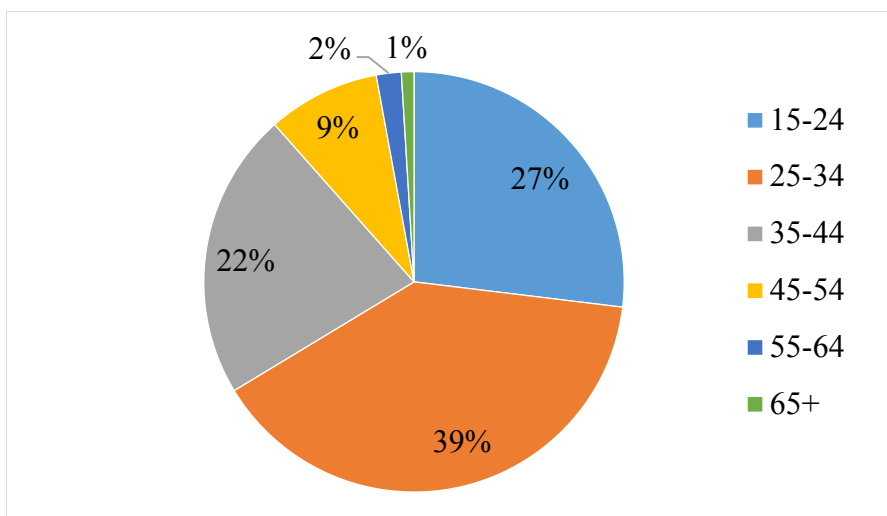
Kõige rohkem süüdimõistetuid oli igal aastal vanuserühmas 25–34. Natuke väiksem, aga stabiilne arv süüdimõistetuid oli igal aastal vanuserühmas 15–24. Vanuserühmas 35–44 oli peaaegu sama arv süüdimõistetuid aastatel 2016 ja 2018, aga aastal 2017 oli neid kolmandiku võrra vähem. Kõige noorem süüdimõistetu oli 16-aastane ja kõige vanem 68-aastane, mõlemad olid naised. Üle 55-aastaseid süüdimõistetuid oli üldse kokku 3 ja kõik aastal 2016.

Joonis 15. Aastatel 2016–2018 süüdimõistetute jagunemine vanuseklassidesse.

Allikas: autori joonis.

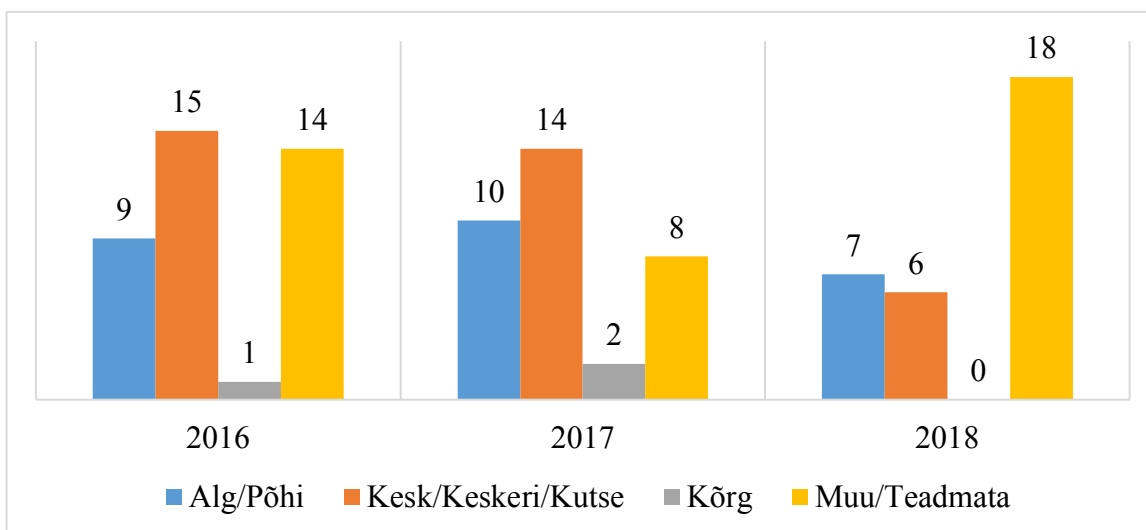
Joonis 16. Aastatel 2016–2018 süüdimõistetute protsentuaalne jagunemine vanuseklassidesse.

Allikas: autori joonis.

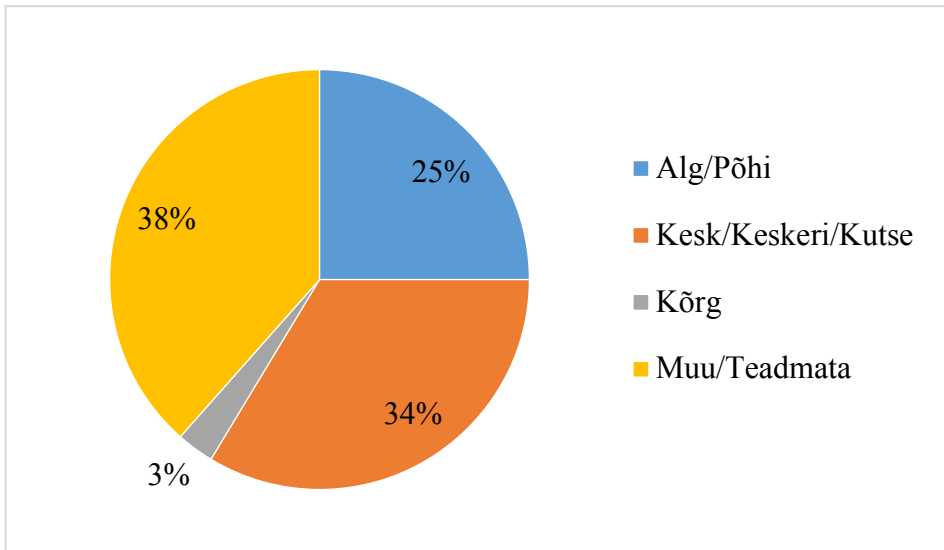
Haridustaseme statistilise kokkuvõtte hindamisel peab arvestama, et aastatel 2016 ja eriti aastal 2018 jäi süüdimõistetute haridus kohtuotsusel välja toomata, seega on kokkuvõtte tehtud teadaolevate andmete põhjal. Süüdimõistetute hariduseks oli kõige sagedamini märgitud kesk- ja keskeriharidus, seejärel põhiharidus. Kutseharidus esines vaid ühel korral ja kõrgharidus kolmel korral. Seega võib öelda, et kanepi kasvatamisega seoses on süüdimõistetud eelkõige põhi- ja keskharidusega isikud.

Joonis 17. Aastatel 2016–2018 süüdimõistetute haridustase.

Allikas: autori joonis.

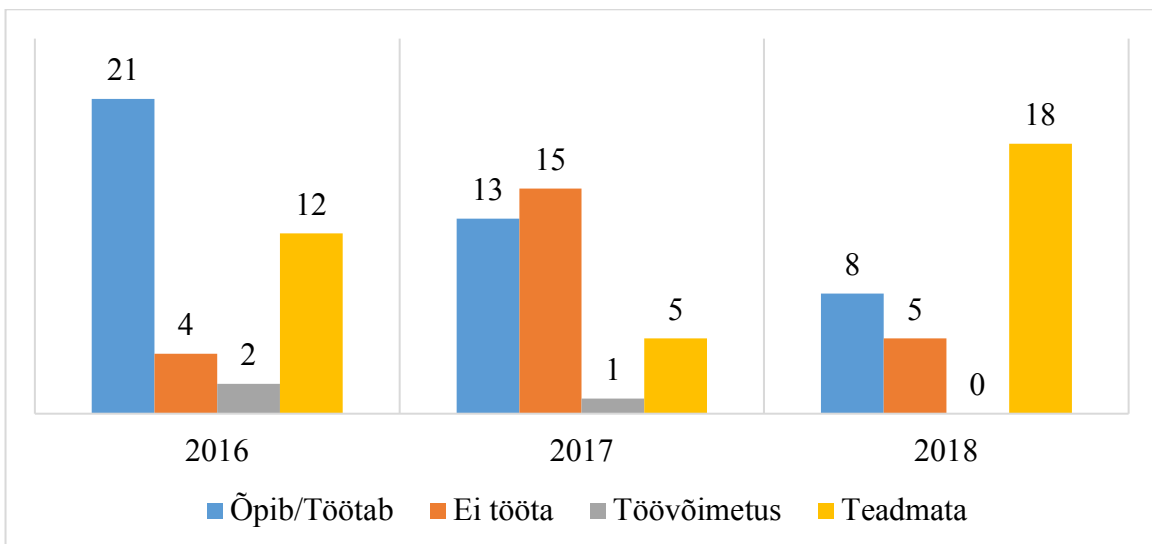
Joonis 18. Aastate 2016–2018 süüdimõistetute protsentuaalne jagunemine haridustaseme järgi.

Allikas: autori joonis.

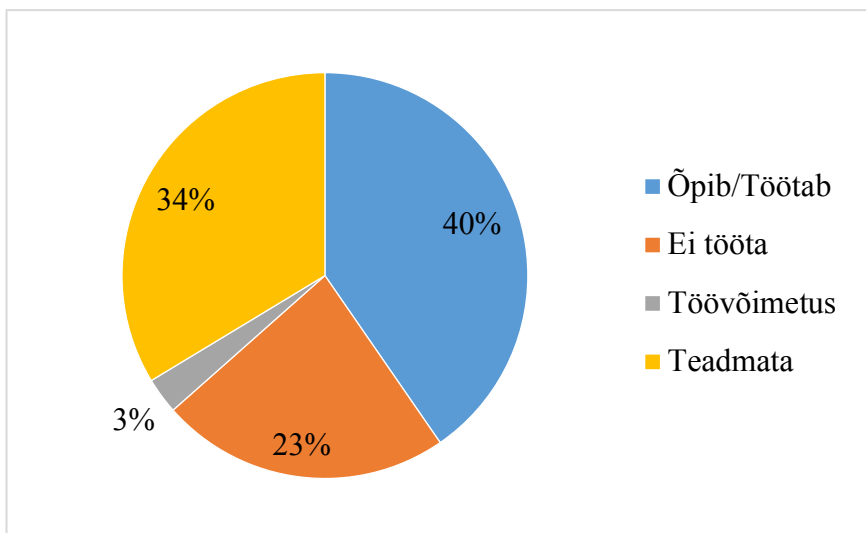
Hariduse kõrval oli kohtuotsustel jäetud märkimata ka süüdimõistetute tööhõive staatus. Saadud andmete kokkuvõtteks võib öelda, et tööga hõivatud süüdistatavaid oli poole rohkem kui mittetöötavaid. Samas tööga hõivatud süüdimõistetud olid ülekaalus ainult aastal 2016. Teistel aastatel jäid töötavad ja mittetöötavad süüdimõistetud enamvähem tasakaalu. Töövõimetus oli määratud isikutele kolmel juhul, iga kord 80%. Märkega „õpib või töötab“ oli kokku 2 süüdimõistetut.

Joonis 19. Aastatel 2016–2018 süüdistatavate tööhõive.

Allikas: autori joonis.

Joonis 20. Aastatel 2016–2018 süüdistatavate tööhõive protsentuaalselt.

Allikas: autori joonis.

Süüdimõistetutest 60 isikut olid varasemalt karistamata või ei omanud kehtivat karistust, seega enamus. Kriminaalkorras karistatud isikuid oli kokku 17, kellest neljal oli varasem karistus KarS §-de 184–189 ja 331 alusel. Kõige rohkem oli neid aastal 2017, mil kriminaalkorras oli varasem karistus 8 süüdimõistetul. Väärteokorras oli karistatud kokku 11 isikut, mõnel neist oli mitu karistust, aga neid eraldi kokku ei loetud. Andmed puudusid varasema karistuse kohta 16 isikul.

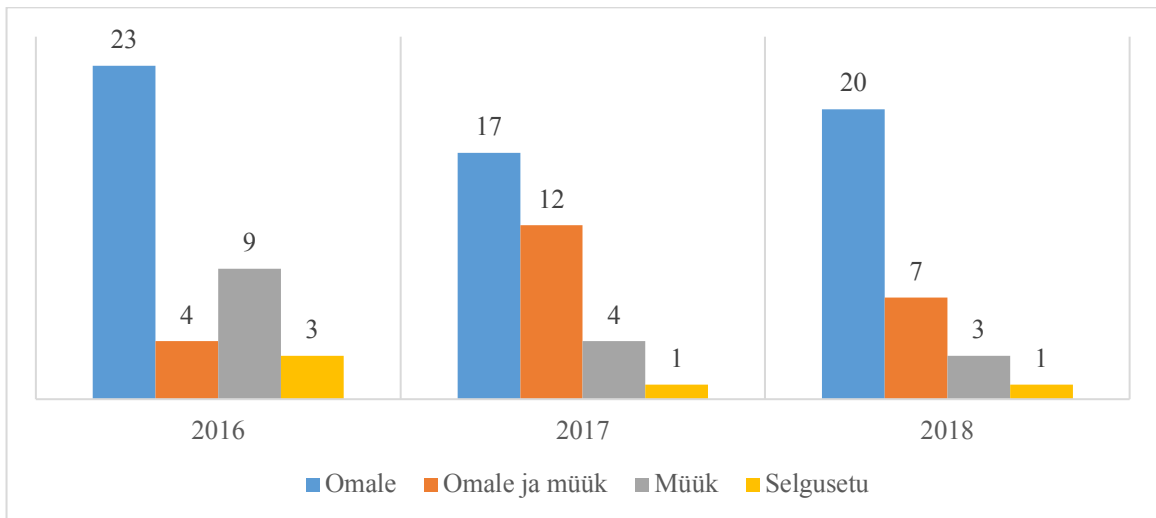
Kanepi kasvatamisega grupi poolt ehk KarS § 188 lg 2 p 1 alusel sai kokku karistada veerand kõigist süüdimõistetutest – 27 süüdimõistetut ehk 26%, kes jagunesid järgnevalt:

- 2016 aastal 10 isikut ehk 26%,
- 2017 aastal 11 isikut ehk 32%,
- 2018 aastal 6 isikut ehk 19%.

Taimede arvul ei olnud grupis kasvatamisel mingit korrapära – kasvatati nii ühte taime kui ka üle 65 taime. Samuti kasvatati kanepit grupis nii müügiks, oma tarbeks, kui mõlemaks, domineeris oma tarbeks kasvatamine. Enamasti lisandus süüdistusele kanepi kasvatamise eest grupis ka süüdistus narkootiliste ainete suures koguses ebaseaduslikus käitlemises KarS § 184 alusel: 2016 aastal kaheksal, 2017 kümnel ja 2018 kahel juhul.

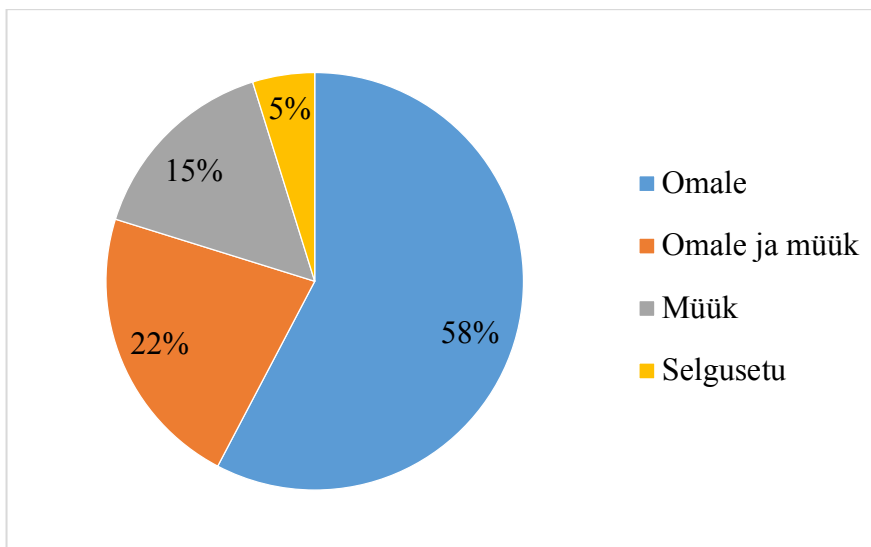
Kõikidel aastatel domineeris eesmärk kanepit oma tarbeks kasvatada. Eelkõige edasiandmise eesmärgil ehk müügiks kasvatati kanepit enim aastal 2016, misjärel see eesmärk aina vähenes. Selgusetuks jäi eesmärk viies kohtuotsuses.

Joonis 21. Aastatel 2016–2018 jagunemine vastavalt kanepi kasvatamise eesmärgile.

Allikas: autori joonis.

Joonis 22. Aastatel 2016–2018 jagunemine protsentuaalselt vastavalt kanepi kasvatamise eesmärgile.

Allikas: autori joonis.

Reaalselt mõisteti aastatel 2016–2018 vangid kokku 9 süüdimõistetut. Lisaks sellele mõisteti osaliselt reaalse vangistus välja kokku 13 süüdimõistetule. Rahaline karistus saadi vaid ühel korral – aastal 2016. Samal aastal ja ka aastal 2018 asendati vanglakaristus osaliselt või täielikult üldkasuliku tööga. Kõige enam mõisteti välja tingimisi vangistusi KarS § 73 järgi ja seejärel KarS § 74 järgi.

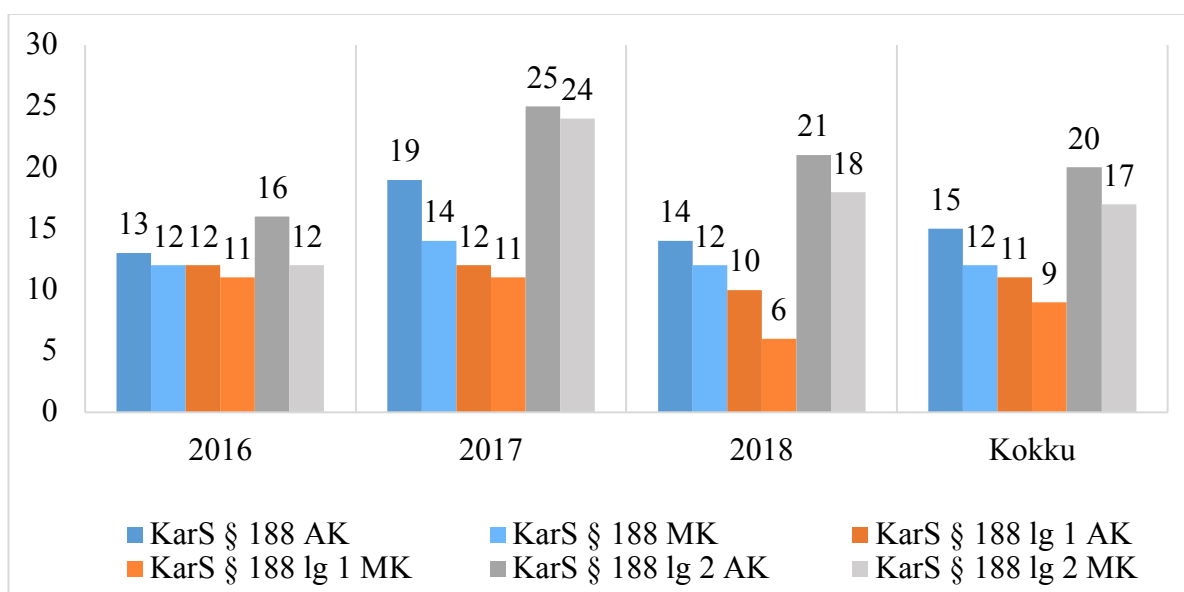

Kõigi aastate keskmine reaalse vangistuse pikkus oli 42 kuud, mediaan 39. Osaliselt reaalse vangistuse nii aritmeetiline keskmine kui ka mediaanpikkus oli 6 kuud. Tingimisi mõistetud vangistuse aritmeetiline keskmine pikkus oli kokku 26 kuud, mediaan 33 kuud. Aastal 2016 oli tingimisi vangistuse keskmine pikkus pikem kui aastatel 2017 ja 2018:

- 2016 – 27 kuud, mediaan 36 kuud;
- 2017 – 25 kuud, mediaan 30 kuud;
- 2018 – 26 kuud, mediaan 30 kuud.

Keskised karistused aastate 2016–2018 kokkuvõttes olid KarS § 188 alusel kanepi kasvatamise eest vangistuseks keskmiselt 15 kuud, mediaan 12 kuud. Paragrahvi lõigete alusel olid keskised karistused: KarS § 188 lg 1 aritmeetiliseks keskmiseks vangistuseks 11 kuud, mediaan 9 kuud ja KarS § 188 lg 2 alusel aritmeetiliseks keskmiseks 20 kuud, mediaan 17 kuud. Kõige pikemad keskised vangistused olid aastal 2017. Samuti oli aastal 2017 ja ka aastal 2018 suur vahe karistuste pikkustel olenevalt sellest, kas karistuse aluseks oli KarS § 188 lõige 1 või lõige 2. See-eest aastal 2016 ei olnud lõigete 1 ja 2 eest saadud karistuste pikkustel suurt erinevust.

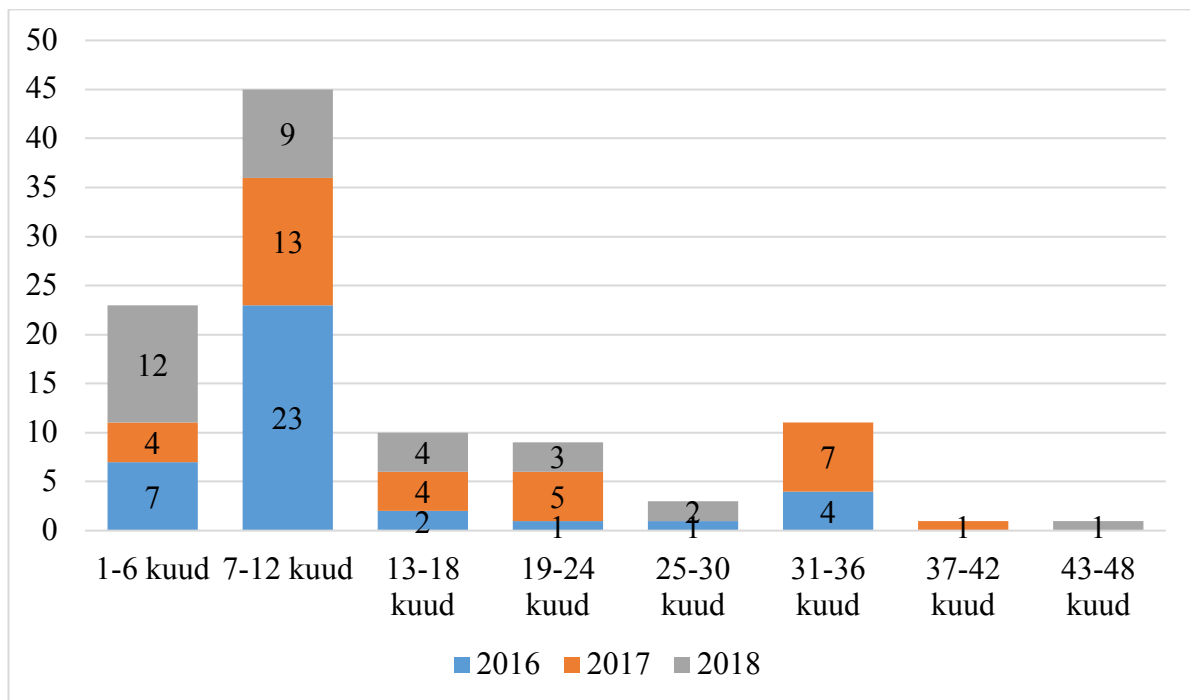
Joonis 23. Aastatel 2016–2018 KarS § 188 ja eraldi KarS 188 lg 1 ja KarS 188 lg 2 saadud karistuste aritmeetilised keskmised (AK) ja mediaan pikkused (MK) kuudes.

Allikas: autori joonis.

Vangistuse määrad kanepi kasvatamise eest jäid 1 kuust kuni 48 kuuni. Kui nii aastal 2016 kui ka 2017 oli kõige enam vangistuse määraks 7–12 kuud, siis aastal 2018 oli selleks määraks 1–6 kuud.

Joonis 24. Aastatel 2016–2018 KarS § 188 karistumäärade jagunemine.

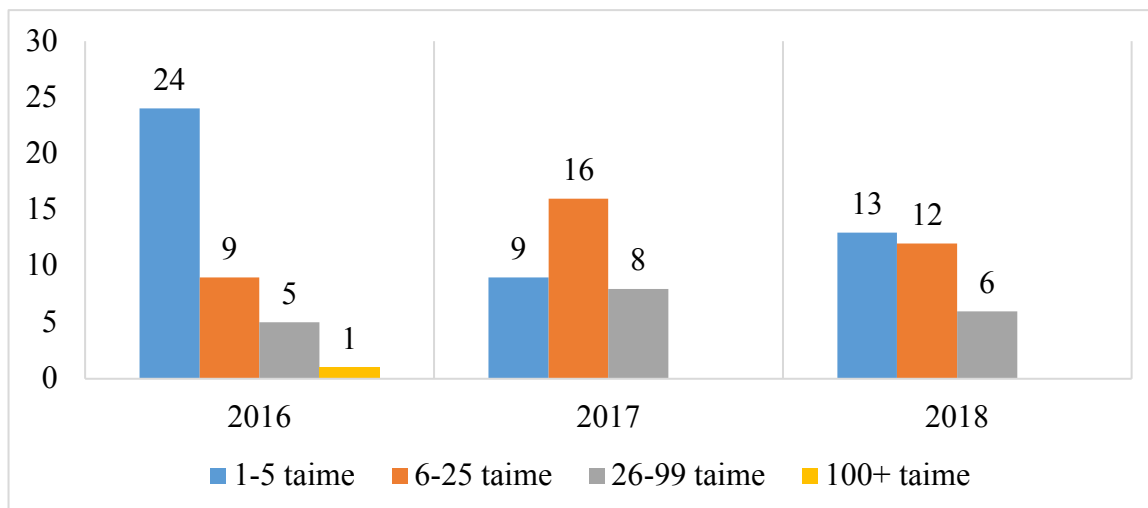

Allikas: autori joonis.

Liitkaristusi mõisteti aastatel 2016–2017 isikutele 73%-l juhtudest. Aastate lõikes jäi liitkaristuste protsent enamvähem samaks. Kõige sagedamini ehk 40% oli liitkaristuse paragrahvideks KarS § 188 ja KarS § 184, lisaks nendele võis olla veel mõni muu paragrahv. Üldjuhul moodustuski liitkaristus just narkootikumidega seotud süütegudest. Teised lisandunud süüteod olid üldiselt isiku- vastased või varavastased, samuti võltsimised ja näiteks sõiduki korduv juhtimine ilma vastava õigusega.

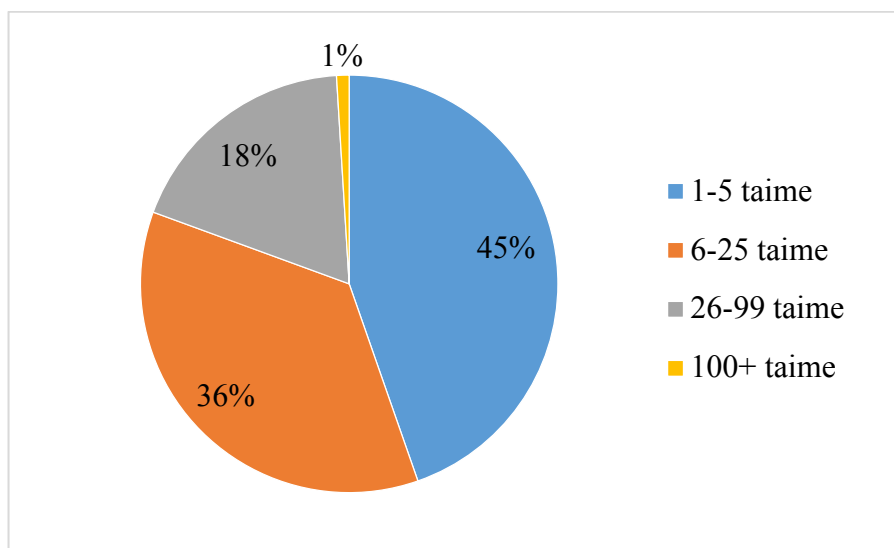
Kanepi taimede hulk, mida aastatel 2016–2018 kasvatati, ulatus alates 1 taimest kuni 157 taimeni. Keskmiselt kõige sagedamini kasvatati 1–5 taime, eriti palju esines seda aastal 2016, mis mõjutas kogu statistikat. Sellele järgnevalt kasvatati taimi 6–25 ja see oli ka aastal 2017 kõige sagedasem taimede arv. Üle 25 taime kasvatati kanepit võrdselt 1–5 taimega aastal 2017, teistel aastatel oli suur taimede arv harvem. Rohkem kui 100 taime kanepit kasvatati ainult aastal 2016.

Joonis 25. Aastatel 2016–2018 kasvatatud taimede kogused.

Allikas: autori joonis.

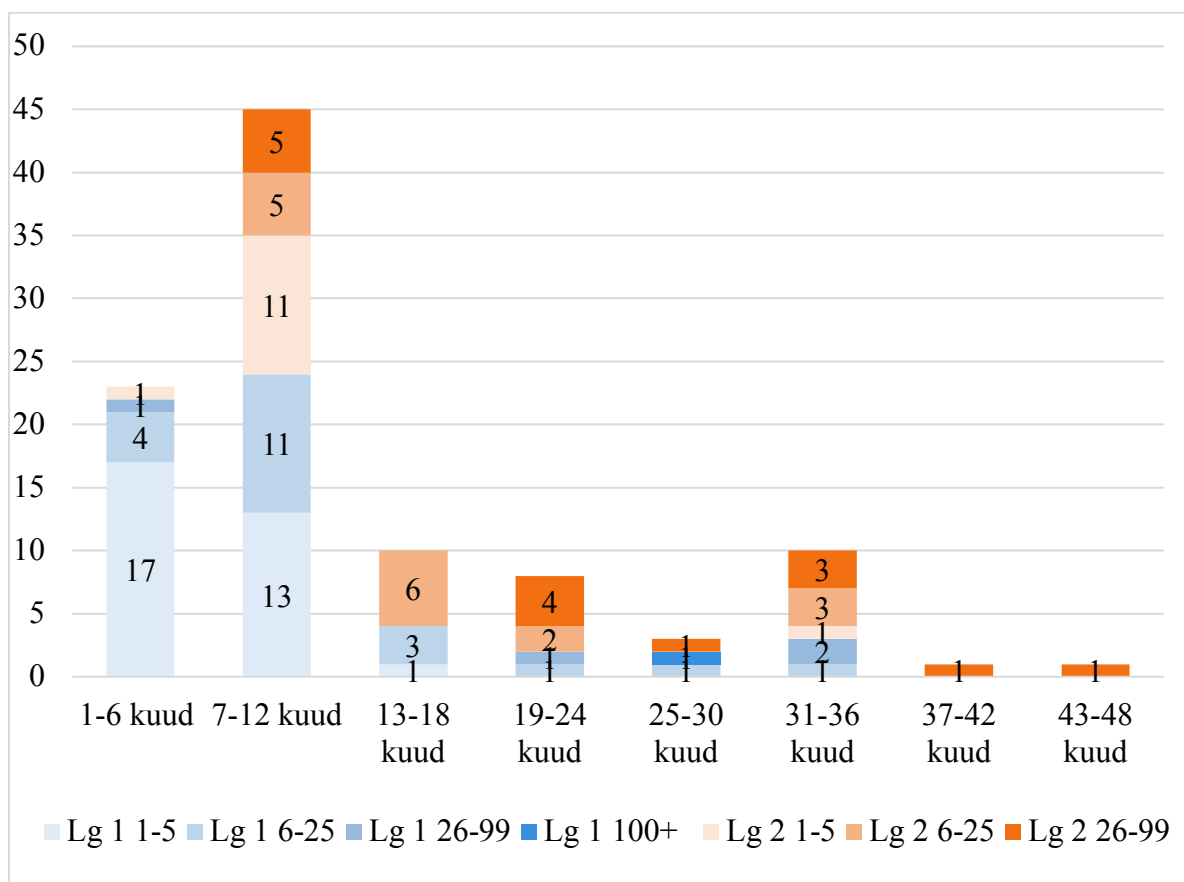
Joonis 26. Aastatel 2016–2018 kasvatatud taimede kogused protsentuaalselt.

Allikas: autori joonis.

Taimede arvu järgi jagunesid karistused nii, nagu on toodud allolevas tabelis. Karistuste pikkuseid võrreldi eraldi KarS § 188 lg 1 ja lg 2 alusel. KarS § 188 lg 1 alusel saadud süüdistustes oli enamasti kanepi kasvatamise eesmärgiks oma tarbeks kasvatamine. Oma tarbeks kasvatamisel väiksema taimede arvu puhul saadi üldjuhul väiksem karistus kui suurema taimede arvu korral. Edasiandmise eesmärgil kasvatatud kanepi puhul olid karistused pikemad kui oma tarbeks kasvatamisel.

Joonis 27. Aastatel 2016–2018 vangistuse määrad taimede arvu ja KarS § 188 lõigete 1 ja 2 järgi.

Allikas: autori joonis.

2.6 Aastate 2016–2018 kohtulahendite võrdlus aastaga 2013

Aastatel 2016–2018 jõustunud kohtulahendite võrdlusel aastaga 2013 on kasutatud Justiitsministeeriumi kogutud andmeid „Narkokuritegude karistuspraktika 2013. aastal jõustunud otsuste põhjal“. Kõik 2013. aasta kohta käivad andmed pärinevad sellest dokumendist, kui ei ole viidatud muule allikale.¹⁶⁵

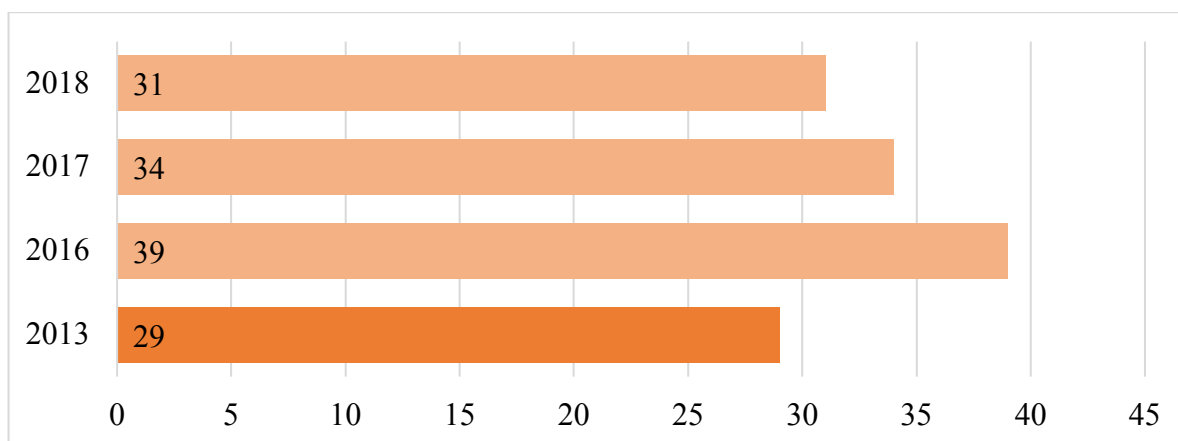
Aastatel 2003–2018 registreeriti kokku 17 808 narkootikumidega seotud kuritegu, millest KarS § 188 moodustas vaid väikese osa, 594 kuritegu. Neist 308 registreeriti aastatel 2013–2018.¹⁶⁶

¹⁶⁵ Justiitsministeerium. Narkokuritegude karistuspraktika 2013. aastal jõustunud otsuste põhjal.

¹⁶⁶ Justiitsministeerium. Kuritegevus Eestis 2018. Kriminaalpoliitika uuringud: Tallinn: 2019. Arvutivõrgust: https://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/krimipoliitika/files/elfinder/dokumendid/kuritegevus_eesis_2018_viidet_ega_lisadele.pdf (29.04.2019).

KarS § 188 alusel mõisteti kanepi kasvatamise eest aastal 2013 süüdi 29 isikut, seda on vähem kui aastatel 2016–2018. Kõige rohkem mõisteti KarS § 188 eest süüdi isikuid aastal 2016 ja siis hakkas see arv vähenema, jõudes 2018. aastaks peaaegu 2013. aasta tasemele. Paistab, nagu oleks kanepi kasvatamine vähenemas või siis esitatakse vähem süüdistusi.

Joonis 28. Aastatel 2013 ja 2016–2018 KarS § 188 eest süüdimõistetud isikud.

Allikas: Justiitsministeeriumi (2013) ja autori andmed (2016–2018).

Aasta 2013 statistika on kõigi kanepiga seotud kuritegude kohta, kuid kanepi kasvatamises süüdimõistetute soo ja vanuse kohta eraldi statistika puudub. Seega saab võrrelda neid andmeid aastate 2016–2018 kanepi kasvatamise eest süüdimõistetute andmetega. Aastal 2013 olid süüdimõistetutest 92% mehed, sarnaselt sellele oli aastatel 2016–2018 meeste osakaal 89%. Kanepi kasvatajaid mõisteti aastatel 2016–2018 kõige enam süüdi vanuserühmas 25–34, samas aastal 2013 oli kanepiga seoses süüdimõistetuid enim vanuserühmas 20–24 ja alles seejärel vanuserühmas 25–29 aastat. Aastal 2013 oli süüdimõistetute keskmine vanus 26 aastat, mediaan 24 aastat, aastatel 2016–2018 oli keskmine vanus 33 aastat ja mediaan 31 aastat.

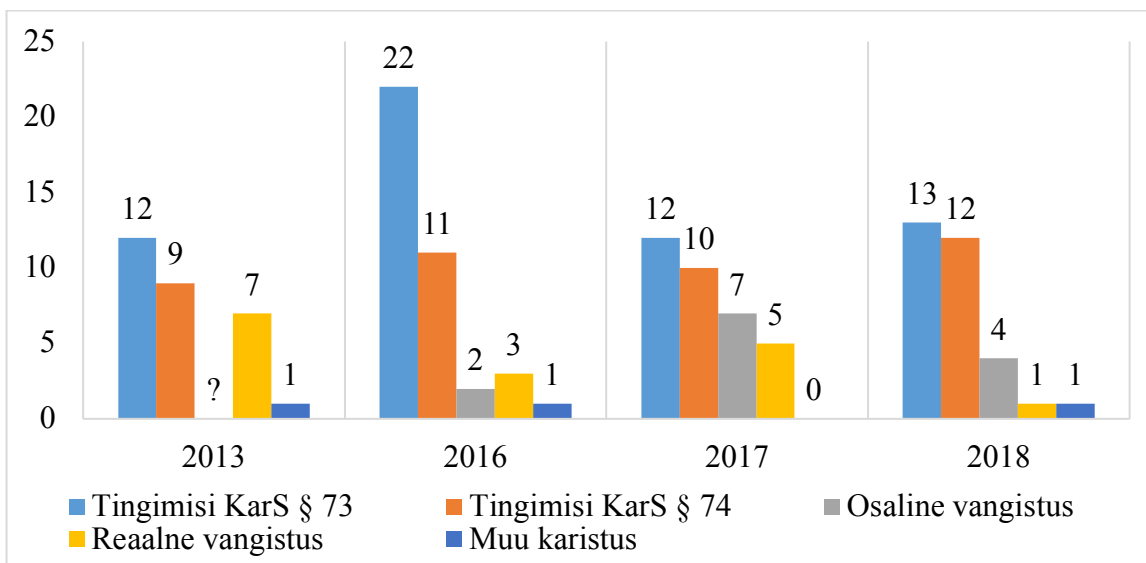
Kanepiga seotud kuritegude puhul oli varasemalt karistatuid 2013. aastal 35%. Aastatel 2016–2018 oli kanepi kasvatamises süüdistatavatest varem kriminaalkorras karistatuid 16%, siinkohal on puudunud andmetega isikud arvestades varasemalt kriminaalkorras karistamata isikute hulka.¹⁶⁷

Kanepi kasvatamise eest mõisteti aastal 2013 realselt vangi 7 isikut. Aastatel 2016–2018 mõisteti realselt vangi vastavalt 3, 5 ja 1 süüdimõistetut, kokku 9 süüdimõistetut. Osaliselt realselt vangimõistetuid ei ole aasta 2013 kohta teada. Aastatel 2016–2018 mõisteti osaliselt

¹⁶⁷ Aastatel 2016–2018 olid varasema karistatuse kohta puudu 16 süüdimõistetut andmed.

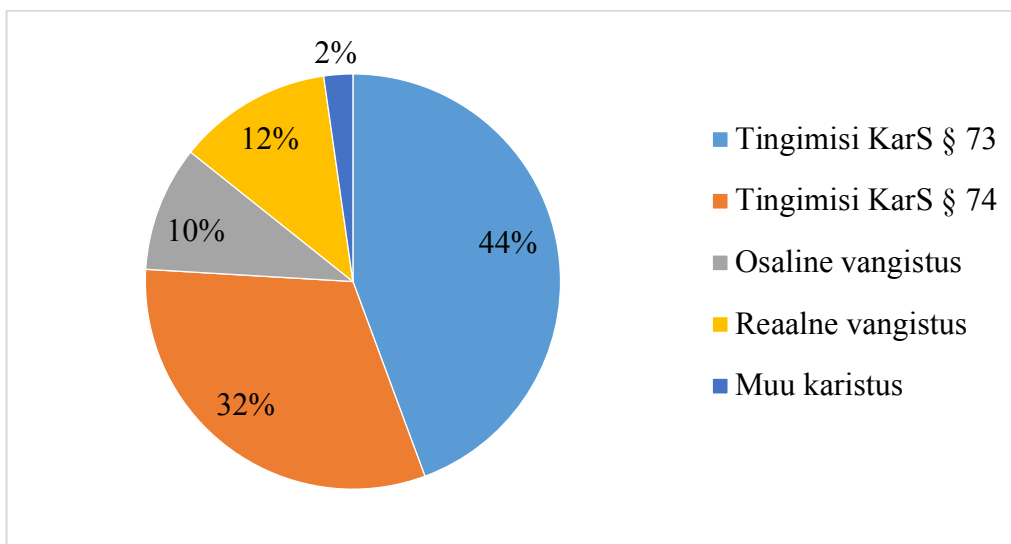
reaalselt vangi kokku 13 isikut. Tingimisi mõisteti 2013. aastal vangi kokku 21 isikut, 2016. aastal 33 isikut, 2017. aastal 22 isikut ning 2018. aastal 25 isikut. Rahalise karistuse sai aastal 2013 1 isik summas 544 eurot ehk 170 päevamäära. Aastatel 2016–2018 saadi rahaline karistus ühel korral aastal 2016 summas 800 eurot ehk 80 päevamäära. Üldkasulikku tööd aastal 2013 kanepi kasvatamise eest välja ei mõistetud, aastatel 2016–2018 ka ainult kahel korral.

Joonis 29. Aastatel 2013 ja 2016–2018 karistuste liigiti jagunemine arvuliselt.

Allikas: Justiitsministeeriumi (2013) ja autori andmed (2016–2018).

Joonis 30. Aastatel 2013 ja 2016–2018 karistuste liigiti jagunemine protsentuaalselt.

Allikas: Justiitsministeeriumi (2013) ja autori andmed (2016–2018).

Aastatel 2013 ja 2016–2018 olid välja mõistetud reaalsete vangistuste keskmised pikkused kuudes üsnagi erinevad, kõige lühemad olid need aastal 2013 ja kõige pikemad aastal 2016. Aastal 2018 mõisteti realselt vangi vaid üks süüdimõistetu karistusega 44 kuud. Tingimisi vangistuse keskmiste pikkuste arvestamisel on aastatel 2016–2018 sisse arvestatud ka osaliselt realselt vangi mõistetud isikute vangistusmäärad.

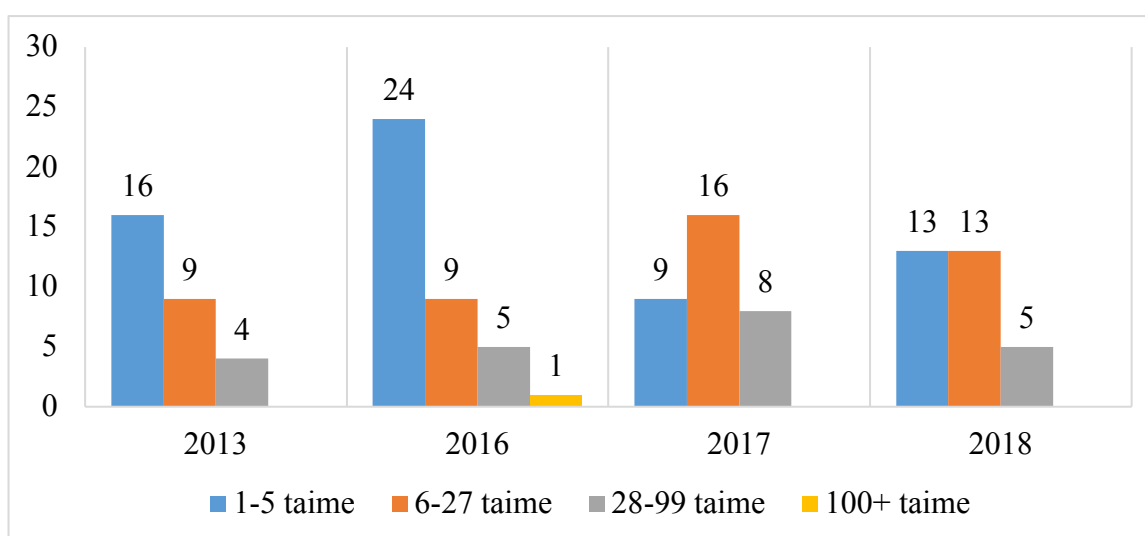
Tabel 3. Aastatel 2013 ja 2016–2018 vangistuste keskmised pikkused.

	Reaalne vangistus			Tingimisi vangistus		
	Keskmine	Mediaan	Maksimum	Keskmine	Mediaan	Maksimum
2018	44	44	44	28	30	60
2017	35	36	54	29	36	61
2016	53	72	78	28	36	48
2013	30	11	72	16	12	54

Allikas: Justiitsministeeriumi (2013) ja autori andmed (2016–2018).

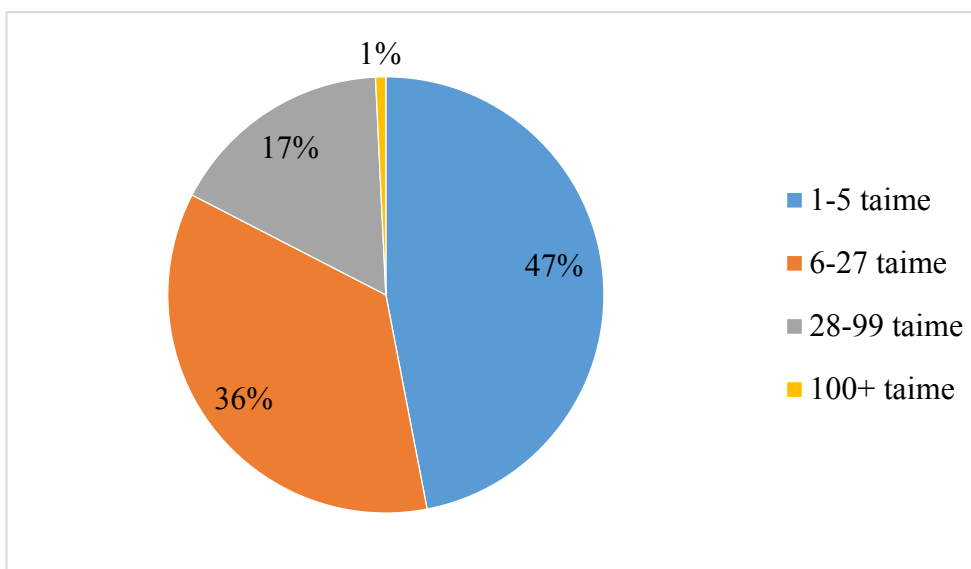
Aastatel 2013 ja 2016 kasvatati eelkõige 1–5 taime, aastatel 2017 ja 2018 tõusis 6–27 taimega juhtumite arv ja samas vähenes 1–5 taimega juhtude arv. Kõigil aastatel kasvatati üle 28 taime suhteliselt vähestel kordadel ja üle 100 taime vaid ühel korral. Seega aastate peale on kokku küll kõige enam 1–5 taimega juhtumeid, aga hilisematel aastatel on hakanud taimede keskmine arv kasvama.

Joonis 31. Aastatel 2013 ja 2016–2018 kasvatatud taimede kogused.

Allikas: Justiitsministeeriumi (2013) ja autori andmed (2016–2018).

Joonis 32. Aastatel 2013 ja 2016–2018 kasvatatud taimede kogused protsentuaalselt.

Allikas: Justiitsministeeriumi (2013) ja autori andmed (2016–2018).

2.7 Kriminaalmenetluse lõpetamine otstarbekusest või alaealise toimepanija korral

Kõik algatatud kriminaalmenetlused ei jõua kohtuotsuseni, vaid osad neist lõpetatakse prokuratuuri algatusel kohtueelses menetluses kriminaalmenetluse seadustikus toodud alustel.¹⁶⁸ KrMS § 201 alusel võib prokuratuur kriminaalmenetluse lõpetada juhul, kui kuriteo toime pannud isik on alaealine ja prokuratuuri hinnangul saab isikut mõjutada karistust või KarS § 87 ettenähtud mõjutusvahendit kohaldamata.¹⁶⁹

Prokuratuur võib alustatud kriminaalmenetluse lõpetamist taotleda kohtult KrMS § 202 alusel avaliku menetlushuvi puudumisel ja kui süü ei ole suur. Prokuratuuri taotluse lahendab kohtunik määrusega.¹⁷⁰ Aastatel 2013–2018 on selliste isikute arv olnud üsna väike, kelle suhtes KarS § 188 alusel alustatud kriminaalasi prokuratuuri poolt eeltoodud alustel lõpetati, ja tänaseks on see veelgi kahanenud.

¹⁶⁸ Kriminaalmenetluse seadustik (edaspidi KrMS) – RT I, 13.03.2019, 7.

¹⁶⁹ *Ibid.*

¹⁷⁰ *Ibid.*

Tabel 4. Aastatel 2013–2018 isikute arv, kelle suhtes KarS § 188 alusel alustatud kriminaalasi lõpetati KrMS §-de 201 või 202 järgi.

	KrMS § 201	KrMS § 202
2013	1	4
2014	1	4
2015		1
2016		4
2017		2
2018		1

Allikas: Justiitsministeerium.¹⁷¹

Kanepi kasvatamise eest KarS § 188 lg 1 järgi alustatud kriminaalmenetlusi lõpetati aastatel 2016–2018 KrMS § 202 alusel seitsmel korral. Aastatel 2016–2018 lõpetati kanepi kasvatamise koosseisu alusel alustatud kriminaalmenetlusi KrMS § 202 järgi. Kasvatamise eesmärgina on välja toodud peamiselt oma tarbeks kasvatamist või siis ei ole andmed teada. Kohustusteks määrati kohtu poolt ühel juhul 60 tundi üldkasulikku tööd ja menetluskulude tasumine, ülejäänud juhtudel tuli maksta kindel summa riigituludesse ja tasuda menetluskulud.

Tabel 5. Aastatel 2016–2018 KarS § 188 alusel alustatud ja KrMS § 202 alusel lõpetatud kriminaalasjade näited.

	Sugu ja vanus	Kuriteo asjaolud	Kasvatamise eesmärk	Karistatus narkosüüteo eest	Määratud kohustused (tasuda summad)
2016	M, 18	Kasvatas vähemalt üht taime; lisaks oli 5 potti, kus polnud (veel) tärganud	Pole andmeid	Pole andmeid	Teha 60 tundi ÜKT-d; menetluskulud 274 eurot
	M, 21	Kasvatas 5 taime, millest üks jäi kasvama	Enda tarbeks	Polnud	Riigituludesse 200 eurot; menetluskulud 48 eurot
	M, 69	Kasvatas üht taime kasvahoones	Pole andmeid	Pole andmeid	Riigituludesse 250 eurot; menetluskulud 84 eurot
	N, 70	Kasvatas 9 taime korteri rõdul	Pole andmeid	Polnud	Riigituludesse 190 eurot; menetluskulud 84 eurot

¹⁷¹ Justiitsministeerium. Aastatel 2013–2018 isikute arv, kelle suhtes KarS § 188 alusel alustatud kriminaalasi lõpetati KrMS §-de 201 või 202 järgi. 2019 (Justiitsministeeriumi valduses).

2017	M, 28	Leiti 3 taime ja marihuaanat 4,95 g	Väidetavalt enda tarbeks	Polnud	Riigituludesse 260 eurot; menetluskulud 252 eurot
	M, 61	Kasvatas üht laadalt ostetud väidetavalt ravikanepitaime kasvuhoones	Väidetavalt endale ravi eesmärgil	Polnud	Teha 80 tundi ÜKT-d; menetluskulud 84 eurot
2018	M, 27	Leiti 10 kanepiseemet	Pole andmeid	Pole andmeid	Riigituludesse 500 eurot; menetluskulud 168 eurot

Allikas: Justiitsministeerium.¹⁷²

¹⁷² Justiitsministeerium. Aastatel 2016–2018 KarS § 188 alusel alustatud ja KrMS § 202 alusel lõpetatud kriminaalasjade näited. 2019. (Justiitsministeeriumi valduses).

KOKKUVÕTE

Magistritöö põhieesmärk oli võrrelda kanepi kasvatamisega seotud regulatsioone ning karistuspraktikat maailmas ja Eestis. Erilise tähelepanu all oli Eesti karistuspraktika aastatel 2013 ja 2016–2018 jõustunud kohtulahendites.

Töö esimeses peatükis võrreldi kanepi ja kanepi kasvatamise regulatsioone maailmas ja Eestis. Eraldi on kirjeldatud tööstusliku kanepi regulatsioone, mis on autori arvates narkootilise kanepi regulatsioonidest tunduvalt ühtsemad. Nii USA, Euroopa riikide kui ka Eesti narkootilise kanepi regulatsioonid on seotud ÜRO 1961., 1971. ja 1988. aasta narkootiliste ja psühhotroopsete ainete konventsioonidega. Nende alusel peavad olema kasutusele võetud kõik vajalikud meetmed, et tõkestada I narkootiliste ainete, sh kanepi ja selle töötlemisproduktide, igasugune ebaseaduslik käitlemine. ÜRO 1988. aasta konventsioonis nimetati õigusrikkumised, mille pidid konventsiooniga ühinenud riigid oma siseriikliku seadusega kuritegudeks tunnistama. Selliste rikkumiste hulka kuulus ka kanepi kasvatamine. Küll on konventsioonis kuriteona kirjeldatud kanepi kasvatamist edasi andmise eesmärgil ja süüteona kanepi kasvatamist oma tarbeks.

Euroopas puudub ühtne seadusandlus hoolimata sellest, et lisaks konventsioonidele andis Euroopa Nõukogu välja raamotsuse 2004/757/JSK, millega sätestati miinimumeeskirjad ebaseadusliku uimastitega kaubitsemise vastu võitlemisel. Kanepiga seotud seadusrikkumiste eest määratavate karistuste järgi võib Euroopa riigid jagada kahte gruppi. Esimeses neist käsitletakse kanepiga seonduvaid karistusi teistest narkootikumidest erinevalt ja arvestatakse võimaliku tekkiva kahjuga. Nii on kanepiga seonduvad karistused kergemad nt Hollandis, Itaalias ja Portugalis, aga raskemad Bulgaarias ja Rumeenias. Teise gruppi kuuluvates riikides käsitletakse kanepit samamoodi kui teisi narkootikume, aga praktikas politseile ja uurimisasutustele antavad juhised võimaldavad olla karistuse määramisel paindlikud ja lähtuda tekkinud kahjust.

Kanepi tarvitamise eest võib paljudes Euroopa riikides isegi vangi sattuda, näiteks Prantsusmaal ja Rootsis. Samas on riike, kus kanepi tarbimine on väärtetu, nt Lätis, Leedus ja ka Eestis. Lisaks on riike, kus kanepi tarvitamise eest ei karistata, välja arvatud erandjuhtudel, näiteks narkojoobes sõidukijuhtimiselt tabamisel. Kanepi omamise asjus ollakse üldiselt karmimad. Eesti kuulub seejuures eriti karmi poliitikaga maade hulka. Põhjuseks on siin

asjaolu, et meil saab karistada ka enda tarbeks mõeldud ja konfiskeeritud kanepi eest, mille eest paljudes riikides ei karistata.

Kanepi meditsiiniline kasutamine on pika ajalooga, aga tänapäeval jääb see suures osas arutelu tasandile. Kanepi meditsiiniline kasutamine on samuti reguleeritud ÜRO konventsioonidega ja sellest tulenevalt siseriiklike seadustega. Eestis on kannabinoide sisaldavad ravimid patsiendile küll seadusandluses kättesaadavaks tehtud, aga nende praktikas kasutamise teeb keeruliseks kaks asjaolu: esiteks peavad arstid neid viimase valiku ravimiteks ja teiseks ei oma ükski Euroopas tunnustuse saanud kanepist valmistatud ravim Eestis müügiluba. See tähendab, et ravim tuleb tellida kui müügiloota ravim – see aga on aeganõudev protsess.

Kanepi kasvatamine on Euroopas üldiselt keelatud ja kuriteona karistatav, siiski on ka siin erinevaid lähenemisi. Osas riikidest sõltub see, kas isik saab kanepi oma tarbeks kasvatamisel süüdistuse või kriminaalkorras karistuse, taimede arvust, sellisteks riikideks on näiteks Belgia, Holland, Küpros, Hispaania ja Suurbritannia. Kanepi kasvatamise legaliseerimiseks on pakutud erinevaid lahendusi nagu kanepi sotsiaalklubid ja Hollandis olevad kanepikohvikud. Sotsiaalklubi idee kätkeb endas palju keerukaid probleeme ja seetõttu ei ole need üheski riigis lubatud. Hollandi kanepikohvikute põhiliseks probleemiks on kanepi hankimine, sest seadus ei luba kanepit kasvatada. Selle probleemi lahendamiseks kasutatakse praktikat, et politsei küll konfiskeerib oma tarbeks kasvatatud taimed, aga ei karista selle eest. Oma tarbeks kasvatamiseks loetakse piirmäärana kuni viis taime, rohkema kui viie taime kasvatamise eest järgneb juba ka karistus. Kuigi Hollandi kanepikohvikute idee võib tunduda sobiv lahendus kanepi legaliseerimise soovijatele, siis ilma tarneprobleemide seadusliku lahendamiseta ei ole see autori arvates sobiv.

USA-s on kanepi käitlemine föderaalseaduse alusel keelatud. Sellegipoolest on viis USA osariiki ja üks piirkond kanepi tarbimise ja omamise osariigi seadustega legaliseerinud. Need on Washingtoni, Oregoni, Colorado ja Alaska osariigid ning Columbia piirkond. Kanepi kasvatamise oma tarbeks on legaliseerinud neist kõik peale Washingtoni, kus kanepit saab oma tarbeks osta litsentseeritud müüjatelt. Kõigis neis osariikides on kanepi kasvatamisele ja tarbimisele kehtestatud vanusepiirang ja üldine kanepi avalikes kohtades kasutamise keeld. Kanepi kasvatamisele on osariikides kehtestatud spetsiaalne regulatsioon, millega määratakse, kes ja millistel tingimustel ning mis koguses võib kanepit kasvatada, aga üldiselt võib öelda, et regulatsioonid on sarnased.

Kanadas on kanep mõnuainena legaliseeritud. Enne legaliseerimist viidi läbi põhjalik uuring ja koostati raport, mille alusel loodi muuhulgas soovitusel, kuidas kasvatamist reguleerida ja millised peavad olema riskide maandamise meetmed. Suurimateks riskideks loeti kanepi kättesaadavust lastele ning kahju tekkimist kinnisvarale ja naabruskonnale. Kanepi oma tarbeks kasvatamise pooldajate argumentideks oli soodsam hind, ebaseadusliku kanepi turult kadumine, parem kättesaadavus äärealadel elavatele inimestele ning isiklikud eelistused. Lõpptulemusena on Kanadas lubatud oma tarbeks kasvatada kuni neli taime, seejuures jääb kasvatajale kohustus tagada, et taimed ei satu laste kätte. Kanepi müük ilma litsentsita on keelatud. Kohalikel omavalitsustel on lubatud kanepi kasvatamist karmimalt reguleerida ja teostada järelevalvet.

Eestis on kanepi kasvatamine rahvatervise vastane kuritegu, mille eest karistatakse kriminaalkorras KarS § 188 alusel rahalise karistuse või kuni viieaastase vangistusega. Kui sama tegu pannakse toime grupi poolt või isiku poolt, kes on varem toime pannud narkootikumidega seotud süüteo, karistatakse juba ühe- kuni kümneaastase vangistusega. Kanepi kasvatamine algab juba seemne külvamisega. Karistuse määramisel on kohtul oluline veenduda, et süüteo toime pannud isikul oli vähemalt kaudne tahtlus kõigi koosseisu objektiivsete tunnuste suhtes. Kuigi praegu on kanepi kasvatamine Eestis kuritegu, siis on suur hulk aktiviste, kes töötavad kanepi mõnuainena legaliseerimise nimel, et igaüks võiks ise otsustada, kas ja kuidas oma tervisega käituda.

Töö teises peatükis analüüsiti aastate 2016–2018 kohtuotsuseid ja võrreldi neid aastaga 2013. Kanepi kasvatamise eest jõustunud kohtulahendite ja süüdimõistetud isikute hulk vähenes iga aastaga. Kas põhjuseks on kanepi kasvatamise vähenemine või ei jääda lihtsalt enam vahele, seda autor ei tea. Kanepi kasvatamise eest karistatud isikud jagunesid aastate kaupa erinevalt. Kui aastal 2016 oli otsuseid kõige rohkem Harju ja Tartu Maakohtutes, siis aastal 2018 oli neid kõige rohkem hoopis Pärnu Maakohtus. Süüdimõistetavad olid enamuses mehed vanuses 25–34 aastat, hariduselt kesk-, keskeri- või põhiharidusega. Töötavaid süüdimõistetuid oli aastal 2016 rohkem kui mittetöötavaid, aga järgmistel aastatel jagunesid nad enam-vähem võrdselt. Hariduse ja tööhõive statistika tegemisel oli takistavaks asjaolu, et 2016. ja eriti 2018. aastal jäeti kohtuotsustel need andmed avalikustamata. Kõigil aastatel oli peamiseks kanepi kasvatamise eesmärgiks kasvatamine oma tarbeks. Edasiandmiseks ehk müügiks kasvatati kanepit kõige rohkem aastal 2016, pärast mida on juhtumite hulk aina vähenenud.

Töös püstitati kaks hüpoteesi. Esimese hüpoteesi järgi sõltub kanepi kasvatamise eest mõistetav karistus taimede arvust ja kanepi kasvatamise eesmärgist. Aastatel 2016–2018 jõustunud kohtuotsuste analüüsi põhjal võib seda kinnitada. Karistuste pikkuseid, kasvatamise eesmärki ja taimede arvu vaadeldi KarS § 188 lõigete 1 ja 2 raames eraldi, sest üldiselt on KarS § 188 lõike 1 karistused lühemad kui lõike 2 karistused. Karistused oma tarbeks kasvatamisel olid enamasti väiksemad kui karistused edasiandmise eesmärgil kasvatamisel. Oma tarbeks kasvatamisel mõjutas karistuste pikkust taimede arv: üldiselt olid väiksemad karistused 1–5 taime kasvatamisel. Edasiandmise eesmärgil kanepi kasvatamisel võis sama täheldada, üldiselt oli karistuse pikkus suurema taimede arvu korral ka pikem.

Teise hüpoteesi järgi pole karistuspraktika kanepi kasvatamisega seotud kuritegudes viimaste aastate jooksul oluliselt muutunud. Kohtuotsuste analüüsi käigus selgus, et toimunud on siiski kaks muudatust. Esiteks on aastate jooksul on vähenenud reaalselt vangi mõistetute arv. Selle põhjuseks võib olla asjaolu, et kanepi kasvatajate seas ei ole kuigi palju korduvalt karistatud isikuid, aga ka hoopis see, et karistuspraktika on üldiselt muutunud leebemaks. Teiseks muutuseks on asjaolu, et viimastel aastatel on hakatud määratud karistuste pikkuseid selgemini KarS § 188 lõigete 1 ja 2 vahel eristama. Kui 2016. aastal olid keskmised karistuste pikkused nende lõigete alusel suhteliselt väikese erinevusega, siis 2017. ja 2018. aastal on karistuste pikkustes tekkinud suur vahe olenevalt sellest, kas karistuse aluseks oli KarS § 188 lõige 1 või lõige 2. Muus osas on karistuspraktika jäänud muutumatuks. Üldiselt karistatakse kanepi kasvatamise eest tingimisi vangistusega nii KarS § 73 kui ka § 74 alusel ja nende karistuste keskmine pikkus on püsinud samal tasemel. Muud karistused nagu rahaline karistus ja üldkasulik töö ei ole aastate jooksul eriti kasutust leidnud. Seega on autori arvates toimunud karistuspraktikas mõningaid muudatusi.

Käesoleva magistritöö lõpus on toodud andmed KrMS § 201 ja 202 rakendamise kohta kriminaalmenetluse lõpetamisel KarS § 188 alusel alustatud menetlustes. Statistika järgi on need lõpetamise alused leidnud väga vähe kasutust. Autori arvates tasuks uurida, mis on vähese rakendamise põhjuseks, eriti pakub huvi KrMS rakendamise vähesus.

Lõpetuseks võib öelda, et autori arvates ei ole Eesti veel täielikuks kanepi legaliseerimiseks valmis, aga esimese sammuna võiks kaaluda kanepi oma tarbeks kasvatamise dekriminaliseerimist. Eeskujuna võiks võtta riikidest, kus kanepi kasvatamine on küll keelatud, aga kriminaalkaristust väikese koguse oma tarbeks kasvatavate taimede eest ei saa.

SUMMARY

Regulations regarding cannabis cultivation and punishment practices

The aim of this MA thesis is to compare regulations and punishment practice regarding cannabis cultivation in Estonia and in the world. The topic of the study is most relevant as consumption of cannabis has become trendy in Estonia as well as in the rest of Europe, especially among the youth. Moreover, the proponents of cannabis consumption are increasingly active worldwide in their attempts to legalize consumption of cannabis.

There are two hypotheses set for this study, both of which study punishment practices in Estonia. The first hypothesis: punishment for cannabis cultivation depends on the number of plants cultivated and aims for cultivating. The second hypothesis: punishments for the crimes linked to the cannabis cultivation has not undergone any significant changes in last few years. This study uses comparative, historical and analytical methods as well as the analysis of relevant court cases.

The first chapter of the thesis focuses on regulations concerning cannabis cultivation. The introductory part provides a short botanical and historical overview of cannabis and its use as one of the oldest agricultural plants. Cannabis is cultivated and used industrially as hemp also today. There are specific requirements established for industrially produced hemp in Europe: all sorts of cultivated cannabis have to contain less than 0,2 % of THC and the sort /species has to be enlisted in the common EU list of agricultural products. Industrial cannabis is also cultivated in Estonia, primarily for production of cannabis oil and products from cannabis seeds.

After that, regulations regarding cannabis as a drug are analysed. According to the UN Conventions of 1961, 1971 and 1988 all psychotropic substances and drugs are carefully controlled, including cannabis and products gained by its processing. All countries that have joined the conventions, must implement strict measures to prevent any illegal processing of drugs. All member states of the EU must follow the framework 2004/757/JSK, which specifies the minimal compulsory measures for combating illegal trade of drugs. All these regulations in the EU member states have been put into practice through internal legislation of a particular country, which can often be somewhat country specific.

In some countries, cannabis is considered milder than other drugs, because its effect on people is not that dangerous. The use of cannabis and possessing it for individual purposes is legally treated differently, especially considering punishments. There are countries, where people are punished with a prison sentence for using cannabis and there are countries, where consumption of cannabis in small quantities and possessing it for individual/personal use is not punished at all, or in some cases offenders are fined. Estonia belongs to the countries exercising a strict drug policy, also considering approach to using cannabis. Cannabis is not treated differently, and is not considered less dangerous than any other drug.

Drug cannabis has been used in medicine throughout history. European countries usually doubt its suitability for medical purposes. The EU has recognized some medicines containing cannabinoids, e.g. SATIVEX for treating Sclerosis Multiplex. According to the UN Conventions, the use of cannabis in medicine has to be subjected to strict national control to avoid its occurrence in illegal circulation. In Holland, for example, nationally licenced farmers cultivating cannabis must sell all their produce to the governmental company Office of Medical Cannabis (MOC). This organisation has single rights to provide chemists with medical cannabis. Patients in Estonia are allowed to use drugs containing cannabis, but these are difficult to obtain, as no drug of the mentioned kind can be purchased due to lacking a vending licence and such drugs must be ordered by a special application as all other un-licenced medicines.

In Estonia cultivation of cannabis is classified as a crime sanctioned by the Penal Code § 188. This article belongs to the chapter specifying crimes against nation's health. Natural persons can be fined, or sentenced to imprisonment for maximum 5 years. In case the same crime has been committed by a group, or by a person, who has committed a drug related crime before, the offender will be punished with a 1-10 years imprisonment. The case on cultivating cannabis presumes at least indirect will and participation proved by objective evidence to declare the person guilty, and subject to punishment. Although cannabis cultivation is considered a crime /violation of law, the advocates of legalising cannabis in Estonia have become rather active. One of Estonian political parties, and namely - the Green Party - supports legalization of cannabis.

Legal acts in different countries treat cannabis cultivation rather diversely. In most European countries, offenders committing this type of crime are sent to prison. However, there are countries, where the punishment depends on the number of cannabis plants cultivated, and

offenders possessing a few plants for individual use, are usually not punished according to penal codes. Such countries are the UK, Holland, Spain and Cyprus. At the same time, there are countries in Europe, where cannabis cultivation is particularly harshly punished, e.g. Croatia. European activists for legalising cannabis have presented the idea concerning establishment of social clubs, where club members could grow cannabis for their collective use, which is based on an official agreement. Unfortunately, this idea has created lots of problems and that is the reason, why such clubs have not been legalised so far. Only Holland has established some cannabis coffee-shops, where adult Dutch residents are allowed to buy small quantities of cannabis cigarettes. The problem is, how to obtain cannabis meant for sale, because according to the law, cultivation and trading cannabis is a crime. In everyday practice, the police usually confiscates small quantities of cannabis and cannabis plants, but its owners remain unpunished.

The thesis also gives an overview of the Canadian regulation, where cultivation of cannabis as a drug was recently legalised. An adult person is allowed to cultivate up to 4 cannabis plants in a closed room, or in a fenced territory, so that the plants cannot be visible from the street or neighbouring houses. Before cannabis was legalised, an in-depth study was carried out with the aim to specify measures needed for preventing adolescents to get access to it, or that it is strictly cultivated for individual use. Cultivation of cannabis has also been legalised in some regions of the USA despite the fact that consumption, possession and cultivating cannabis at federal level is prohibited. Colorado, Oregon, Alaska and District Columbia belong to such regions. There are specified regulations concerning cultivation of cannabis considering the number of plants, the age of the person and the place of cultivation; if these regulations are violated, offenders are punished.

The second chapter consists of the analysis of the first level court decisions adopted, and implemented according to the Penal Code § 188 in Estonia in 2016–2018 and after that the data were compared to court decisions adopted and implemented in 2013.

The analysis presents the cases on annual basis between 2016–2018, according to the number of court decisions adopted and in what court regions they were processed. The convicted offenders' gender, age, employment, and personal involvement in group activities, or not, were analysed. Their aims of cannabis cultivation were also analysed: how much cannabis was cultivated for personal use, how much for sale, and how much for both purposes. Compared data indicated that cannabis was mostly cultivated for personal use, and least of all, for sale.

The following part summarises the punishments adopted, what have been the aggregate punishments, and what they consisted of. Real imprisonment was adopted only in a few cases. Mostly probation was used according to the Penal Code § 73 or 74. In one case, a person was fined, and in two cases imprisonment was substituted with a community service. A special part of the analysis deals with the amounts of plants cultivated and punishments adopted considering these amounts. It became evident that punishments did not depend only on the amount of plants, but also on the character of the case - whether the offender was sentenced according to the Penal Code § 188 subsection 1 or subsection 2. If subsection 2 was implemented, the punishments were considerably harsher compared to those adopted by subsection 1. Finally, offenders' probation time was compared to punishments adopted.

In addition to annual statistical analysis for 2016, 2017 and 2018, the mentioned years are compared, and the observed differences are presented. In these years 90 court decisions were taken and punishments were adopted to 104 persons. When the majority of decisions in 2016 and 2017 were taken at Tartu Maakohus (Tartu Rural Court), then in 2018 the number of court decisions considerably increased at Pärnu Maakohus (Pärnu Rural Court). The offenders, punished for cannabis cultivation, were mainly male, at the time, when punishments were adopted, aged 25-34, usually with secondary or vocational education, more seldom with compulsory education. The majority of offenders had employment. Their aim for cultivating cannabis was mainly for personal use. The main form of punishment in these years was usually probation. Only nine offenders got a prison sentence and 13 had to endure partial prison sentence. The average duration of a prison sentence was 42 months, probation time was 26 months, median length 33 months. Cannabis cultivation according to the Penal Code §188 was 15 months on the average, median 12 months. Aggregate punishments were adopted on 73% of cases, which usually were caused by other drug related offences. The amounts of cannabis plants cultivated were usually 1–5 in 2016 and 6–25 plants in 2017 and 2018. More than 100 plants were cultivated only once in 2016. The punishments based on the number of plants cultivated, were adopted especially considering, if the case was handled according to the Penal Code § 188 subsection 1 or subsection 2.

The punishment analysis chapter is completed with the comparison between the period of 2016–2018 and 2013. For 2013 the author has used the statistical data obtained from the Ministry of Justice where they are presented in a special part characterising the cannabis related crime. In 2013 there were fewer offenders punished than in years 2016–2018. When the number of offenders punished was greatest in 2016, then afterwards it started to drop and by 2018 it

reached the level of 2013. In all the years under study, the majority of punished offenders were male. In 2013, their average age was 26, median 24 years; in 2016–2018, however, the average age of offenders was 33 years, median 31 years. Of all the punishments adopted, the main form was probation. The number of offenders punished with real imprisonment was greatest in 2013, and namely 7. In 2018, only one person got a real prison sentence. One offender was fined in 2013, the same punishment was adopted twice in 2016–2018. In 2013, no community service was adopted, but in 2016 - 2018 it was adopted twice. In 2013 and in 2016–2018 duration of adopted real imprisonment in months were rather different; they were shortest in 2013 and longest in 2016. The amounts of plants cultivated were constantly increasing throughout years. In 2013 and 2016 usually 1–5 plants were cultivated; in 2017 and 2018 the number of cultivated plants between 6–27 increased and the number of cases with cultivation number 1–5, decreased. In all these years the cases of cannabis cultivation of over 28 plants were rare, and only once there was a case when over 100 plants were cultivated. It can be said that the majority of cases the number of plants cultivated has been 1–5, but the number has started to increase in recent years.

Criminal procedures can be terminated according to the Penal Code § 202, if there is no public interest involved, or when the offence is not great. Accordingly, four procedures started according to the Penal Code § 188, were terminated in 2013 and 2016; in 2017 there were two procedures terminated, and there was one in 2018. A criminal procedure can be also terminated according to the Penal Code § 201, if the prosecutor considers other measures instead of real punishment more adequate for influencing an adolescent offender. One criminal procedure was terminated in 2013 and one in 2014. In 2015 - 2018 no procedures have been terminated. Statistical data have shown that termination of criminal procedures according to abovementioned articles has decreased.

Conclusion: it can be summarized that the number of offenders punished has recently decreased, but not considerably. Although cannabis is cultivated mainly for personal use the number of cultivated plants has increased. The author is of the opinion that duration of punishments adopted for cannabis cultivation depends on whether it is cultivated for personal use or for sale and after that on the number of plants cultivated. Usually the punishment is adopted in the form of probation, prison sentences are rare. Real imprisonment is usually adopted only in cases of frequent offences and caused by aggregate punishments. The number of real imprisonment sentences has decreased in years. Average duration of probation has remained at the same level

in recent years. It can be said that punishment practice has become less harsh in cases of real imprisonments, but has remained the same in cases of adopted probation.

KASUTATUD ALLIKAD

Kirjandus

- 1 A. Ahven, V. Kommusaar. Narkootiliste ainete liigi alusel karistuste diferentseerimise otstarbekusest. Justiitsministeerium 2009. Arvutivõrgus: <https://www.kriminaalpoliitika.ee/et/narkootiliste-ainete-liigi-alusel-karistuste-diferentseerimise-otstarbekusest> (29.04.2019).
- 2 Alaska Department of Health and Social Services: Division of Public Health. What You Need To Know About Using Marijuana In Alaska. 21.12.2018. Arvutivõrgus: <http://dhss.alaska.gov/dph/Director/Documents/marijuana/ResponsibleConsumerFactBook.pdf> (29.04.2019).
- 3 E. Alba. Millist uimastipoliitikat vajaks Eesti? Euroopa riikide kogemused ja Eesti uimastieksperptide soovitusel. 2016. Arvutivõrgust: <https://dspace.ut.ee/handle/10062/53083> (29.04.2019).
- 4 M. C. Azzopardi. Is the Cultivation of Marijuana Legal for Personal Consumption?. Citizens advice bureau, 08.07.2018. Arvutivõrgust: <https://www.citizensadvice.org.es/is-the-cultivation-of-marijuana-legal-for-personal-consumption/> (29.04.2019).
- 5 A. Cadena. Hemp vs Marijuana: The Difference Explained. A Medium Corporation [US] 10.09.2018. Arvutivõrgust: <https://medium.com/cbd-origin/hemp-vs-marijuana-the-difference-explained-a837c51aa8f7> (29.04.2019).
- 6 Eestimaa Rohelised. Resolutsioonid 16.12.2017 (Est-For, Rail Baltic, Glüfosaadid, narkopoliitika, GMO-d, kooseluseadus). Eestimaa Roheliste volikogu 16.02.2019. Arvutivõrgust: <https://erakond.ee/meie/resolutsioonid/> (29.04.2019).
- 7 ERR. Registreeriti kanepi legaliseerimist taotleb MTÜ. – ERR 14.02.2019. Arvutivõrgus: <https://www.err.ee/910403/registreeriti-kanepi-legaliseerimist-taotleb-mtu> (29.04.2019).
- 8 Esterm. Eesti Keele Instituut. Arvutivõrgust: <http://termin.eki.ee/esterm/> (29.04.2019).
- 9 European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. Canada's cannabis legalisation enters into force. Lisbon: 16.11.2018. Arvutivõrgust: http://www.emcdda.europa.eu/news/2018/canada-cannabis-legislation-enters-into-force_en (29.04.2019).
- 10 European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. Cannabis legislation in Europe: An overview. Luxemburg 2018. Arvutivõrgust:

- <http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/4135/TD0217210ENN.pdf>
(21.04.2019).
- 11 European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. Cannabis policy: status and recent developments. Arvutivõrgust: http://www.emcdda.europa.eu/publications/topic-overviews/cannabis-policy/html_en (29.04.2019).
  - 12 European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. Cannabis policy: status and recent developments: WHO recommends rescheduling of cannabis. 25.03.2019. Arvutivõrgust: http://www.emcdda.europa.eu/publications/topic-overviews/cannabis-policy/html_en (29.04.2019).
  - 13 European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. EMCDDA, your reference point on drugs in Europe. Arvutivõrgust: <http://www.emcdda.europa.eu/about> (29.04.2019).
  - 14 European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. Estonia Drug Report 2018. Arvutivõrgust: <http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/8892/estonia-cdr-2018-with-numbers.pdf> (29.04.2019).
  - 15 European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. Models for the legal supply of cannabis: recent developments. Luxembourg, uuendatud 31.05.2016. Arvutivõrgust: http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/2720/Legal%20supply%20cannabis_update%202016.pdf (29.04.2019).
  - 16 European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. Penalties for drug law offences in Europe at a glance. 22.09.2015. Arvutivõrgust: http://www.emcdda.europa.eu/publications/topic-overviews/content/drug-law-penalties-at-a-glance_en (29.04.2019).
  - 17 J. Ginter, P.Randma, J. Sootak. Narkosüüteoed Eestis. Tallinn: Juura 2007.
  - 18 Go To Court Pty Ltd. Cultivating Cannabis (Vic).Arvutivõrgust: <https://www.gotocourt.com.au/criminal-law/vic/cultivating-cannabis/> (29.04.2019).
  - 19 GOV.UK. Drugs penalties. Arvutivõrgust: <https://www.gov.uk/penalties-drug-possession-dealing> (29.04.2019).
  - 20 Government of Canada: Department of Justice. Cannabis Legalization and Regulation. 17.10.2018. Arvutivõrgust: <https://www.justice.gc.ca/eng/cj-jp/cannabis/> (29.04.2019).
  - 21 Government of Netherlands. Drugs: Am I committing a criminal offence if I possess, produce or deal in drugs? Arvutivõrgust: <https://www.government.nl/topics/drugs/am-i-committing-a-criminal-offence-if-i-possess-produce-or-deal-in-drugs> (29.04.2019).
  - 22 T. Green. A guide to UK cannabis laws in 2018. ISMOKE 04.03.2016. Arvutivõrgust: <https://ismokemag.co.uk/uk-cannabis-laws-2018/> (29.04.2019).

- 23 Health Canada. A Framework For The Legalization And Regulation Of Cannabis In Canada. The Final Report Of The Task Force On Cannabis Legalization And Regulation. 30.11.2016. Arvutivõrgus: <https://www.canada.ca/content/dam/hc-sc/healthy-canadians/migration/task-force-marijuana-groupe-etude/framework-cadre/alt/framework-cadre-eng.pdf> (29.04.2019).
- 24 L. Heinsalu. Eesti narkopoliitika muude Euroopa riikide ja USA narkopoliitika suundumuste taustal keskendudes kanepile. 2014. Arvutivõrgust kättesaadav: <https://dspace.ut.ee/handle/10062/42665> (29.04.2019).
- 25 Justiitsministeerium. Aastatel 2013-2018 isikute arv, kelle suhtes KarS § 188 alusel alustatud kriminaalasi lõpetati KrMS §-de 201 või 202 järgi. 2019 (Justiitsministeeriumi valduses).
- 26 Justiitsministeerium. Aastatel 2016–2018 KarS § 188 alusel alustatud ja KrMS § 202 alusel lõpetatud kriminaalasadest näited. 2019. (Justiitsministeeriumi valduses).
- 27 Justiitsministeerium. Kuritegevus Eestis 2018. Kriminaalpoliitika uuringud: Tallinn: 2019. Arvutivõrgust: https://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/krimipoliitika/files/elfinder/dokumendid/kuritegevus_eestis_2018_viidetega_lisadele.pdf (29.04.2019).
- 28 Justiitsministeerium. Narkokuritegude karistuspraktika 2013. aastal jõustunud otsuste põhjal. Detsember 2014. Justiitsministeerium, kriminaalpoliitika osakond. (Justiitsministeeriumi valduses).
- 29 Krister Kivi. Mullast võrsuvad kuriteod: taimekasvatajad on saanud karistusi 320 eurost kuue vangla-aastani. – Eesti Ekspress 12.05.2016. Arvutivõrgus: <https://ekspress.delfi.ee/lisalood/mullast-vorsuvad-kuriteod-taimekasvatajad-on-saanud-karistusi-320-eurost-kuue-vangla-aastani?id=74488339> (29.04.2019).
- 30 K. Klooster. Kanepi tarvitamine Eesti koolinoorte seas. Tallinn: 2017. Arvutivõrgust kättesaadav: <https://dspace.ut.ee/handle/10062/57115> (29.04.2019).
- 31 T. Kukk. Eesti taimede kukeaabits. 3. tr. Tallinn: Varrak 2005.
- 32 L.-E. Lomp. Lääne-Virumaal avastati viimaste aastate suurim kanepikasvatus. – Postimees 08.04.2019. Arvutivõrgus: <https://www.postimees.ee/6564439/laane-virumaal-avastati-viimaste-aastate-suurim-kanepikasvatus> (29.04.2019).
- 33 Maaeluministeerium. Lina ja kanep. Uuendatud 23.05.2014. Arvutivõrgust: <https://www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/pollumajandus-jatoiduturg/turukorraldus/lina-ja-kanep> (29.04.2019).
- 34 Metropolitan Police Department. Marijuana Enforcement. Arvutivõrgus: <https://mpdc.dc.gov/page/marijuana-enforcement> (29.04.2019).

- 35 MTÜ Ravikanep. Arvutivõrgust: <https://ravikanep.ee/mtu-ravikanep/> (29.04.2019).
- 36 NORML and the NORML Foundation. Alaska Laws & Penalties. 2019. Arvutivõrgust: https://norml.org/states/item/alaska-penalties?category_id=844 (29.04.2019).
- 37 NORML and the NORML Foundation. Colorado Laws & Penalties. 2019. Arvutivõrgust: https://norml.org/states/item/colorado-penalties?category_id=848 (29.04.2019).
- 38 NORML and the NORML Foundation. District of Columbia Laws & Penalties. 2019. Arvutivõrgust: https://norml.org/states/item/district-of-columbia-penalties?category_id=851 (29.04.2019).
- 39 NORML and the NORML Foundation. FEDERAL Laws & Penalties. 2019. Arvutivõrgust: <https://norml.org/laws/item/federal-penalties-2> (29.04.2019).
- 40 NORML and the NORML Foundation. New York Laws & Penalties. 2019. Arvutivõrgust: https://norml.org/states/item/new-york-penalties-2?category_id=876 (29.04.2019).
- 41 NORML and the NORML Foundation. Oregon Laws & Penalties. 2019. Arvutivõrgust: <https://norml.org/laws/item/oregon-penalties-2> (29.04.2019).
- 42 M. Paimre. Muutused eesti kanepiväitluses ja selle mõju uimastipoliitikale. – Akadeemia 4/2017, 713. Arvutivõrgust: <https://dea.digar.ee/cgi-bin/dea?a=d&d=AKakadeemia201704.2.13> (29.04.2019).
- 43 Politsei- ja piirivalveamet. Sõltuvuse kujunemine. Arvutivõrgust: <https://www2.politsei.ee/et/nouanded/narko/soltuvuse-kujunemine/index.dot> (29.04.2019).
- 44 L. Rausepp. Eesti õistaimi. Tallinn: Valgus 1981.
- 45 Ravimiamet. Kanepi ja kannabinooidide meditsiiniline kasutamine. 11.02.2014 (ajakohastatud 05.11.2015). Arvutivõrgust: <https://www.ravimiamet.ee/kanepi-ja-kannabinooidide-meditsiiniline-kasutamine> (29.04.2019).
- 46 Ravimiamet. Narkootilised ja psühhotroopsed ained ning neid sisaldavad ravimid. Ravimiamet, 10.01.2017. Arvutivõrgust: <https://www.ravimiamet.ee/narkootilised-ja-psuhhotroopsed-ained-ning-neid-sisaldavad-ravimid> (29.04.2019).
- 47 Ravimiamet. Narkootilised ja psühhotroopsed ained ning nende seaduslik käitlemine. 21.03.2017. Arvutivõrgust: <https://www.ravimiamet.ee/narkootilised-ja-psuhhotroopsed-ained-ning-nende-seaduslik-kaitlemine> (29.04.2019).
- 48 M. Sander-Sõrmus. Kuidas kasvatada kanepit? – Äripäev: põllumajandus.ee 15.07.2016. Arvutivõrgust: <https://www.pollumajandus.ee/uudised/2016/07/15/kuidas-kasvatada-kanepit> (29.04.2019).
- 49 Ü. Sillasoo, T. Kukk. Kanepi ajalugu ja tänapäev. – Eesti Loodus 10/2003. Arvutivõrgust: <http://www.eestiloodus.ee/index.php?artikkel=484> (29.04.2019).

- 50 J. Sootak, P. Pikamäe. Karistusseadustik: kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura, 2002.
- 51 J. Sootak, P. Randma. Narkokriminaalpoliitika või narkopoliitika? – Akadeemia, 6 (207), 1325–1364. Arvutivõrgust: <https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:104104/162103/page/76> (29.04.2019).
- 52 Stuart Miller Solicitors. Cannabis Cultivation. Arvutivõrgust: <https://www.stuartmillersolicitors.co.uk/cannabis-cultivation> (29.04.2019).
- 53 Tervise Arengu Instituut. Kanep, hašiš. Arvutivõrgust: https://www.narko.ee/ained/kanep_marihuaana_hasis/ (29.04.2019).
- 54 Tervise Arengu Instituut. Uimastite tarvitamine koolinoorte seas: 15-16-aastaste õpilaste legaalse ja illegaalse narkootikumide kasutamine Eestis. Tallinn: 2016. Arvutivõrgust: https://intra.tai.ee//images/prints/documents/147436247968_Uimastite_tarvitamine_koolinoorte_seas_uuringu_raport_2016.pdf (29.04.2019).
- 55 L. Unt. Miks India noored savu ei tee. – Eesti Ekspress 06.02.2019. <https://ekspress.delfi.ee/kohver/miks-india-noored-savu-ei-tee?id=85229971> (29.04.2019).
- 56 K. Vahar. Liberaalse ja karmi uimastipoliitika edukuse analüüs. 2014. Arvutivõrgust: <https://dspace.ut.ee/handle/10062/42104> (29.04.2019).
- 57 Washington State: Liquor and Cannabis Board. Know the Law. Arvutivõrgust: <https://lcb.wa.gov/mj-education/know-the-law> (29.04.2019).
- 58 T. Ärm. Saksamaal lubati esimest korda raske haiguse korral kanepit kasvatada. – Postimees 03.10.2016. Arvutivõrgust: <https://tervis.postimees.ee/3858603/saksamaal-lubati-esimest-korda-raske-haiguse-korral-kanepit-kasvatada> (29.04.2019).

Normatiivaktid

- 59 House of Representatives 5485 - Hemp Farming Act of 2018. 115th Congress, 04.12.2018. Arvutivõrgust: <https://www.congress.gov/bill/115th-congress/house-bill/5485/text> (29.04.2019).
- 60 Karistusseadustik. – RT I, 13.03.2019, 77.
- 61 Kriminaalmenetluse seadustik (edaspidi KrMS) – RT I, 13.03.2019, 7.
- 62 Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ebaseadusliku ringluse vastane Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsioon – RT II 2000, 15, 92.
- 63 Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ja ainerühmade nimekirjad I-IV. Sotsiaalministri 18. mai 2005. a määrus nr 73 lisa 1 – RT I, 13.07.2018, 12.

- 64 Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete meditsiinilisel ja teaduslikul eesmärgil käitlemise ning sellealase arvestuse ja aruandluse tingimused ja kord ning narkootiliste ja psühhotroopsete ainete nimekirjad – RT I, 13.07.2018, 12.
- 65 Narkootilise ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seadus. – RT I, 13.03.2019, 102.
- 66 Nõukogu raamotsus 2004/757/JSK, 25.10.2004, millega kehtestatakse miinimumeeskirjad ebaseadusliku uimastiäri kuriteokoosseisu ja karistuste kohta. L 335/8, Euroopa Liidu Teataja, 11.11.2004. Arvutivõrgust: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:335:0008:0011:ET:PDF> (29.04.2019).
- 67 ÜRO 1961. aasta narkootiliste ainete ühtne konventsioon – RT II 1996, 19, 84.
- 68 ÜRO 1971. aasta psühhotroopsete ainete konventsioon – RT II 1996, 19, 84.

Kohtupraktika

- 69 HMKo 1-16-485 (Justiitsministeeriumi valduses).
- 70 HMKo 1-16-2204 (Justiitsministeeriumi valduses)
- 71 HMKo 1-16-7071 (Justiitsministeeriumi valduses).
- 72 HMKo 1-17-8384.
- 73 PMKo 1-16-1915.
- 74 PMKo 1-16-3145.
- 75 PMKo 1-18-7810.
- 76 PMKo 1-18-8234.
- 77 PMKo 1-18-8562.
- 78 TMKo 1-16-491 (Justiitsministeeriumi valduses).
- 79 TMKo 1-16-812.
- 80 TMKo 1-16-1286.
- 81 TMKo 1-16-2074.
- 82 TMKo 1-16-5427 (Justiitsministeeriumi valduses).
- 83 TMKo 1-17-834.
- 84 TMKo 1-17-1709.
- 85 TMKo 1-17-8732.
- 86 TMKo 1-17-10008 (Justiitsministeeriumi valduses).
- 87 VMKo 1-16-1777.
- 88 VMKo 1-16-6042.

89 VMKo 1-16-6106.

90 VMKo 1-18-2728.

LISAD

Lisa 1. Aasta 2016 katseajad ja karistusmäärad kuudes

Karistuse määr	Katseaeq 2016							
	12	13-18	19-24	25-30	31-36	37-42	43-48	49-60
1-6	1	2						
7-12	1	2	1		1			
13-18		3						
19-24					1			
25-30					1			
31-36			1		12		1	
37-42					1	2	2	1
43-48								1
49-60								

Allikas: autori koostatud tabel.

Lisa 2. Aasta 2017 katseajad ja karistusmäärad kuudes

Karistuse määr	Katseaeq 2017							
	12	13-18	19-24	25-30	31-36	37-42	43-48	49-60
1-6	2	1						
7-12	3	2	2					
13-18					1			
19-24			1					
25-30								
31-36					7	1	1	
37-42					4			
43-48					2		2	
49-60								1

Allikas: autori koostatud tabel.

Lisa 3. Aasta 2018 katseajad ja karistusmäärad kuudes

Karistuse määr	Katseaeg 2018							
	12	13–18	19–24	25–30	31–36	37–42	43–48	49–60
1–6	5	1						
7–12	1							
13–18			3					
19–24				1	1			
25–30				2	2			
31–36					6		2	
37–42								
43–48							3	
49–60								2

Allikas: autori koostatud tabel.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Siima Tiitus,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose
KANEDI KASVATAMISE REGULATSIOONID JA KARISTUSPRAKTIKA,

mille juhendaja on PhD Marianne Paimre,

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tallinnas **30.04.2019**